

WIJ EN ONS VERLEDEN

Nieuwe Editie

Deze uitgave kwam tot stand door samenwerking tussen de afdeling Curriculumontwikkeling van MinOWC en een lokaal en internationaal team, bestaande uit vakexperts, onderwijskundigen, educatieve auteurs, (eind) redacteurs, fotografen en illustratoren en grafisch ontwerper, onder leiding van de Vrije Universiteit Brussel.

© 2022, Ministerie van Onderwijs, Wetenschap en Cultuur
Paramaribo, Suriname

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand of openbaar gemaakt in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen of op enige andere manier zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Ondanks vele inspanningen is het de uitgever misschien niet gelukt alle rechthebbenden te achterhalen. Als u denkt rechthebbende te zijn, neemt u dan contact op met de uitgever.

Inhoudsopgave	3
1. Inleiding	6
2. Werkwijze leermateriaal	7
2.1. Hoe is het materiaal georganiseerd?	7
2.2. Materiaal	9
2.3. Didactisch model	10
2.4. Differentiatiemogelijkheden	10
2.5. Evaluatie en beoordeling	11
2.6. 21 ^e -eeuwse vaardigheden	12
3. Structuur leerkrachtenboek	13
4. Lesdoelen	14

Thema 1 – Arbeiders komen op voor een beter bestaan	21
Les 1 Een tijd van crisis en werkloosheid	29
Les 2 Louis Doedel en Anton de Kom	31
Les 3 Vakbonden en vakcentrales	33
Verwerkingsopdrachten	35
Kopieerblad	36

Thema 2 – Het onderwijs in ons land	37
Les 1 Hoe was het vroeger en hoe is het nu	37
Les 2 Hoe was het vroeger?	44
Les 3 Het onderwijs verandert	46
Les 4 Hoe belangrijk is goed onderwijs?	48
Verwerkingsopdrachten	50

Thema 3 – Verschillende culturen in ons land	51
Les 1 Hoe wij hier ook samenkwamen	57
Les 2 Het beleven van cultuur	59
Les 3 Ons land, een smeltkroes van culturen	61
Verwerkingsopdrachten	63
Kopieerblad	64

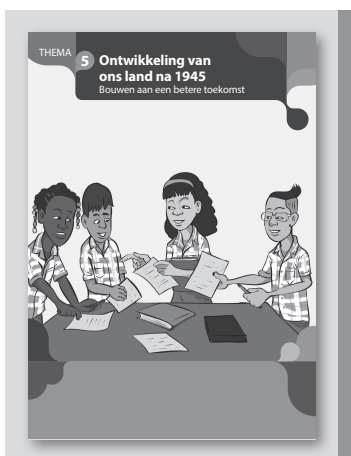
Kwartaalopdrachten – kwartaal 1

1. Collage	65
2. Kwartetten	66
3. Rollenspel	67
4. Spreekbeurt	68

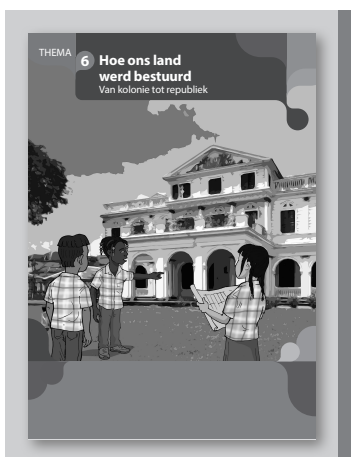
Thema 4 – Ons land tijdens de Tweede Wereldoorlog

Les 1 Oorlog met Duitsland	69
Les 2 De veiligheid in ons land	76
Les 3 De bauxietindustrie in ons land	78
Verwerkingsopdrachten	80
	81

Thema 5 – Ontwikkeling van ons land na 1945

Les 1 Ontwikkelingshulp aan ons land	83
Les 2 De stuwdam in de Surinamerivier	91
Les 3 Sociale ontwikkeling	93
Verwerkingsopdrachten	95
	97

Thema 6 – Hoe ons land werd bestuurd

Les 1 De gouverneur en de Politieke Raad	99
Les 2 Invoering van kiesrecht	106
Les 3 Baas in eigen huis!	108
Verwerkingsopdrachten	110
	112

Thema 7 – Ons land, een zelfstandige republiek

113

Les 1 De onafhankelijkheid van ons land

120

Les 2 Een staatsgreep in ons land

122

Les 3 Veranderingen in het bestuur

124

Verwerkingsopdrachten

126

Kopieerblad

128

Kwartaalopdrachten – Kwartaal 2

129

1. Muurkrant

129

2. Het maken van een kunstwerk

130

3. Educatieve (dag)tocht

131

4. Quiz

132

Bijlagen

133

Bijlage 1 Evaluatiewijzer

133

Voor u ligt het leerkrachtenboek van het leergebied Geschiedenis voor leerjaar 8.

Het leergebied Geschiedenis en geschiedenisonderwijs in het algemeen heeft als doel bij te dragen tot het begrijpen van wat zich in het heden in ons land en in de wereld afspeelt. Daartoe is kennis over het verleden uiteraard erg belangrijk. Het verschaft de jonge generatie inzicht in de geschiedenis van ons land en verklaart grotendeels de achtergrond van de **identiteit** van het Surinaamse volk. Het draagt bij tot de vorming van staatsburgerschap. Maar de ontwikkeling van burgerschap beperkt zich niet alleen tot de Surinaamse samenleving. De Surinaamse leerling maakt immers ook deel uit van de Caricom-gemeenschap en is bij uitbreiding ook wereldburger. Daarom beperkt het geschiedenisonderwijs van de basisschool zich niet enkel tot de geschiedenis van Suriname. Er komen ook regionale en internationale thema's en onderwerpen aan bod die verband houden met de geschiedenis van ons land.

Het centrale uitgangspunt van het leergebied Geschiedenis in de leerjaren 7 en 8 is dat het geschiedenisonderwijs bijdraagt tot de ontwikkeling van de **eigenheid van ons volk**. Deze ontwikkeling werd in het geschiedenisonderwijs ingezet sinds de soevereiniteitsoverdracht in 1975. Met het verbeteren en aanscherpen van inzichten kan dit vernieuwde geschiedeniscurriculum bijdragen aan de emancipatorische ontwikkeling van elk kind op de basisschool.

2 WERKWIJZE LEERMATERIAAL

2.1. Hoe is het materiaal georganiseerd?

Het lesmateriaal van Geschiedenis in leerjaar 7 en 8 is **thematisch-concentrisch** opgebouwd. Dit wil zeggen dat dezelfde thema's in de verschillende leerjaren terugkomen en dat de bijbehorende onderwerpen steeds in moeilijkheidsgraad opklimmen. In het 6de leerjaar kregen de leerlingen een rondgang door de geschiedenis van Suriname, vanaf de eerste bewoners tot en met de onafhankelijkheid. In leerjaar 7 en 8 vindt een verdere verdieping plaats van de reeds behandelde thema's. De leerlingen raken hierdoor vertrouwd met de onderwerpen. Politieke, economische en sociaal-culturele ontwikkelingen worden daarbij verder uitgediept. De leidraad door alle thema's heen blijft de ontwikkeling van de Surinaamse samenleving.

Als introductie van het geheel wordt in leerjaar 8 gestart met een instapweek. Hiervoor kan u de inleiding van het leerlingenboek hanteren om de leerlingen te enthousiasmeren en hun belangstelling te wekken voor wat er komt. Hierbij kan u aangeven wat hen te wachten staat. Duidelijke doelen en verwachtingen hebben immers een gunstig effect op het leerproces van de leerlingen. U kan dit moment ook gebruiken om de leerstof van leerjaar 7 op te frissen en de leerlingen te activeren. Dit moment geeft u de gelegenheid om rustig de beginsituatie van de leerlingen te peilen.

In leerjaar 8 zijn de lesonderwerpen opgenomen in zeven thema's. Elk thema bestaat uit drie lessen met lesgebonden vragen en overkoepelende verwerkingsopdrachten. Daarnaast zijn er ook bijkomende kwartaalopdrachten die een herhaling omvatten van de leerstof van de afgelopen periode. In Tabel 1 kan u zien hoe de thema's onder de drie kwartalen worden verdeeld.

Tabel 1. De aangeboden thema's per kwartaal.

Kwartaal	Lesweken	Thema/kwartaalopdracht
Kwartaal 1	Week 1	Instapweek
	Week 2 - 4	Thema 1: Arbeiders komen op voor een beter bestaan
	Week 5 - 7	Thema 2: Het onderwijs in ons land: hoe was het vroeger en hoe is het nu
	Week 8 - 10	Thema 3: Verschillende culturen in ons land: hoe wij hier ook samenkwamen
	Week 11 - 12	Kwartaalopdracht 1: ruimte voor een groepsopdracht of werkstuk
	Kerstvakantie	
Kwartaal 2	Week 15 - 17	Thema 4: Ons land tijdens de Tweede Wereldoorlog
	Week 18 - 20	Thema 5: Ontwikkeling van ons land na 1945: bouwen aan een betere toekomst
	Week 21 - 23	Thema 6: Hoe ons land werd bestuurd: van kolonie tot republiek
	Week 24 - 26	Thema 7: Ons land, een zelfstandige republiek
	Week 27	Kwartaalopdracht 2: ruimte voor een presentatie of educatieve tocht
	Paasvakantie	
Kwartaal 3		
	Grote vakantie	

Elk thema is telkens uitgezet over een periode van vier weken. De indeling van de lessen over de weken en lesuren kunt u naar omstandigheden aanpassen.

Elk thema in het leerlingenboek start met een algemene inleiding waar de leerlingen vernemen wat ze in het hele thema van drie lessen gaan leren. Elke les heeft een vaste opbouw met tekst en ondersteunende illustraties. Bijkomend zijn per les **tussentijdse opdrachten** opgenomen zodat u steeds kan nagaan of de leerlingen de lesinhoud begrijpen. Bij elke les zijn 10 vragen opgenomen die de interactie tussen leerlingen stimuleren en voor u als leerkracht dienen om tussentijds op te volgen of de leerlingen de doelen van het thema hebben bereikt. Aan het einde van een thema is er telkens een uitgebreidere, afsluitende opdracht die de drie lessen van het thema overkoepelt. Deze vindt u terug als **verwerkingsopdrachten**. De leerlingen kunnen klassikaal, individueel of in groepsverband deze vragen beantwoorden en bieden u de mogelijkheid om via differentiatie bijkomende begeleiding te voorzien voor leerlingen die moeilijkheden ervaren met de leerstof, de tussentijdse of de verwerkingsopdrachten.

In alle thema's van het leerjaar worden de volgende elementen steeds geïntegreerd in de lesopbouw:

- Historische personen.
- Materieel en immaterieel cultureel erfgoed.
- Verandering, continuïteit en discontinuïteit.
- Het gebruik van historische bronnen.
- De combinatie van feiten, inleving, interpretatie en standplaatsgebondenheid.

Na elk kwartaal is er ruimte voorzien voor de **kwartaalopdrachten**. Sommige opdrachten zijn specifiek voor 1 thema opgesteld, terwijl andere kwartaalopdrachten overkoepelend zijn en aldus 2 of 3 thema's omvatten. Het doel hierbij is dat de leerlingen aan de hand van een groepsopdracht, werkstuk of educatieve tocht hun opgedane kennis en inzicht kunnen toepassen. Per kwartaal kiest u minimaal één opdracht om samen met de leerlingen uit te voeren. Er worden steeds verschillende soorten opdrachten aangeboden waardoor u kan variëren. U bent vrij om deze opdrachten aan het einde van elk kwartaal te plannen of onmiddellijk na de leerstof waarop de gekozen opdracht betrekking heeft. Het is daarom aanbevolen om ter voorbereiding van elk kwartaal de kwartaalopdrachten te raadplegen. Voor het beoordelen van de kwartaalopdrachten is er een evaluatiewijzer toegevoegd aan het leerkrachtenboek (zie ook sectie 2.5 in deze inleiding en Bijlage 1).

Flexibele invulling van de leerinhouden in kwartaal 3

Kwartaal 3 van leerjaar 8 kenmerkt zich door een flexibele invulling en staat geheel in het teken van herhaling en/of remediëring; verdieping en/of verrijking; en voorbereiding van de leerlingen op de overgang naar leerjaar 9. Er worden in het leermateriaal geen bijkomende thema's, lessen of leerinhouden voorzien voor dit kwartaal. U kunt als leerkracht en als school dus vrij beslissen hoe u zelf invulling geeft aan dit derde kwartaal van het schooljaar in functie van de leervoortgang van uw leerlingen.

Hoewel er nog vele andere alternatieven denkbaar zijn, vindt u hieronder enkele suggesties om kwartaal 3 optimaal in te vullen. U kunt resoluut kiezen voor één van onderstaande opties of meerdere suggesties combineren. Uiteraard kiest u ook zelf om deze suggesties op het niveau van de hele klas dan wel in niveaugroepen voor een deel van de leerlingen in te zetten (zie ook verder bij het onderdeel differentiatie en de suggesties hieromtrent in de lesvoorbeelden):

- U kunt opteren voor een volwaardige **spreiding** van de thema's over de drie in plaats van de voorgestelde twee kwartalen wanneer u vaststelt dat de voortgang van de leerstof trager vordert voor de gehele leerlingengroep dan initieel gepland. Door de thema's te spreiden over het hele schooljaar, laat dit u toe om bijvoorbeeld na afloop van elk thema bijkomende, meer omvangrijke opdrachten met de leerlingen uit te voeren, herhalingsmomenten per thema te voorzien...
- U kunt de resterende leertijd van kwartaal 3 gebruiken voor het aanbieden van **herhalingslessen**, herhalingsoefeningen en/of bijkomende opdrachten voor de leerlingen in functie van hun individuele leerbehoeften (bijvoorbeeld bijkomende opdrachten of instructie over onderdelen waar leerlingen nog moeilijkheden ervaren; of verrijkingsleerstof of complexere opdrachten met een hogere moeilijkheidsgraad voor leerlingen die de leerstof al wel voldoende beheersen).
- U kunt in de loop van het schooljaar (verspreid over de drie kwartalen) meer les- en leertijd voorzien voor het uitvoeren van alle **kwartaalopdrachten**, het organiseren van bijkomende **projectgerichte opdrachten** of een **projectweek** omtrent een bepaald thema.
- U kunt ervoor kiezen om in kwartaal 3 – bij wijze van herhaling – gelijkaardige thema's over de verschillende leergebieden (bijvoorbeeld milieu, geld, klimaat, verkeer...) **geïntegreerd** opnieuw aan te bieden waarbij de leerlingen het geleerde dienen toe te passen en te verbinden vanuit elk specifiek leergebied.
- U kunt **meer aandacht** en diepgang schenken aan specifieke lessen, bijvoorbeeld onze geschiedenis sinds Srefidensi. Feiten uit de recente geschiedenis zouden vanuit verschillende perspectieven belicht kunnen worden.

Deze ingebouwde flexibiliteit voor kwartaal 3 laat u als leerkracht ook toe om verregaand te **differentiëren** bij de leerlingen. U kunt daarbij klassikaal of in niveaugroepen te werk gaan, door remediërende versus zelfstandige verrijkingslessen te organiseren voor specifieke groepen leerlingen.

2.2. Materiaal

Het lesmateriaal van Geschiedenis voor leerjaar 8 omvat de volgende onderdelen:

- het leerkrachtenboek.
- het leerlingenboek.
- didactische hulpmiddelen: kopieerbladen voor opdrachten aan het einde van het thema.

2.3. Didactisch model

Elke afzonderlijke les heeft een vaste opbouw gebaseerd op het curriculummodel van **Introductie-Kern-Afsluiting** (IKA) waarin telkens vooraf de lesdoelen duidelijk zijn geformuleerd. In het leerlingenboek zijn deze lesdoelen voor de leerlingen op vereenvoudigde wijze geformuleerd.

- Elke les start met een **introductie** waarbij de voorkennis van de leerlingen wordt opgehaald. Hierbij worden individuele leerlingen zoveel als mogelijk aan het woord gelaten.
- Vervolgens wordt in de **kern** van de les, door middel van het lesmateriaal, tijdens de instructie nieuwe leerstof geïntroduceerd. Na deze algemene instructie worden leerlingen aangezet tot zelfstandig werken en leren via tussenopdrachten, maar wordt telkens ook de mogelijkheid voor u voorzien om verlengde instructie aan te bieden aan de leerlingen die er behoefte aan hebben of van wie u vermoedt dat ze dit nodig hebben. Deze verlengde instructie kan al dan niet gecombineerd worden met herhalings- of verrijkingsopdrachten om optimale differentiatie tussen leerlingen te garanderen.
- Na het onderdeel met de opdrachten kan u feedback geven tijdens een klassikale bespreking of in kleine groepen. De **afsluiting** van de les omvat steeds een evaluatiemoment waarbij u de leerling kan aanzetten tot reflectie op de les of op de gemaakte opdrachten aan het einde van de les.

Om maximale aansluiting te garanderen in leerjaar 8 met de **voorgaande jaren** (bijvoorbeeld verdere verdieping van thema's en onderwerpen uit leerjaar 6 en 7) werd het lesmateriaal in het leerboek expliciet opgebouwd volgens het **Model voor Didactische Analyse** (Van Gelder, 1971). De lessenreeks voor het leergebied Geschiedenis hanteert de heden-daagse invulling van dit cyclische model. In elke les worden daarom **vijf analysevragen** onderscheiden die in het leerkrachtenboek werden verwerkt op de volgende manier:

1. **Wat** wordt van leerlingen verwacht en wat zal er gerealiseerd worden (de lesdoelen)?
2. **Wat** is de beginsituatie van de leerlingen, welk leergedrag is aanwezig en hoe kan de leerkracht hierop inspelen door middel van bijvoorbeeld diagnostische vragen?
3. **Welke** onderwijsleersituaties zijn nodig?
 - a. leerstofinhoud: tekst, illustraties, foto's en kaarten.
 - b. werkvormen: instructie, klassengesprek, onderwijsleergesprek, groepswork...
 - c. leermiddelen: leerlingenboek, geografische wandkaart, historische kaart (indien aanwezig), globe en indien aanwezig ICT.
 - d. leeractiviteiten: lezen, luisteren, bevragen, vragen beantwoorden en (zelfstandig) opdrachten uitvoeren.
4. **Op welke** manier vindt de lesuitvoering plaats (lezend, voorlezend, vertellend, luisterend, dramatiserend, zelfstandig)?
5. **Hoe** wordt de les geëvalueerd (tussentijdse vragen en opdrachten, vragen en opdrachten aan het eind van een les, verwerkingsopdrachten per thema, kwartaalopdrachten...)?

2.4. Differentiatiemogelijkheden

Elke leerling is uniek en heeft een eigen aanpak en manier van leren. Daarom biedt het materiaal u steeds de mogelijkheid om uw les af te stemmen op het individuele niveau en waar mogelijk de leerbehoeftes van de leerlingen. Deze leerniveaus en -behoeftes kunt u elke les consequent en planmatig analyseren.

Zo kan u bij de **tien vragen** aan het einde van de les inspelen op het tempo van de leerling door niet elke leerling eenzelfde hoeveelheid vragen aan te bieden (**differentiatie op tempo en lesstof**). Het lesmateriaal laat u als leerkracht ook toe om de lessen te organiseren door gebruik te maken van werkvormen die aansluiten bij de belevingswereld van de leerlingen en zo de geschiedenis levendig te maken. Dit kan via combinaties van een klassikale, groeps- of individuele aanpak op niveau van de leerling (**differentiatie op instructie**).

Door rekening te houden met het niveau van de klasgroep en de individuele leerlingen, kan u ook optimaal inspelen op de specifieke leeraanpak en interesses van de leerlingen. U kan daarbij kiezen voor een uniform of een aangepast gebruik van het leermateriaal (bijvoorbeeld door middel van puzzels, strips, opdrachten, spelletjes, samenwerkingsopdrachten, presentaties, enzovoort). Het is ook nuttig dat u de leerlingen zoveel als mogelijk stimuleert om ook zelf op zoek te gaan en interessante en relevante informatie mee te brengen. Deze aanpak laat u als leerkracht toe om in te spelen op de individuele interesses van leerlingen en daarbij de koppeling te maken tussen heden en verleden vanuit het geschiedenisonderwijs.

2.5. Evaluatie en beoordeling

Zoals reeds eerder in dit inleidend hoofdstuk aangehaald, worden in het leerlingenboek voor elke les, thema en kwartaal opdrachten aangereikt. Uiteraard hebben deze opdrachtenreeksen een belangrijke functie op vlak van **formatieve evaluatie**.

De opdrachten dragen op **twee manieren** bij tot het evalueren van het leerproces.

Enerzijds stellen zij de leerling in staat zelfstandig zijn/haar voortgang te monitoren en te bewaken. U kan de tussentijdse en eindopdrachten van elke les immers door de leerlingen zelfstandig of in groep laten uitwerken. Door middel van de antwoorden die beschikbaar zijn in het leerkrachtenboek – die u indien gewenst kan delen met de leerlingen die zelfstandig werken via een kopieerblad of digitale versie – kunnen de leerlingen zichzelf of elkaar onmiddellijk verbeteren. Dit heeft als voordeel dat de leerlingen onmiddellijk zelf **feedback ontvangen** omtrent hun antwoorden en gestimuleerd worden op het vlak van zelfsturend leren (zowel in uitvoering, bijsturing als **zelfevaluatie**). Bovendien stelt deze aanpak u in staat extra begeleiding of verlengde instructie te bieden aan leerlingen die nog moeilijkheden ervaren met bepaalde leerinhouden of opdrachten.

Anderzijds bieden de opdrachtenreeksen u de mogelijkheid om bij alle leerlingen na te gaan of zij de leerstof van de les of het thema begrijpen en beheersen. Deze formatieve evaluatiemomenten bieden u inzicht in de voortgang van de leerlingen en indicaties waar **bijkomende aandacht of bijsturing** nodig is.

Om de samenhang tussen de lessen per thema nog meer te verduidelijken zijn er na elk thema bijkomende verwerkingsopdrachten voorhanden. De samenhang tussen de verschillende thema's wordt extra benadrukt door de kwartaalopdrachten.

Alle activiteiten en opdrachten om de leerlijn en -doelen voor Geschiedenis te bereiken, kunnen geëvalueerd worden aan de hand van de vooraf bepaalde criteria in de evaluatiewijzer (zie Bijlage 1). Dit geldt zowel voor de mondelinge als de schriftelijke opdrachten. Met behulp van deze **evaluatiewijzer** kunt u het leerproces en de leerprestaties van de leerlingen zo objectief mogelijk beoordelen en opvolgen. De evaluatiewijzer kan zowel formatief (tijdens het leerproces) als summatief (op het einde van het leerproces) worden gebruikt. Het is aan te raden de evaluatiewijzer te gebruiken als een diagnostisch evaluatie-instrument (bijvoorbeeld: Hebben de leerlingen de leerstof begrepen? Zijn er leerlingen die bijkomende instructie of begeleiding nodig hebben?) en evenueel als een beoordelingsinstrument (bijvoorbeeld: kwartaalopdrachten als herhalingstoets). De belangrijkste functie van de opdrachten en de evaluatiewijzer is echter het **diagnostisch en formatief** gebruik.

In het leerkrachtenboek zal u telkens wanneer de evaluatiewijzer gebruikt kan worden een specifiek evaluatie-pictogram zien staan. Telkens wordt daarbij een suggestie gedaan over welke onderdelen u kan beoordelen. Uiteraard bent u daar vrij om dit voor uzelf en de leerlingen aan te passen. Tot slot is het uiteraard nuttig om aan leerlingen (en eventueel ouders) ook aan te geven op welke criteria zij zullen worden geëvalueerd tijdens bijvoorbeeld presentaties en werkstukken.

2.6. 21^e-eeuwse vaardigheden

Wereldwijd evolueert de maatschappij naar een kennis- en netwerksamenleving. De toenemende digitalisering versnelt deze tendens. Dit vraagt om een aanpassing in het functioneren en dus ook naar andere vaardigheden. Deze vaardigheden vormen een leer-gebiedoverschrijdend kader van competenties, waarbij de nadruk wordt gelegd op sociale vaardigheden, digitale geletterdheid en leren leren. Deze competenties vormen de basis voor de ontwikkeling van '**21^e-eeuwse vaardigheden**'.

Deze vaardigheden kan u ook tijdens de lessen Geschiedenis door de leerlingen laten oefenen. Een koppeling van de leerinhouden met andere leergebieden is ook mogelijk.

Tabel 2. Voorbeelden van 21e-eeuwse vaardigheden toegepast in Geschiedenis.

21 ^e -eeuwse vaardigheid	Voorbeelden van integratie binnen Geschiedenis
Sociale vaardigheden: communiceren	U kan één of meerdere leerlingen vragen kort samen te vatten wat zij in de vorige les hebben geleerd.
Zelfregulatie	U kan leerlingen stimuleren om de eigen of elkaars antwoorden op de opdrachten na te kijken en waar nodig te verbeteren.
Creatief denken	U kan de leerlingen vragen een historische gebeurtenis te vertellen vanuit een bepaald perspectief, bijvoorbeeld vanuit de lucht (zie ook het KCE-domein Beeldende Vorming voor bijkomende suggesties omtrent Geschiedenis).

De lesinhouden, de leerstof en opdrachten van zowel het leerkrachten- als het leerlingenboek, zijn op elkaar afgestemd. Echter, het leerkrachtenboek kent daarbij een andere opbouw dan het leerlingenboek. U kan het leerkrachtenboek vooral gebruiken als een inspiratiebron om de eigen lesvoorbereidingen op te baseren (in functie van de beginsituatie en voorkennis van de leerlingen).

In het leerkrachtenboek vindt u bij elk thema de volgende onderdelen:

- een veronderstelde beginsituatie van de leerling.
- het algemeen doel van het thema en de lesdoelen.
- de kernbegrippen met betrekking tot het thema.
- het leermateriaal.
- eventuele aandachtspunten.
- een introductie en mogelijke activiteiten per les.
- achtergrondinformatie bij de kernbegrippen.
- antwoorden op de opdrachten uit het leerlingenboek.
- waar nodig kopieerblad(en).

Een goed verloop van de les heeft natuurlijk te maken met een **goede voorbereiding** door inzicht te verwerven in de lesdoelen, zich de inhoudelijke informatie van de les eigen te maken en de achtergrondinformatie door te nemen. Ook het bestuderen van illustraties, foto's en tekeningen is zeer waardevol bij het voorbereiden van een thema en les. Verder is het aangewezen om relevant aanschouwend materiaal, waarover u of de school beschikt zoals een geografische kaart of globe te betrekken bij de lessen Geschiedenis, evenals zelf opgezocht materiaal door u of de leerlingen en steeds de nodige kopieerbladen te voorzien.

Bij veel thema's kan een (wereld)**kaart**, globe of atlas zinvol zijn en als ondersteunend en aanschouwend materiaal gebruikt worden. Ook het maken van een **tijdslijn**, die u in de klas, zelfs blijvend, aan de muur kunt bevestigen, kan leerlingen helpen om het overzicht te bewaren. Specifiek ondersteunend en aanschouwend materiaal verschilt per thema. U kan dit zelf verzamelen of de leerlingen vragen om dit van huis mee te brengen. Naar eigen inzicht kunt u natuurlijk altijd bijkomende voorwerpen gebruiken.

Per les vindt u in de introductie steeds mogelijke activiteiten die u voor, tijdens of aan het einde van de les kunt gebruiken. Daarnaast zijn er voldoende opdrachten in het leerlingenboek opgenomen om te differentiëren in **niveaugroepen** van leerlingen en om als leerkracht de les of het thema te evalueren.

In het onderdeel 'achtergrondinformatie' krijgt u telkens op een toegankelijke manier de benodigde vakinhoudelijke informatie over gebruikte kernbegrippen in de les. Het is een handvat dat u kan helpen om de geschiedenisles op een inspirerende manier over te brengen aan de leerlingen.

Gebruikte pictogrammen

In je boek kom je soms een pictogram tegen. Hieronder kan je zien wat elke pictogram wilt zeggen.

Hier gebruikt je leerkracht een evaluatiewijzer. De leerkracht vertelt je vooraf op wat je beoordeeld wordt.

Je krijgt van je leerkracht een kopieerblad voor de opdracht uit te voeren.

4 LESDOELEN

Hieronder kan u een overzicht vinden van de algemene doelen en de lesdoelen per thema.

Thema 1 Arbeiders komen op voor een beter bestaan	
Algemeen doel	De leerling weet dat als gevolg van de economische wereldcrisis aan het begin van de 20e eeuw veel mensen in ons land werkloos werden. De leerling kan uitleggen dat de werklozen en arbeiders zich bundelden en dat er vakbonden ontstonden.
Lesdoelen	Les 1: Een tijd van crisis en werkloosheid Aan het einde van les 1 kan de leerling: • vertellen wat met een economische (wereld)crisis wordt bedoeld. • uitleggen hoe overproductie tijdens een economische bloeiperiode kan eindigen in een economische crisis. • drie gevolgen van de economische crisis in ons land opnoemen. • uitleggen waarom werkloosheid als gevolg heeft dat de koopkracht daalt. • de leefomstandigheden van werklozen en hun gezinnen in ons land beschrijven. • vertellen waarom werklozen naar Paramaribo trokken. Les 2: Louis Doedel en Anton de Kom Aan het einde van les 2 kan de leerling: • vertellen waarom in 1931 een Comité van Actie werd opgericht onder leiding van Louis Doedel. • drie punten opnoemen die in het hulpplan van het Comité van Actie waren opgenomen. • uitleggen waarom werklozen in oktober 1931 in protest de straat op gingen. • vertellen wie Louis Doedel was en waarom hij door het Koloniaal Bestuur werd opgesloten. • vertellen wie Anton de Kom was en waarom hij door het Koloniaal Bestuur werd verbannen. • drie punten opnoemen uit het programma van Anton de Kom. Les 3: Vakbonden en vakcentrales Aan het einde van les 3 kan de leerling: • uitleggen dat het Koloniaal Bestuur hard optrad tegen de eerste vakbondsleiders. • een voorbeeld noemen van hoe mensen hun ontevredenheid lieten blijken, zonder openlijk te protesteren. • uitleggen dat de jaren rond 1930 een moeilijke tijd was om op te komen voor arbeiders. • vertellen hoe een vakbond zijn doel(en) probeert te bereiken. • het belang van bundeling van vakbonden en vakcentrales en scholing van bestuursleden uitleggen.

Thema 2 Het onderwijs in ons land: hoe was het vroeger en hoe is het nu

Algemeen doel	De leerling krijgt inzicht in de ontwikkeling van het onderwijs in ons land en waarom het volgen van onderwijs belangrijk is.
Lesdoelen	Les 1: Hoe was het vroeger? Aan het einde van les 1 kan de leerling: • vertellen hoe Inheemse kinderen in ons land leerden wat voor hun verdere leven belangrijk is. • uitleggen waarom de eerste scholen in ons land alleen voor Europese kinderen waren. • vertellen hoe de kinderen van slaafgemaakten leerden wat zij moesten weten. • opnoemen wanneer de eerste school voor de vrije gekleurde bevolking werd opgericht. • vertellen wie Johannes Vrolijk was en dat er in het district Wanica een Muloschool naar hem is vernoemd. Les 2: Het onderwijs verandert Aan het einde van les 2 kan de leerling: • twee redenen opschrijven waarom er vanaf 1844 godsdienstles werd gegeven aan kinderen van slaafgemaakten. • vertellen waarom in 1876 in ons land de leerplicht werd ingevoerd en waarom de schooltaal het Nederlands werd. • vertellen wie Herman Benjamins was. • uitleggen wie Maria Vlier was en waarom zij het eerste schoolboek over de Surinaamse geschiedenis schreef. • zeggen wat met een (veilige) schoolomgeving wordt bedoeld. Les 3: Hoe belangrijk is goed onderwijs? Aan het einde van les 3 kan de leerling: • twee redenen opnoemen waarom het belangrijk is om naar school te gaan. • vertellen hoe de eerste Muloschool in Paramaribo heet en wanneer deze werd geopend. • uitleggen wat met beroepsgericht onderwijs wordt bedoeld. • vertellen dat er ook scholen zijn voor algemeen vormend onderwijs en hoger onderwijs. • zeggen voor wie en waarom er ook scholen zijn voor speciaal onderwijs.

Thema 3 Verschillende culturen in ons land: hoe wij hier ook samenkwamen

Algemeen doel	De leerling heeft kennis opgedaan van het ontstaan van de culturele smeltkroes in ons land. De leerling is trots op de eigen cultuur, maar respecteert ook andere culturen.
Lesdoelen	Les 1: Hoe wij hier ook samenkwamen Aan het einde van les 1 kan de leerling: • vertellen hoe het komt dat er zoveel verschillende culturen in ons land zijn. • uitleggen wat met cultuur wordt bedoeld. • voorbeelden opnoemen van de culturen van de bevolkingsgroepen in ons land (bijvoorbeeld over de taal, de kleding, het eten, de godsdienst). • uitleggen wat met cultureel erfgoed wordt bedoeld. Les 2: Het beleven van cultuur Aan het einde van les 2 kan de leerling: • vertellen waarom de mensen in ons land in het verleden niet altijd vrij waren om hun eigen cultuur te beleven. • twee manieren opnoemen hoe het beleven van de eigen cultuur werd onderdrukt. • vertellen dat Johanna Schouten-Elsenhout een van de eerste Surinaamse vrouwen was, die gedichten schreef in het Sranan. • uitleggen dat mensen en kinderen in ons land tegenwoordig vrij zijn om de eigen cultuur te beleven en dat alle culturen gelijkwaardig zijn. • deelnemen aan een klassengesprek over culturele verenigingen en hun activiteiten. Les 3: Ons land, een smeltkroes van culturen Aan het einde van les 3 kan de leerling: • vertellen hoe het komt dat culturen veranderen. • uitleggen wat wordt bedoeld met een smeltkroes van culturen. • voorbeelden van nationale vrije dagen in ons land opnoemen en vertellen bij welke culturen die horen. • uitleggen wat met culturele uitwisseling wordt bedoeld. • uitleggen waarom het belangrijk is elkaars cultuur te leren kennen en te respecteren. • vertellen wat Robin Ravales met het gedicht Wan Bon wilde benadrukken.

Thema 4 Ons land tijdens de Tweede Wereldoorlog

Algemeen doel	Aan het eind van dit thema heeft de leerling kennis van gebeurtenissen in ons land tijdens de Tweede Wereldoorlog.
Lesdoelen	Les 1: Oorlog met Duitsland Aan het einde van les 1 kan de leerling: • vertellen wat met een wereldoorlog wordt bedoeld. • uitleggen waarom ons land ook in oorlog was met Duitsland. • vertellen dat gouverneur Kielstra de staat van beleg afkondigde en Duitsers in ons land liet interneren. • over het wrak van de Goslar vertellen en hoe het tot zinken is gebracht. • uitleggen wie in Jodensavanne gevangen waren gezet. Les 2: De veiligheid in ons land Aan het einde van les 2 kan de leerling: • maatregelen opnoemen die werden genomen tegen een mogelijke luchtaanval op ons land. • opnoemen wanneer de Surinaamse Schutterij werd opgericht. • uitleggen wat met dienstplicht en met vrijwilligers wordt bedoeld. • vertellen waarom er een oorlogsmonument is opgericht. • deelnemen aan een klassengesprek over het Spitfire-fonds. Les 3: De bauxietindustrie in ons land Aan het einde van les 3 kan de leerling: • uitleggen waarom er tijdens de Tweede Wereldoorlog in ons land schaarste was. • vertellen waarom de Surinaamse bauxiet belangrijk was tijdens de Tweede wereldoorlog. • vertellen waarom Amerikaanse soldaten naar ons land kwamen om de bauxietmijnen te beschermen. • over de uitbreiding van vliegveld Zanderij vertellen.

Thema 5 Ontwikkeling van ons land na 1945: bouwen aan een betere toekomst

Algemeen doel	Aan het eind van dit thema heeft de leerling inzicht in en kennis van ontwikkelingshulp en ontwikkelingsplannen, die na 1945 in ons land werden uitgevoerd.
Lesdoelen	Les 1: Ontwikkelingshulp aan ons land Aan het einde van les 1 kan de leerling: • vertellen waarom Europa ontwikkelingshulp kreeg van de Verenigde Staten van Amerika. • uitleggen waarom ons land ontwikkelingshulp kreeg. • over projecten tijdens het welvaartsfond vertellen. • uitleggen welke rol Ronald Kappel heeft vervuld binnen de Surinaamse luchtvaart. Les 2: De stuwdam in de Surinamerivier Aan het einde van les 2 kan de leerling: • vertellen wat de bedoeling was van het Brokopondoplan. • uitleggen hoe het stuwmeer werd aangelegd. • vertellen over de noodzakelijke transmigratie als gevolg van het vollopen van het stuwmeer. • vertellen wat Operatie Gwamba inhield. Les 3: Sociale ontwikkeling Aan het einde van les 3 kan de leerling: • uitleggen wat in een ontwikkelingsplan wordt beschreven. • vertellen wat de twee vijfjarenplannen inhielden met betrekking tot huisvesting en werkgelegenheid. • over woningbouwprojecten en woningen van houtmaatschappij Bruynzeel vertellen. • voorbeelden noemen van ontwikkelingsprojecten buiten Paramaribo.

Thema 6 Hoe ons land werd bestuurd: van kolonie tot republiek

Algemeen doel	Aan het eind van dit thema heeft de leerling kennis van en inzicht in het bestuur van ons land, in de periode toen ons land een kolonie van Nederland was.
Lesdoelen	Les 1: De gouverneur en de politieke raad Aan het einde van les 1 kan de leerling: • uitrekenen hoe lang de Geoctrooieerde Sociëteit van Suriname eigenaar van ons land is geweest. • vertellen door wie ons land in die tijd bestuurd werd. • in de juiste volgorde uitleggen hoe het bestuur van ons land er tussen 1816 en 1866 uitzag. Les 2: Invoering van kiesrecht Aan het einde van les 2 kan de leerling: • vertellen dat ons land tijdens het staatstoezicht voor het eerst werd verdeeld in districten. • de bestuursveranderingen van 1866 en 1937 opnoemen. • vertellen waar het Statenmonument aan herinnert. • uitleggen wie bij censuskiesrecht en wie bij capaciteitskiesrecht mochten stemmen. Les 3: Baas in eigen huis! Aan het einde van les 3 kan de leerling: • uitleggen waarom er tussen de gouverneur en de Statenleden wel eens conflicten waren. • vertellen welke twee onderwerpen er tijdens de Ronde Tafel Conferenties werden besproken. • uitleggen wat het algemeen kiesrecht van 1948 inhield. • vertellen dat Grace Schneiders-Howard in 1938 als eerste vrouwelijke Statenlid werd gekozen. • vertellen wanneer het Statuut voor het Koninkrijk der Nederlanden tot stand kwam en wat dat voor ons land betekende.

Thema 7 Ons land, een zelfstandige Republiek

Algemeen doel	De leerling verwerft kennis over en inzicht in de onafhankelijkheid van ons land en de gebeurtenissen in de jaren daarna.
Lesdoelen	Les 1: De onafhankelijkheid van ons land Aan het einde van les 1 kan de leerling: • opnoemen wanneer ons land een onafhankelijke Republiek werd. • vertellen wie de laatste gouverneur en eerste president van ons land was. • vertellen dat in de Grondwet staat hoe ons land bestuurd moet worden. • de nationale symbolen van ons land beschrijven. Les 2: Een staatsgreep in ons land Aan het einde van les 2 kan de leerling: • vertellen dat ons land bij de onafhankelijkheid ook een eigen leger kreeg. • opnoemen wanneer de militaire staatsgreep in ons land plaatsvond. • uitleggen dat de macht in ons land in de militaire periode lag bij het Militair Gezag en de Nationale Militaire Raad. • uitleggen waar het Monument van de Revolutie aan de Waterkant in Paramaribo aan herinnert. Les 3: Veranderingen in het bestuur Aan het einde van les 3 kan de leerling: • vertellen wanneer de Binnenlandse oorlog in ons land uitbrak en welke groepen tegen elkaar streden. • vertellen dat er tijdens de Binnenlandse oorlog vernielingen en vluchtelingen waren. • vertellen wanneer er een einde kwam aan de Binnenlandse oorlog. • uitleggen dat er in 1987 een nieuwe Grondwet en een nieuw bestuur kwamen.

Arbeiders komen op voor een beter bestaan

BEGINSITUATIE

De leerlingen weten dat arbeiders in verzet komen tegen slechte (werk)omstandigheden. In leerjaar 6 en 7 is behandeld dat vrijverklaarde slaafgemaakten en contractarbeiders zich bundelden en protesteerden tegen de slechte omstandigheden.

ALGEMEEN DOEL

De leerling weet dat als gevolg van de economische wereldcrisis aan het begin van de 20e eeuw veel mensen in ons land werkloos werden. De leerling kan uitleggen dat de werklozen en arbeiders zich bundelden en dat er vakbonden ontstonden.

LESDOELEN

Aan het einde van les 1 kan de leerling:

- vertellen wat met een economische (wereld)crisis wordt bedoeld.
- uitleggen hoe overproductie tijdens een economische bloeiperiode kan eindigen in een economische crisis.
- drie gevolgen van de economische crisis in ons land opnoemen.
- uitleggen waarom werkloosheid als gevolg heeft dat de koopkracht daalt.
- de leefomstandigheden van werklozen en hun gezinnen in ons land beschrijven.
- vertellen waarom werklozen naar Paramaribo trokken.

Aan het einde van les 2 kan de leerling:

- vertellen waarom in 1931 een Comité van Actie werd opgericht onder leiding van Louis Doedel.
- drie punten opnoemen die in het hulpplan van het Comité van Actie waren opgenomen.
- uitleggen waarom werklozen in oktober 1931 in protest de straat op gingen.
- vertellen wie Louis Doedel was en waarom hij door het Koloniaal Bestuur werd opgesloten.
- vertellen wie Anton de Kom was en waarom hij door het Koloniaal Bestuur werd verbannen.
- drie punten opnoemen uit het programma van Anton de Kom.

Aan het einde van les 3 kan de leerling:

- uitleggen dat het Koloniaal Bestuur hard optrad tegen de eerste vakbondsleiders.
- een voorbeeld noemen van hoe mensen hun ontevredenheid lieten blijken, zonder openlijk te protesteren.
- uitleggen dat de jaren rond 1930 een moeilijke tijd was om op te komen voor arbeiders.
- vertellen hoe een vakbond zijn doel(en) probeert te bereiken.
- het belang van bundeling van vakbonden en vakcentrales en scholing van bestuursleden uitleggen.

KERNBEGRIPPEN

• economische (wereld)crisis	• organisatie	• Bok Sark
• bloeiperiode	• Comité van Actie	• SAWO
• failliet	• Louis Doedel	• vakbonden
• werkloosheid	• Surinaamse Volksbond	• staking
• koopkracht	• psychiatrische inrichting	• vakcentrale
• gouvernement	• Anton de Kom	• RAVAKSUR
• samenwerking	• adviesbureau	• SIVIS

MATERIAAL

Voor dit thema heeft u het volgende nodig:

- Leerlingenboek thema 1
- Antwoorden thema 1
- Kopieerblad 1.1: verwerkingsopdracht 1
- Evaluatiewijzer
- Een schaar
- Enkele vellen wit papier
- Lijm

ALGEMENE INTRODUCTIE OP HET THEMA

Dit thema behandelt de bundeling van arbeiders die opkomen voor betere werk- en leefomstandigheden. Dat verschijnsel is niet nieuw voor de leerlingen. Ook de vrijverklaarde slaafgemaakten en de contractarbeiders kwamen in verzet tegen de slechte omstandigheden. En ook bij deze groepen traden er leiders naar voren.

Tijdens de behandeling van deze les is het aan te bevelen dat de voorkennis van de leerlingen wordt opgefrist. Dit thema behandelt verdere ontwikkelingen van bundeling en verzet bij de arbeidersklasse in ons land.

In dit thema dient u te benadrukken dat veel arbeiders in het begin van de 20e eeuw in ons land werkloos werden als gevolg van de wereldcrisis. Er was geen werk en dus konden de mensen geen geld verdienen.

Als de omstandigheden waaronder mensen werken en leven niet goed zijn, dan protesteren ze hiertegen. Het waren onder andere Louis Doedel en Anton de Kom die opkwamen voor de belangen van de arbeiders. Over deze twee Surinamers wordt in les 2 verteld. Les 3 gaat over het ontstaan en het doel van vakbonden.

TIJDSHEMA

Voor het thema zijn vier weken beschikbaar. Per les is uitgegaan van 3 x 30 minuten (een week) aan lestijd. Leerlingen lezen de tekst en maken de opdrachten in de klas.

De overige lestijd (week 4) is voor de verwerkingsopdrachten en evaluatie.

AANDACHTSPUNTEN

Om de begrippen vakbonden en stakingen te verduidelijken kunt u gebruik maken van actuele voorbeelden.

Sta ook stil bij de verschillende gedenktekens voor Louis Doedel en Anton de Kom in ons land, zoals borstbeelden, straatnamen en onze universiteit. Daarnaast kunt u bijvoorbeeld aanhalen dat er ook op Curaçao een monument is neergezet ter nagedachtenis aan Louis Doedel.

Bij elke les zijn er mogelijke bijkomende activiteiten uitgewerkt die u voor, tijdens of op het einde van de les kunt gebruiken indien u dit wenst.

Na elke les worden er 10 vragen (+ antwoorden thema 1) gesteld die individueel of in een groep beantwoord moeten worden.

LES 1 EEN TIJD VAN CRISIS EN WERKLOOSHEID

INTRODUCTIE

U bekijkt samen met de leerlingen de afbeeldingen bij de inleiding van dit thema. Vraag hen wat ze daarop zien. De inleiding kunt u (voor) lezen of u vertelt waar dit thema over gaat. Breng de leerlingen in herinnering dat ook tijdens de slavernij en bij de contractarbeiders er verzet en protest was.

ACTIVITEIT(EN)

Aan het einde van de les kan verwerkingsopdracht 1 gemaakt worden. Bij deze opdracht staan verschillende stappen van een economische (wereld)crisis door elkaar. Als voorbereiding gebruikt u 'kopieerblad 1.1: verwerkingsopdracht 1'. Per groep heeft u één kopie nodig. U knipt de stappen uit en geeft het stapeltje met de 7 uitgeknipte stappen aan de groep. Geef ook een vel wit papier. Met lijm kunnen de leerlingen de stappen dan op het witte vel papier in de, volgens hen, juiste volgorde plakken. Als iedereen klaar is presenteert één van de groepjes hun volgorde aan de klas. De andere groepjes vergelijken hun opsomming en eventuele verschillen kunnen besproken worden. Let op: Per groep heeft u één kopie nodig. Afhankelijk van het aantal groepen maakt u van tevoren zoveel kopieën.

Een andere mogelijkheid is dat u de vraag stelt hoe een economische bloeiperiode de oorzaak kan zijn van een daaropvolgend tijdvak van werkloosheid en armoede. De leerlingen schrijven in groepjes de verschillende stappen op van economische bloeiperiode tot werkloosheid en armoede. Als iedereen klaar is geeft één groepje een presentatie. De andere groepjes vergelijken hun opsomming daarmee en eventuele verschillen kunnen besproken worden.

LES 2 LOUIS DOEDEL EN ANTON DE KOM

INTRODUCTIE

Deze les gaat over Louis Doedel en Anton de Kom. U schrijft deze twee namen op het bord. In het leerlingenboek staan ook foto's waar de leerlingen naar kunnen kijken. U kunt de vraag stellen of iemand al eerder van deze namen/ personen gehoord heeft. Ga in op de antwoorden. U vertelt ook dat er verschillende gedenktekens voor deze personen zijn. U geeft hiervan voorbeelden.

ACTIVITEIT(EN)

Deze opdracht kan aan het begin of aan het einde van de les worden uitgevoerd. Indien het aan het begin van de les wordt uitgevoerd, gaan de leerlingen zelf op zoek naar de informatie in de les. Aan het einde van de les kunt u het als evaluatie gebruiken. U verdeelt de klas in twee groepen. De ene groep vult een schema in over Louis Doedel en de andere een over Anton de Kom. De schema's worden op het bord opgeschreven en door de leerlingen overgenomen in hun schrift.

Verskillende vragen die beantwoord kunnen worden:

- Uit welk land keerde hij terug naar Suriname?
- Op welke manier wilde hij de werklozen en arbeiders helpen?
- Welke punten stonden in zijn plan/ programma?
- Wat heeft het Koloniaal Bestuur met hem gedaan?
- Waar (en wanneer) is hij overleden?

Deze vragen gelden voor beide personen. Het is interessant om de leerlingen zelf te laten ontdekken wat voor verschillen en overeenkomsten er zijn tussen Louis Doedel en Anton de Kom.

INTRODUCTIE

In de vorige lessen is behandeld dat door het gouvernement hard werd opgetreden tegen mensen die opkwamen voor de arbeiders. U stelt de vraag of iemand kort kan vertellen wat er met Louis Doedel en Anton de Kom gebeurd is.

U vertelt dat leiders werden opgepakt en gestraft. Maar dat mensen toch bleven protesteren. Daar gaat deze les over.

ACTIVITEIT(EN)

In groepjes kunt u de leerlingen verwerkingsopdrachten 2 en 3 laten maken. U voert aan de hand van verwerkingsopdracht 3 een klassengesprek met de leerlingen en daarbij probeert u tot een vergelijking te komen.

De gedachtegang achter deze opdracht is het bespreekbaar maken van bijvoorbeeld de hoeveelheid huiswerk of de dagen waarop repetities gegeven worden in de klas. Dat deze onderwerpen niet opgelegd (hoeven te) worden, maar in overleg besproken kunnen worden.

Hierbij geeft u aan dat ook vakbonden in eerste instantie in gesprek gaan met de werkgever. Pas als er geen overeenkomst bereikt wordt kan de vakbond besluiten over te gaan tot staken.

Om deze activiteiten te beoordelen kunt u de evaluatiewijzer gebruiken. Let op 'Uitwerking opdracht' en 'Luisterhouding'.

ACHTERGRONDINFORMATIE

Adviesbureau: Dit is een kantoor waar men terecht kan voor advies in allerlei zaken. Dit kan zijn op technisch, organisatorisch, juridisch of financieel gebied.

Bloeiperiode: Een periode waarin iets zeer succesvol is en er grote ontwikkelingen plaatsvinden.

Bok, Sark: Dit was het pseudoniem of schuilnaam van **Salikin Hardjo**. Als tienjarige jongen is de in Java geboren Salikin met zijn ouders naar Suriname gekomen in 1920. Zijn vader vond werk als monteur in de bauxietindustrie in Moengo. In 1926 verhuisde het gezin naar Paramaribo, waar Salikin de Selecta Uloschool bezocht. Na schooltijd werkte hij bij een drukkerij als letterzetter. Hij was geïnteresseerd in de journalistiek. Onder het vrouwelijk pseudoniem Bok Sark, schreef hij van 1932 tot 1935 brieven naar de krant **De Banier van Waarheid en Recht**, waarin hij de ellendige situatie van de Javanen op de plantages ter sprake bracht. Hij was medeoprichter van de PBIS (Pergerakan Bangsa Indonesia Suriname), een

politieke partij. De PBIS wilde de positie van de Javanen in Suriname samen met het gouvernement verbeteren.

Comité van Actie: In 1931 werd door werkloze burgers en anderen een bijeenkomst belegd. Op deze bijeenkomst werd een Comité van Actie, het Surinaams Werklozen Comité (SWC), opgericht, waarvan Louis Doedel tot voorzitter werd benoemd. Op die bijeenkomst viel het besluit om de toenmalige gouverneur, A. Rutgers, een petitie aan te bieden tijdens een demonstratie van werklozen, op 17 juni 1931. In deze petitie stonden voorstellen tot werkverschaffing voor de werklozen.

Doedel, Louis Alfred Gerardus: Hij werd geboren te Paramaribo, op 26 juli 1905 en is overleden op 10 januari 1980. Louis Doedel was een Surinaamse vakbondsleider. Tijdens de economische wereldcrisis van 1929 en de jaren daarna, zag hij de armoede, werkloosheid en sociale ongelijkheid onder de Surinaamse bevolking. Hierover maakte hij zich zorgen.

In 1928 vertrok hij naar Curaçao, waar er meer werkgelegenheid was, tegen betere salarissen. Op Curaçao werkte hij bij de Belastingdienst. Ook werkte hij aan het organiseren van arbeiders. De regering van Curaçao zette hem toen het land uit. Terug in Suriname richtte hij toen op 25 mei 1931 een Werklozen Comité op. Later dat jaar, op 9 augustus 1931, werd ook de Surinaamse Volksbond (SVB) opgericht. Deze volksbond was vooral gericht op mensen in de districten.

Door zijn politieke en vakbondsactiviteiten raakte Louis Doedel geregeld in conflict met het gouvernement.

Op 29 mei 1937 wilde hij een petitie overhandigen aan gouverneur Kielstra. Deze petitie ging wederom over de situatie van de arbeidende bevolking. Bij zijn bezoek aan de gouverneur werd hij echter gearresteerd, waarna hij ter observatie werd overgebracht naar de psychiatrische inrichting Wolffenbuttel. Aan deze 'observatie' leek geen einde te komen. De rest van zijn leven, van 1937 tot 1980, bleef Louis Doedel opgesloten. Over deze 43 jaar is heel weinig bekend.

Louis Doedel streed tegen armoede en sociale ongelijkheid maar werd bewust verdacht gemaakt en raakte in de vergetelheid. In 1980 kwam men hem op het spoor. Hij was toen oud en grijs geworden. Hij stierf een paar dagen na het verlaten van de psychiatrische inrichting.

Economische (wereld)crisis: Een periode in de economische ontwikkeling waarbij het slecht gaat met bedrijven. Arbeiders worden ontslagen en er ontstaat grote werkloosheid. In West-Europa is de crisis van de jaren 30 van de 20e eeuw bekend, die voor de hele wereldeconomie gevolgen had.

Suriname had in die jaren geen industrie, maar er waren wel gevolgen voor het land. De producten die geëxporteerd werden brachten minder op. Omdat de plantage-eigenaren hun winsten wilden behouden probeerden zij met minder arbeiders meer te produceren. De lonen van arbeiders werden verlaagd en anderen werden ontslagen.

Failliet: Een bedrijf is failliet wanneer de schulden niet meer uit de bedrijfsinkomsten betaald kunnen worden en daardoor beslag op het bedrijf wordt gelegd.

Gouvernement: Dit is het bestuur of bestuursapparaat van een land. Het was gebruikelijk in de koloniale tijd het bestuur van ons land het gouvernement te noemen. Tegenwoordig spreekt men van de overheid.

Kom de, Cornelis Gerhard Anton: Hij werd geboren te Paramaribo op 22 februari 1898 en overleed in Sandbostel (Duitsland) op 24 april 1945. Zijn ouders waren Adolf Damon de Kom, gouddehver en later landbouwer, en Judith Jacoba Dolder. Na zijn lagerschooltijd doorliep hij de Sint Paulusschool voor MULO. (Dat was voor die tijd een hele prestatie). Na de Mulo werkte De Kom in 1916 korte tijd op een deurwaarderskantoor, maar al gauw werd hij administrateur bij de Balata Compagnie. In 1920 vertrok hij naar Nederland. Op 6 januari 1926 trouwde hij daar met Petronella Catharina Borsboom (1898-1983). Samen kregen zij 3 zoons en 1 dochter. Anton de Kom werkte vervolgens als boekhouder bij de Hanze Bank, en later bij een handelsfirma in koffie, thee en tabak, tot hij in 1931 werd ontslagen. Eind 1932 vertrok hij met zijn inmiddels vier kinderen tellend gezin, naar Suriname, nadat hij bericht had ontvangen dat zijn moeder op sterven lag. Zij stierf voordat hij in Suriname aankwam. Zijn politieke activiteiten in Nederland wilde hij ook in Suriname voortzetten. Toen hij op 4 januari 1933 in Paramaribo aankwam, stond een grote massa mensen hem op te wachten. De Surinaamse kranten hadden veel aandacht besteed aan zijn komst. Tussen de massa stonden ook enkele politieagenten, die hem in de gaten moesten houden. Aan de huidige Anton de Komstraat (toen Pontewerfstraat geheten) opende de Kom een 'adviesbureau' op het erf van zijn ouderlijk huis. Alles wat hij deed werd steeds nauwkeurig in de gaten gehouden door de koloniale overheid. Op een gegeven moment gaf gouverneur A.A.L. Rutgers de opdracht hem te laten arresteren wegens

de 'communistische agitatie' die hij vanuit zijn bureau organiseerde. Na zijn arrestatie ontstond een volksprotest. De politie trad hard op en er vielen 22 gewonden en twee doden onder de demonstranten. Deze dag, 7 februari 1933, is bekend als 'Zwarte Dinsdag'. De Kom werd opgepakt en zat meer dan drie maanden opgesloten in Fort Zeelandia. De koloniale regering dwong hem toen om met vrouw en kinderen het land te verlaten. Ze vertrokken naar Nederland, waar de Kom politiek actief bleef. Ook publiceerde hij artikelen in de krant en werkte hij verder aan zijn boek, waar hij al in 1926 aan begonnen was. Een deel van dit boek verscheen in 1933 in het maandblad *Links Richten*. Pas een jaar later, in 1934 vond hij een uitgever die bereid was het hele boek "*Wij slaven van Suriname*" te drukken en te publiceren. Anton de Kom stierf in 1945 in een Duits concentratiekamp.

Koopkracht: De koopkracht geeft aan hoeveel er met een bepaalde hoeveelheid geld, bijvoorbeeld het loon, gekocht kan worden. Als het inkomen daalt, daalt ook de koopkracht. Een daling van de koopkracht kan ook plaatsvinden als prijzen stijgen, terwijl het inkomen gelijk blijft.

Organisatie: Een georganiseerde groep mensen met een bepaald doel. Een organisatie is een groep van personen die samen werken en bepaalde (in veel gevallen dezelfde) doelen willen bereiken.

Psychiatrische inrichting: Een instelling waar mensen met psychische stoornissen worden behandeld. Psyche is geest. Psychische stoornissen worden behandeld door de psychiatrie; een domein van de geneeskunde. De specialist is de psychiater. In ons land werd in 1895 de Psychiatrische Inrichting ingesteld. De instelling heette toen Wolffenbuttel. In de volksmond ook wel *Kolera* (van de ziekte Cholera, omdat de instelling was gevestigd op de plaats waar de met cholera besmette mensen werden ondergebracht). Vanaf 1953 heette de instelling LPI Lands Psychiatrische Inrichting. Sinds 2000 heet de instelling Psychiatrisch Centrum Suriname (PCS).

RAVAKSUR: RAVAKSUR staat voor **R**aad van **V**akcentrales in **S**uriname.

Samenwerking: Aan hetzelfde doel werken met een of meerdere personen.

S.A.W.O.: Deze afkorting staat voor de **S**urinaamse **A**lgemene **W**erkers **O**rganisatie. Deze organisatie werd opgericht op 4 oktober 1931. Louis Doedel en Theo Sanders vormden het bestuur. De S.A.W.O. was een vrij socialistische organisatie, die zich richtte op mannen en vrouwen van alle bevolkingsgroepen. Ook hield de S.A.W.O. zich bezig met de politiek. De organisatie was voorstander van goede scholing en organisatie. Traditioneel vierde zij op 1 mei de Dag van de Internationale Arbeiderssolidariteit.

Op 15 juli 1932 werd door de koloniale regering de rechtspersoonlijkheid van de organisatie ingetrokken omdat S.A.W.O. kritiek had geleverd op de kerken.

SIVIS (of S.I.V.I.S.): SIVIS staat voor **S**cholings **I**nstituut voor de **V**akbeweging **I**n **S**uriname. Het is een stichting die geleid wordt door een bestuur. Zij werd opgericht in 1969. De samenstelling van het bestuur is op tripartite basis. Dat wil zeggen dat de overheid, de vakbeweging en het bedrijfsleven in het bestuur vertegenwoordigd zijn. In de huidige samenstelling heeft de Vakbeweging vier vertegenwoordigers, het Bedrijfsleven één en het Ministerie van Arbeid heeft er twee.

Het SIVIS leidt vakbondsleden en anderen op die belang stellen in het welzijn van werknemers. Ook werkgevers wordt kennis bijgebracht over, onder meer, de Arbeidswet.

Staking: Bij een staking legt een (grote) groep werknemers het werk neer of is er sprake van werkweigering, om zo samen iets voor elkaar te krijgen (bijvoorbeeld loonsverhoging). Er zijn verschillende vormen van staking:

- Klassieke staking: dit betekent dat een grote groep werknemers het werk stillegt.
- Georganiseerde staking: een klassieke staking, maar dan met ondersteuning van minstens een vakbond.
- Selectieve staking: binnen een bedrijf (of organisatie) legt een enkele afdeling het werk neer. Mogelijk komen dan ook werkzaamheden in de rest van dat bedrijf (of de organisatie) stil te liggen.
- Proteststaking: tijdens deze vorm wordt het werk slechts voor korte tijd stilgelegd.
- Estafettestaking: bij een estafettestaking volgen verschillende afdelingen elkaar op bij het stilleggen van de werkzaamheden.
- Wilde staking: Men spreekt pas van een wilde staking als de werknemers staken zonder de bijstand van een vakbond.

Surinaamse Volksbond (S.V.B.): Deze werd op 9 augustus 1931 opgericht. Louis Doedel werd voorzitter. De volksbond kwam vooral op voor de mensen buiten Paramaribo. Een paar maanden later, op 28 oktober, werd aan de Zwartenhovenbrugstraat een grote (algemene) volksvergadering van werklozen gehouden. Tijdens deze vergadering liepen de gemoederen nogal hoog op en mensen gingen de straat op in het zogenaamde 'hongeroproer'. Deze onrust hield ook de volgende dag aan. Enkele bestuursleden van de S.V.B. riepen op tot kalmte, maar door het ontactisch optreden van de politie vielen er twee gewonden en ook een dode. Bovendien werden enkele mensen gearresteerd.

Vakbond: Dit is een vereniging van werknemers die in hetzelfde beroep/vak werkzaam zijn. Het doel van zo een vereniging is de behartiging van de belangen van het vak en de verdediging van de belangen van de leden.

Vakcentrale: Een vakcentrale is een vereniging waarin verschillende vakbonden landelijk georganiseerd zijn. Ook wel genoemd een overkoepelende organisatie van werknemersvakverenigingen die als sociale partner optreedt in het overleg met de regering op nationaal niveau.

Werkloosheid: Dit is een situatie waarin iemand die, al dan niet met een beroep, geen werk heeft of wanneer grote groepen mensen zonder werk zijn.

Een tijd van crisis en werkloosheid

VRAGEN EN ANTWOORDEN

1. Welk antwoord is juist?

In het jaar 1929 ontstond een economische wereldcrisis. Dit was in de:

- a. eerste helft van de 19e eeuw.
- b. tweede helft van de 19e eeuw
- c. **eerste helft van de 20e eeuw.**
- d. tweede helft van de 20e eeuw.

2. Schrijf op in een cirkel: economische crisis.

- a. Hieromheen schrijf je zaken op die met een economische crisis te maken hebben.
Het antwoord zal per leerling verschillen.

- b. Leg uit wanneer er sprake is van een economische wereldcrisis.
*We spreken van een economische wereldcrisis wanneer het in veel landen in de wereld slecht gaat met de economie.
(Bedrijven en fabrieken moeten sluiten, omdat ze weinig of geen winst maken. Ook de handel in goederen en landbouwproducten wordt minder. Mensen raken hun baan kwijt en hebben geen geld meer.)*

3. Schrijf op in een cirkel: bloeiperiode.

- a. Schrijf hieromheen zaken op die te maken hebben met een economische bloeiperiode in een land.
Het antwoord zal per leerling verschillen.

- b. Leg uit hoe de bloeiperiode veranderde in een economische crisis.
De bloeiperiode veranderde in een economische crisis, toen bedrijven door overproductie hun producten niet meer konden verkopen. Bedrijven die een lening bij de bank hadden, konden deze niet aflossen en gingen failliet. Mensen raakten hun werk kwijt en zo ontstond een crisis.

4. Welk antwoord is juist?

Tijdens de economische wereldcrisis van 1929 hadden de arbeiders in ons land het moeilijk omdat:

- a. arbeiders veel werden gestraft.
- b. er ziekten uitbraken onder de plantagegewassen.
- c. veel arbeiders in dienst moesten treden bij het leger.
- d. **veel bedrijven en plantages hun bedrijfsactiviteiten moesten staken.**

5. Leg uit wat er gebeurt als een fabriek of plantage veel produceert en weinig verkoopt.

Wanneer een fabriek of plantage meer produceert dan zij kunnen verkopen, raken ze opgescheept met hun producten. Dit heeft als gevolg dat lonen worden verlaagd en dat arbeiders worden ontslagen.

6. Vertel hoe het komt dat de kleinlandbouwers hun producten tijdens een crisisperiode niet konden verkopen.

De kleinlandbouwers konden hun producten ook niet verkopen, omdat de handel was afgenomen. Mensen hadden geen geld meer om producten op de markt te kopen.

7. Leg uit waarom de koopkracht van de bevolking daalt als de werkloosheid stijgt.

Wanneer mensen werkloos zijn, ontvangen zij geen loon meer. Met weinig of geen geld kunnen ze weinig tot niets meer kopen. Dus de koopkracht daalt.

8. De economische crisis van 1929 zorgde voor een moeilijke tijd in ons land. Welke van onderstaande groepen voelde dat het meest? Waarom zeg je dat?
- a. Leden van het gouvernement.
 - b. *Fabrieksarbeiders, omdat zij werkloos werden en niets zelf konden planten of kweken om in hun behoefte en die van hun gezin aan voedsel te voorzien.*
 - c. Kleinlandbouwers.
9. a. Waarom trokken veel werkloze arbeiders in ons land naar Paramaribo?
Zij kwamen naar Paramaribo in de hoop om hier werk te vinden, omdat er op de plantages geen werk meer was.
- b. Was dat een goed besluit? Waarom wel/niet?
Nee, dat was geen goed besluit, want ook in Paramaribo was er geen werk te vinden.
10. Wat is niet juist?
De mensen leefden onder slechte omstandigheden, want ...
- a. arbeiders verdienden heel weinig geld.
 - b. *belastingen werden verlaagd.*
 - c. kinderen konden niet naar school.
 - d. ze werden vaak ziek.

VRAGEN EN ANTWOORDEN

1. Welk antwoord is niet juist?
Het Comité van Actie stelde voor om:
 - a. gratis voedsel te geven aan ondervoede kinderen.
 - b. *contractarbeid op te heffen.*
 - c. steun van de overheid te verlenen aan werklozen die wilden werken.
 - d. werklozen een stuk land te geven voor landbouw of goudwinning.
2. Op 28 oktober 1931 brak er na een vergadering van werklozen onrust uit.
 - a. Waarom gingen de mensen over tot het plunderen van winkels en bakkerijen?
De mensen gingen over tot het plunderen van winkels en bakkerijen omdat zij honger hadden en wanhopig waren omdat de gouverneur nog niet veel had ondernomen.
 - b. Het gouvernement vond deze plunderingen brutaal. Ben je het daarmee eens of niet? Waarom zeg je dat?
Het antwoord zal per leerling verschillen.
 - c. Vertel wat de reactie was van het gouvernement op deze onrust.
De reactie van het gouvernement was het harde optreden van de politie, waarbij er een dode en veel gewonden vielen en veertig arrestaties werden verricht.
3. Waarom denk je dat het gouvernement Louis Doedel liet oppakken en opsluiten?
Het gouvernement liet Louis Doedel oppakken en opsluiten omdat hij tegen het gouvernement protesteerde.
4. Louis Doedel is overleden in 1980. Hij was toen 75 jaar oud.
 - a. In welk jaar is hij geboren?
Hij is geboren in het jaar 1905.
 - b. Hoe oud was hij toen hij werd opgepakt en opgesloten?
Hij werd opgepakt in 1937. Hij was toen 32 jaar.
 - c. Hoeveel jaar heeft hij opgesloten gezeten?
Hij heeft opgesloten gezeten van 1937 tot 1980. Dat is 43 jaar.
5. Vertel in het kort wie Anton de Kom was. Beantwoord hierbij de volgende vragen:
 - a. Wanneer is hij geboren?
Anton de Kom is geboren op 22 februari 1898.
 - b. In welk land is hij geboren?
Anton de Kom is geboren te Paramaribo, in Suriname.
 - c. Waar heeft hij gewerkt?
Hij heeft als boekhouder bij een balatabedrijf gewerkt.
 - d. Wat wilde hij voor de arbeiders en werklozen?
Voor de arbeiders en werklozen wilde hij het volgende:
 1. *Een eenheidsbeweging voor alle arbeiders en landbouwers.*
 2. *Invoering van een achturige werkdag, verbod op kinderarbeid en opheffing van contractarbeid.*
 3. *Vrijheid van organisatie van arbeiders en landbouwers.*
 - e. Wat wilde hij voor Suriname als land?
Hij wilde onafhankelijkheid van Suriname.

6. Welk antwoord is niet juist?
Anton de Kom schreef een programma. Voorstellen hierin waren:
- een eenheidsbeweging voor arbeiders en landbouwers.
 - invoering van een achturige werkdag.
 - gratis eten voor ondervoede kinderen.***
 - onafhankelijkheid van Suriname.
7. Waarom opende Anton de Kom een adviesbureau?
Omdat de regering hem verbood om lezingen en openbare vergaderingen te houden voor het volk. Bij het adviesbureau konden mensen naar hem toekomen met hun problemen.
8. Anton de Kom opende het adviesbureau op het erf van zijn familie aan de Pontewerfstraat. Hoe heet deze straat tegenwoordig?
Tegenwoordig heet deze straat de Anton de Komstraat.
9. Zoek het woord opruien op in het woordenboek.
- Leg met eigen woorden uit wie een opruiër genoemd wordt.
Een opruiër is iemand die anderen aanzet om negatieve dingen te doen.
 - Waarom zag het gouvernement Anton de Kom als een opruiër?
Omdat Anton de Kom de mensen hielp met hun klachten. Het gouvernement vond dit niet goed en was van mening dat hij de mensen tegen het gouvernement ophitste.
 - Vind jij dat Anton de Kom een opruiër was? Waarom zeg je dat?
Het antwoord kan per leerling verschillen.
10. Welke bewering is juist?
- Anton de Kom werd gearresteerd en daarna uit Suriname verbannen.
 - Louis Doedel stierf in Duitsland.
- Alleen bewering I is juist.***
 - Alleen bewering II is juist.
 - Bewering I en II zijn juist.
 - Bewering I en II zijn niet juist.

3 Vakbonden en vakcentrales

VRAGEN EN ANTWOORDEN

1. Louis Doedel bleef zich samen met anderen inzetten voor de arbeiders en werklozen.
We kunnen zeggen: Louis Doedel was een vakbondsleider van het eerste uur. Wat wordt hiermee bedoeld?
Van het eerste uur: een van de eerste zijn, of van(af) het begin erbij zijn.
2. Bok Sark schreef brieven over de onrust onder de Javaanse contractarbeiders.
 - a. Waarom was er onrust onder de Javaanse contractarbeiders?
Er was onrust onder de Javaanse contractarbeiders, omdat hun loon werd verlaagd
 - b. Leg uit waarom het gouvernement Bok Sark niet kon vinden?
Het gouvernement kon Bok Sark niet vinden, omdat zij ervan uitgingen dat Bok Sark een vrouw was. Terwijl Bok Sark in werkelijkheid een man was.
 - c. Wat denk je dat het gouvernement zou hebben gedaan als ze Bok Sark wel hadden gevonden?
Het gouvernement zou Bok Sark in de gevangenis laten opsluiten of uit het land verbannen.
3. Leg aan de hand van twee voorbeelden uit de les uit waarom het rond het jaar 1930 moeilijk was om op te komen voor de belangen van arbeiders en werklozen.
Rond het jaar 1930 was het moeilijk om voor de belangen van arbeiders en werklozen op te komen, omdat het gouvernement hard optrad als zij protesteerden. Er waren geen wetten om de arbeider te beschermen en die de arbeiders het recht gaven te protesteren. De voorbeelden kunnen per leerling verschillen.
4. Welk antwoord is juist?
Een vakbond komt op voor...
 - a. de belangen van de bestuursleden.
 - b. de belangen van het gouvernement.
 - c. de belangen van de werkgever.
 - d. *de belangen van werknemers.*
5. Noem twee voorbeelden van arbeidsomstandigheden waarvoor een vakbond kan opkomen.
De voorbeelden kunnen per leerling verschillen.
Een vakbond kan opkomen voor:
 - a. *betere werktijden.*
 - b. *het verbieden van kinderarbeid.*
 - c. *een goede zorgverzekering.*
 - d. *loonsverhoging.*
 - e. *een goed pensioen.*
6. Noem een voorbeeld van nu waarbij arbeiders opkomen voor hun belangen. Vertel ook hoe deze arbeiders voor hun belangen zijn opgekomen.
De voorbeelden zullen per leerling verschillen. (diverse protestacties)

7. Welke bewering is juist?
- I. Staken is dat arbeiders het werk neerleggen, het bedrijf sluiten en voor langere tijd met vakantie gaan.
 - II. Staken is dat arbeiders het werk neerleggen om betere arbeidsomstandigheden te eisen.
- a. Alleen bewering I is juist.
 - b. **Alleen bewering II is juist.**
 - c. Bewering I en II zijn juist.
 - d. Bewering I en II zijn onjuist.
8. a. Waarom werden vakcentrales opgericht?
Vakcentrales werden opgericht omdat met samenwerken vaak meer bereikt wordt dan alleen.
- b. Welk voordeel hadden vakbonden die zich aansloten bij een vakcentrale?
De vakbonden die aangesloten waren bij vakcentrales kregen steun van andere vakbonden bij een actie of staking.
9. a. Wanneer is het Dag van de Arbeid?
De Dag van de Arbeid is op 1 mei.
- b. Wanneer werd RAVAKSUR opgericht?
RAVAKSUR werd opgericht op 1 mei 1987.
- c. Is het toevallig dat deze organisatie juist op die dag werd opgericht? Waarom zeg je dat?
Nee, het is geen toeval dat deze organisatie op die dag werd opgericht, omdat de organisatie staat of opkomt voor de belangen van de arbeiders en werklozen.
10. In 1969 werd in ons land een vakbondsschool opgericht.
- a. Hoe heet deze vakbondsschool?
De vakbondsschool heet SIVIS (Scholings Instituut voor de Vakbeweging in Suriname).
 - b. Wie kan er naar deze vakbondsschool gaan?
Vakbondsleden konden/kunnen naar deze vakbondsschool gaan.
 - c. Wat leren ze op deze vakbondsschool?
Op deze vakbondsschool leerden/leren ze het belang van bestuur en konden/kunnen ze kennis vergaren over vakbondszaken.

- 1. De volgende stappen over de economische wereldcrisis staan door elkaar. In groepjes bespreken jullie wat de juiste volgorde is en schrijven dit op. Daarna presenteert één van de groepjes hun volgorde aan de klas. De andere groepjes vergelijken of zij dezelfde volgorde hebben.
1. Er is sprake van een economische crisis.	G
2. Er is veel werkgelegenheid in bedrijven en fabrieken.	B
3. De armoede en de werkloosheid stijgen.	F
4. De productie van bedrijven en fabrieken stijgt.	C
5. Bedrijven en fabrieken kunnen hun producten niet meer verkopen.	D
6. In Amerika en Europa is er aan het begin van de 20e eeuw een bloeiperiode.	A
7. Arbeiders worden ontslagen en bedrijven en fabrieken gaan failliet.	E
- 2. In een bedrijf of een fabriek zijn er werknemers en werkgevers. In de klas bespreken jullie met elkaar of de werknemers en de werkgever hetzelfde willen.
- a. Wat wil de werkgever?
Antwoorden kunnen verschillen, maar het komt er ongeveer op neer dat een werkgever gemotiveerde, hardwerkende arbeiders wil.
- b. Wat willen de werknemers?
Antwoorden kunnen verschillen, maar het komt er ongeveer op neer dat werknemers goed betaalde banen willen onder goede werkomstandigheden.
- 3. Stel: jullie zouden in de klas een vakbond oprichten voor de belangen van de leerlingen. Jullie bespreken bijvoorbeeld met elkaar hoeveel repetities en huiswerk jullie per week willen maken.
- a. Wat willen de leerlingen?
- b. Denk je dat de leerkracht het met jullie voorstel eens of oneens zal zijn?
- c. Wat wil de leerkracht?
- d. Waarmee moet de leerkracht rekening houden?
Kunnen jullie het eens worden?
De antwoorden zullen per groep/leerling verschillen.
4. Op afbeelding 7 is te zien dat de straat waar Anton de Kom vroeger woonde naar hem vernoemd is. Ook de universiteit in ons land is naar hem vernoemd.
- a. Waarom denk je dat er straten, gebouwen en scholen naar personen worden vernoemd?
Ter erkenning van en herinnering aan personen die hebben bijgedragen aan ontwikkelingen in ons land.
- b. Is jouw school ook naar iemand vernoemd? Zo ja, naar wie?
Het antwoord zal per leerling verschillen.

Verwerkingsopdracht 1

1. Er is sprake van een economische crisis.
2. Er is veel werkgelegenheid in bedrijven en fabrieken.
3. De armoede en de werkloosheid stijgen.
4. De productie van bedrijven en fabrieken stijgt.
5. Bedrijven en fabrieken kunnen hun producten niet meer verkopen.
6. In Amerika en Europa is er aan het begin van de 20e eeuw een bloeiperiode.
7. Arbeiders worden ontslagen en bedrijven en fabrieken gaan failliet.

Het onderwijs in ons land

Hoe was het vroeger en hoe is het nu

BEGINSITUATIE

In vorige leerjaren is het leven van de Inheemsen in ons land behandeld. Ook over het leven van de slaafgemaakten en de rol van de krioromama.

De leerlingen zijn zelf deelnemers aan het lager onderwijs in ons land; verschillende begrippen in dit thema zijn bij hun waarschijnlijk bekend.

ALGEMEEN DOEL

De leerling krijgt inzicht in de ontwikkeling van het onderwijs in ons land en waarom het volgen van onderwijs belangrijk is.

LESDOELEN

Aan het einde van les 1 kan de leerling:

- vertellen hoe Inheemse kinderen in ons land leerden wat voor hun verdere leven belangrijk is.
- uitleggen waarom de eerste scholen in ons land alleen voor Europese kinderen waren.
- vertellen hoe de kinderen van slaafgemaakten leerden wat zij moesten weten.
- opnoemen wanneer de eerste school voor de vrije gekleurde bevolking werd opgericht.
- vertellen wie Johannes Vrolijk was en dat er in het district Wanica een Muloschool naar hem is vernoemd.

Aan het einde van les 2 kan de leerling:

- twee redenen opschrijven waarom er vanaf 1844 godsdienstles werd gegeven aan kinderen van slaafgemaakten.
- vertellen waarom in 1876 in ons land de leerplicht werd ingevoerd en waarom de schooltaal het Nederlands werd.
- vertellen wie Herman Benjamins was.
- uitleggen wie Maria Vlier was en waarom zij het eerste schoolboek over de Surinaamse geschiedenis schreef.
- zeggen wat met een (veilige) schoolomgeving wordt bedoeld.

Aan het einde van les 3 kan de leerling:

- twee redenen opnoemen waarom het belangrijk is om naar school te gaan.
- vertellen hoe de eerste Muloschool in Paramaribo heet en wanneer deze werd geopend.
- uitleggen wat met beroepsgericht onderwijs wordt bedoeld.
- vertellen dat er ook scholen zijn voor algemeen vormend onderwijs en hoger onderwijs.
- zeggen voor wie en waarom er ook scholen zijn voor speciaal onderwijs.

KERNBEGRIPPEN

• piai	• Christelijke gemeenten	• schooltaal	• algemeen vormend onderwijs
• godsdienstles	• Sranan	• schoolboeken	• voorbereidend wetenschappelijk onderwijs
• onrecht	• leerplicht	• Maria Vlier	• speciaal onderwijs
• krioromama	• onderwijsinspecteur	• schoolomgeving	
• cultuur	• Herman Benjamins	• zelfstandig onderwijs	
• kleurlingen		• beroepsgericht onderwijs	
• Johannes Vrolijk			

MATERIAAL

Voor deze les heeft u het volgende nodig:

- Leerlingenboek thema 2
- Antwoorden thema 2
- Eventueel enkele afbeeldingen van beroepen
- Evaluatiewijzer

ALGEMENE INTRODUCTIE OP HET THEMA

Dit thema gaat over het onderwijs in ons land. Hoe het vroeger was en welke veranderingen en ontwikkelingen er in het onderwijs zijn geweest.

Tegenwoordig gaan bijna alle kinderen in ons land naar school. Maar dat was vroeger anders. Daarover gaat les 1 en in les 2 wordt uitgelegd dat in 1876 een wet werd ingevoerd, die de verplichting oplegde kinderen naar school te sturen. Aan de hand van les 3 krijgen de leerlingen een beeld van de verschillende schooltypen in ons land en het belang van goed onderwijs.

TIJDSHEMA

Voor het thema zijn vier weken beschikbaar. Per les is uitgegaan van 3 x 30 minuten (een week) aan lestijd. Leerlingen lezen de tekst en maken de opdrachten in de klas.

De overige lestijd (week 4) is voor de verwerkingsopdrachten en evaluatie.

AANDACHTSPUNTEN

In ons land zijn er vanaf het midden van de 20e eeuw veel schooltypen en opleidingen bijgekomen. Het is niet de bedoeling dat de leerlingen al deze schooltypen kennen. De laatste les in dit thema is slechts een korte kennismaking met de mogelijkheden die er na de lagere school zijn.

De leerlingen zitten dit schooljaar in leerjaar 8. Het is een goed moment om een klassengesprek te voeren over de verschillende mogelijkheden na de lagere school.

Let wel: De keuze voor een beroepsgerichte school is niet minder dan de wens om naar de universiteit te gaan. In ons land zijn veel vakbekwame, goed opgeleide mensen nodig.

Bij elke les zijn er mogelijke bijkomende activiteiten uitgewerkt die u voor, tijdens of op het einde van de les kunt gebruiken indien u dit wenst.

Na elke les worden er 10 vragen (+ antwoorden thema 2) gesteld die individueel of in een groep beantwoord moeten worden.

LES 1 HOE WAS HET VROEGER?

INTRODUCTIE

U bekijkt samen met de leerlingen de afbeelding bij de inleiding van dit thema. De inleiding wordt (voor)gelezen of u vertelt waar dit thema over zal gaan.

Uw leerlingen zijn actieve deelnemers aan het lager onderwijs. Vanuit deze invalshoek zijn er mogelijkheden uit de eigen omgeving die als introductie op het thema gebruikt kunnen worden. U kunt ook beginnen door de vraag te stellen of onderwijs (leren) belangrijk is. Ook het leren thuis. Van hieruit kunt u de overstap maken naar Les 1 en het leven van de Inheemsen in ons land.

ACTIVITEIT(EN)

Deze opdracht wordt aan het begin van de les uitgevoerd. Aan het begin van deze les geeft u de opdracht om de afbeeldingen uit deze les individueel te bekijken. U geeft de instructie aan de leerlingen om te bedenken wat de afbeeldingen te maken hebben met leren en/of met onderwijs volgen. Na deze opdracht wordt de les behandeld. Doordat de leerlingen eerst individueel de afbeeldingen hebben bekeken, worden ze nieuwsgierig en stellen ze vragen over de inhoud van deze les. Tijdens de les koppelt u terug naar de afbeeldingen.

Verwerkingsopdracht 1 kan ook bekeken en gemaakt worden.

Om deze activiteit te beoordelen kunt u de evaluatiewijzer gebruiken. Let op 'Inhoud opdracht' en 'Luisterhouding'.

LES 2 HET ONDERWIJS VERANDERT

INTRODUCTIE

U begint de les met vragen over de vorige les. Stel de leerlingen de vraag of ze kunnen vertellen hoe het onderwijs vroeger was. En of de school in het begin voor alle kinderen toegankelijk was.

De leerlingen vertellen dan in het kort wat ze weten uit de vorige les. U vertelt ze vervolgens dat deze les gaat over de veranderingen in het onderwijs.

ACTIVITEIT(EN)

Aan het einde van deze les kunt u een kort 'wie ben ik?'-spel met de leerlingen doen. In les 1 is Johannes Vrolijk bij naam genoemd, maar ook de piai en de krioromama zijn bekende personen. In deze les worden Herman Benjamins en Maria Vlier bij naam genoemd. U kunt dit spel op twee manieren spelen:

- Bij de eerste variant geeft u een omschrijving van de persoon en moeten de leerlingen raden wie het is. Zie hiervoor ook verwerkingsopdracht 3.
- Een andere mogelijkheid is dat u een persoon in gedachten neemt. De leerlingen stellen vragen om erachter te komen wie dat is. U mag slechts ja of nee zeggen. Het spel stopt als een leerling de persoon geraden heeft. Daarna kan deze leerling een persoon in gedachten nemen.

LES 3 HOE BELANGRIJK IS GOED ONDERWIJS?

INTRODUCTIE

U kunt de les beginnen met verwerkingsopdracht 4. Bij deze opdracht zijn tekeningen van mensen die verschillende beroepen uitoefenen. U kunt vragen stellen zoals:

- Welke beroepen herken je?
- Moet je naar school om deze beroepen te leren?
- Weet jij al wat je later wil worden?

Zo kunt u een overstap maken naar de les. Deze les gaat erover dat het belangrijk is om goed onderwijs te kunnen volgen.

Een andere optie is dat u zelf enkele afbeeldingen van beroepen laat zien en daar de vragen bij stelt. U kunt verwerkingsopdracht 4 dan bij de evaluatie gebruiken.

ACTIVITEIT(EN)

Aan het begin van les 3 kunt u Verwerkingsopdracht 4 gebruiken. De leerlingen bekijken de tekeningen waarbij verschillende beroepen uitgebeeld worden. In een klassengesprek worden deze tekeningen besproken.

Om deze activiteit te beoordelen kunt u de evaluatiewijzer gebruiken. Let op 'Luisterhouding'.

Deze les kan ook een aanleiding vormen om te bespreken wat de leerlingen later zelf willen worden. U kunt ze een korte opdracht geven om iets meer te onderzoeken over het beroep dat ze later willen uitoefenen.

Om deze activiteit te beoordelen kunt u de evaluatiewijzer gebruiken. Let op 'Uitwerking opdracht'.

Eventueel kan ook een ouder uitgenodigd worden om op school over haar/zijn werk/beroep te vertellen.

Geef aan dat alle beroepen gelijkwaardig zijn! Doe geen denigrerende uitspraken over wat kinderen later willen worden.

Om vraag 6 te beoordelen kunt u de evaluatiewijzer gebruiken. Let op 'Inhoud opdracht' en 'Geschiedenis Vaardigheden'.

Algemeen vormend onderwijs: Bij algemeen vormend onderwijs moet gedacht worden aan onderwijs in algemeen vormende vakken, niet rechtstreeks gericht op het leren van een beroep. Op de lagere school of basisschool volgen leerlingen algemeen vormend onderwijs. In Suriname kan een leerling na de basisschool naar het MULO of LBO.

De algemeen vormende studierichting MULO/VOJ (voortgezet onderwijs op junioreniveau) laat toe na afloop verder te studeren op VOS-niveau (voortgezet onderwijs op senioreniveau). Het VOS is gesplitst naar algemeen vormend onderwijs (VWO) met een studieduur van 3 jaar en hoger algemeen voortgezet onderwijs (HAVO), dat 2 jaar duurt.

Beroepsgericht onderwijs: Deze vorm van onderwijs leidt leerlingen op tot een beroep, afhankelijk van de gekozen studierichting. De opleiding biedt naast beroepsvormende vakken ook algemeen vormende vakken, zodat studenten na de voltooiing van hun opleiding, eventueel verder kunnen studeren op een hoger niveau.

De beroepsgerichte opleidingen op VJO niveau, ook wel bekend als het Lager Beroepsonderwijs (LBO) in ons land is onderverdeeld in drie niveaus.

- Het LBO-A is praktisch georiënteerd. Je doorloopt er A1, A2 en A3. Na LBO-A3 met succes te hebben doorlopen, kan de leerling met een LBO-A diploma gaan werken of verder studeren op LBO-B3 of Avond LBO-B3.
- Het LBO-B is ook praktisch georiënteerd. Je krijgt een LBO-B4 diploma als je vier leerjaren met succes doorloopt. Vervolgens kan je gaan werken of verder studeren op LBO-C4 (schakeljaar MBO) of op de Avondopleiding MBO.
- Het LBO-C-niveau is theoretisch georiënteerd. Na vier leerjaren met succes te hebben doorlopen ontvang je een LBO-C diploma. Vervolgens kan je verder studeren op MBO-niveau.

Christelijke gemeenten: Eerst was het de Hervormde Gemeente die zich in Suriname vestigde in de 17e eeuw. Daarna de Evangelische Broeder Gemeente in 1735 en de Rooms Katholieke Gemeente in 1785 die met zendings- en missiewerk begonnen waar het geven van (godsdienst)onderwijs een belangrijk onderdeel van was.

Cultuur: Cultuur omvat de taal, gewoonten en gebruiken van een volk dat woont in een bepaald gebied. Bij verhuizing naar een andere woon- of leefomgeving neemt een volk vaak (een deel van) de cultuur mee.

Godsdienstles: Een schoolvak waarin kinderen leren over een bepaalde religie. In de context van de les gaat het om het Christendom. Tegenwoordig wordt levensbeschouwelijk onderwijs gegeven over de religies van de wereld. Hierdoor wordt de leerlingen geleerd om verschillende standpunten en visies op het leven naast elkaar te zetten zodat ze gaandeweg, eigen keuzes kunnen maken.

Herman Benjamins: Herman Daniël Benjamins werd geboren in Paramaribo op 25 februari 1850. Hij stierf op 23 januari 1933. Na zijn opleiding tot wis- en natuurkundige in Nederland, was hij van 1878 tot 1910 als onderwijsinspecteur verantwoordelijk voor het gehele onderwijs in ons land. In die rol propageerde hij het Nederlands als schooltaal. Aan de christelijke gemeenten die in ons land onderwijs verzorgden in het Sranan, schreef hij een brief met de duidelijke instructie dat het lesgeven voortaan in het Nederlands moest gebeuren. Het was, voor de leerlingen en de onderwijzers een onverwachte grote verandering om over te stappen van de huistaal, het Sranan, naar de schooltaal; het Nederlands. Maar de opdracht van de inspecteur werd opgevolgd. Soms heel extreem toegepast door onderwijzers op school, maar ook thuis verlangden ouders van hun kinderen uitsluitend Nederlands te spreken. Inspecteur Benjamins stimuleerde weliswaar het Nederlands als schooltaal, maar liet daarnaast ook het Sranan bestuderen en vastleggen.

Johannes Vrolijk: Hij was een vrije kleur-ling. In Nederland had hij een opleiding tot onderwijzer gevolgd. In 1809 keerde Johannes Vrolijk terug uit Nederland en stichtte een eigen school. Hij overleed in 1831, toen hij 46 jaar oud was. Er is een school in het district Wanica naar hem vernoemd.

Krioromama: Een oudere tot slaafgemaakte vrouw die op de kinderen moest letten, die niet door de moeder konden worden meegenomen naar het veld. Zij was de kinderverzorgster. Ze gaf de kinderen te eten en leerde hen hoe zij zich moesten gedragen.

Leerplicht: De verplichting om kinderen onderwijs te laten volgen. De leerplichtwet in ons land dateert van 1876. Leerplicht is niet hetzelfde als schoolplicht. Onderwijs volgen kan ook elders dan op een reguliere school.

Maria Vlier: Maria Vlier werd geboren op 19 maart 1828, als vierde kind van Nicolaas Vlier en Anna Heuland. Zij overleed op 8 juli 1908, op 80-jarige leeftijd. Haar grootouders van zowel vaders- als moederzijde zijn slaafgemaakten geweest.

In 1841 vertrok Maria met haar zus en zwager naar Nederland. In Nederland volgde zij een opleiding om onderwijzeres te worden. In 1846, Maria Vlier was toen 18 jaar oud, opende zij in Suriname een meisjesschool. Ze gaf tien jaar lang les en beëindigde in 1856 haar loopbaan als onderwijzeres. In de jaren die volgden wijdde mejuffrouw Vlier zich aan het schrijven van een geschiedenisboek voor het Surinaams onderwijs. In 1863 werd dit eerste Surinaamse lesboek over de geschiedenis van ons land gedrukt.

Kleurlingen: Nakomelingen van een witte vader en een zwarte moeder of omgekeerd.

Onderwijsinspecteur: Een onderwijsinspecteur bezoekt, inspecteert en beoordeelt de kwaliteit van onderwijsinstellingen.

De inspecteur bespreekt de uitkomsten van deze onderzoeken en geeft scholen en instellingen adviezen om de kwaliteit te verbeteren.

Onrecht: Een niet juiste, oneerlijke behandeling of bejegening.

Slavernij en discriminatie waren (zijn) een structureel ongelijke behandeling van de ene mens door de andere mens.

Piai: In Inheemse samenlevingen is de piai zowel de spirituele leider als de geneesheer (medicijnman/vrouw). Hij/zij bezit kennis van de geestenwereld, de mythologie en geneeskrachtige planten. Hij vervult een belangrijke rol bij alle rituelen, is ziener en droomuitlegger. Vandaag de dag is de piai voornamelijk nog belangrijk als genezer. Volgens de Inheemse culturen worden ziekten veroorzaakt door slechte geesten. Om de ziekte te bestrijden, moeten de geesten uitgedreven worden. Een piai kan zowel man als vrouw zijn.

Schoolboek: Een schoolboek is een leerboek dat gebruikt wordt op scholen voor de afzonderlijke vakken, waarin les wordt gegeven.

Schoolomgeving: De schoolomgeving is meer dan het schoolgebouw alleen. Ook het schoolerf en de faciliteiten zoals het klaslokaal, leermiddelen, schoolkantine en oversteekplaats, behoren tot de schoolomgeving. Een veilige schoolomgeving is van groot belang voor leerlingen, om hen een optimale leeromgeving te bieden.

Schooltaal: De taal zoals men die op school gebruikt, in onderwijsleersituaties.

Speciaal onderwijs: Dit is onderwijs voor leerlingen met speciale onderwijsbehoeften. Voor leerlingen met een beperking: lichamelijk, zintuiglijk of verstandelijk en voor leerlingen met een psychische of chronische ziekte of stoornis. In ons land wordt deze vorm van onderwijs verzorgd op twee niveaus. Zowel basisonderwijs als

voortgezet speciaal onderwijs worden op verschillende instituten verzorgd. Let wel: Speciaal onderwijs is niet te verwarren met Bijzonder Onderwijs. Onder Bijzonder Onderwijs vallen scholen van de verschillende Religieuze Gemeenten.

Sranan/ Sranantongo: Dit is de taal die bijna elke Surinamer spreekt en verstaat. De taal is in de eerste helft van de 17e eeuw ontstaan als communicatie-taal tussen slaafgemaakten. Er zijn Afrikaanse, Engelse en Portugese invloeden in de taal en er zijn ook Nederlandse leenwoorden. Het Sranan heeft zich ontwikkeld tot een taal met een eigen grammatica en is voor velen in ons land de moedertaal.

Voorbereidend wetenschappelijk onderwijs: Het Voorbereidend Wetenschappelijk Onderwijs (vwo) vormt de leerlingen als voorbereiding op het wetenschappelijk onderwijs, op bijvoorbeeld de universiteit. Ons land heeft 1 universiteit voor hoger onderwijs, de Anton de Kom Universiteit van Suriname.

Zelfstandig: Op zichzelf, dit is op eigen kracht, handelen.

Hoe was het vroeger?

VRAGEN EN ANTWOORDEN

1. a. Van wie leerden de Inheemse kinderen vroeger wat zij moesten kennen en kunnen?
Vroeger leerden de Inheemse kinderen van hun ouders en andere volwassenen wat zij later in het leven moesten kennen en kunnen.
b. Hoe leerden de Inheemse kinderen over de geschiedenis van hun eigen volk?
De Inheemse kinderen leerden via verhalen en liederen, die door volwassenen verteld of gezongen werden, over hun geschiedenis.
2. Hierna staan een aantal zaken die kinderen kunnen leren van hun ouders. Welke drie zaken leerden Inheemse kinderen vroeger niet van hun ouders?
 O dansen O **fietsen** O jagen
 O koken O **lezen** O planten
 O **schrijven** O vissen O zingen
3. Welke van de onderstaande beweringen is juist?
 I. De piai kon zieke mensen beter maken.
 II. De piai gaf alle kinderen onderwijs over planten en kruiden.
 a. *Alleen bewering I is juist.*
 b. Alleen bewering II is juist.
 c. Bewering I en II zijn juist.
 d. Bewering I en II zijn onjuist.
4. De school in Jodensavanne werd in 1766 geopend.
 a. Reken uit hoe lang geleden dat is.
Antwoord afhankelijk van het schooljaar.
 b. Wie ging er naar deze school?
Alleen Joodse kinderen gingen naar deze school.
 c. Welke vakken kregen kinderen toen op school?
Lezen, schrijven en godsdienstlessen.
5. Wat leerden de Europese kinderen bij de godsdienstles?
De kinderen leerden dat God de wereld wilde hebben zoals die toen was. Het was de wil van God dat er slaafgemaakten waren.
6. Waarom mochten kinderen van slaafgemaakten niet naar school?
Omdat de Europese plantage-eigenaren niet wilden dat de kinderen van de slaafgemaakten moesten leren lezen en schrijven. Slaafgemaakten moesten onwetend blijven.
7. Is de kriromama te vergelijken met een peuteropvang? Waarom wel/niet?
Ja, want de kinderen werden opgevangen door de kriromama terwijl de ouders aan het werk waren.
Motivering kan per leerling verschillen.

8. Noem drie punten op die slaafgemaakte kinderen van de volwassen slaafgemaakten leerden.
- *De kinderen leerden in het Sranan spreken en leerden ook odo's en liedjes die door volwassenen gezongen werden.*
 - *Ze leerden over Afrika en hun eigen cultuur*
 - *Ze leerden over de slaafgemaakten die gevlucht waren en marrons werden.*
9. In 1760 werd een school geopend voor kleurlingen. Dit was in de ...
- a. eerste helft van de 17e eeuw.
 - b. tweede helft van de 17e eeuw.
 - c. eerste helft van de 18e eeuw.
 - d. *tweede helft van de 18e eeuw.*
10. Wat is niet juist over Johannes Vrolijk?
- a. In Wanica is een Muloschool naar hem vernoemd.
 - b. Hij heeft in Nederland voor onderwijzer gestudeerd.
 - c. *Hij is geboren in 1809.*
 - d. Hij was de eerste kleurlingonderwijzer in ons land.

Het onderwijs verandert

VRAGEN EN ANTWOORDEN

1. Neem onderstaande tijdlijn over in je schrift:

- a. Welke eeuw geeft deze tijdlijn aan?
Deze tijdlijn geeft de 19e eeuw aan.
- b. Plaats bij de volgende gebeurtenissen het juiste jaartal op de tijdlijn:
 - a. begin godsdienstles aan slaafgemaakten: **1844**
 - b. afschaffing slavernij: **1863**
 - c. invoering leerplicht: **1876**
2. a. Om welke twee redenen gaf het gouvernement toestemming om de kinderen van slaafgemaakten godsdienstles te geven?
 - *Het gouvernement was bang dat de slaafgemaakten wraak zouden nemen op de Europeanen bij afschaffing van de slavernij.*
 - *Het gouvernement vond dat de slaafgemaakten moesten worden voorbereid op een leven in rust en vrede zonder geweld.*
- b. Wat leerden de kinderen van slaafgemaakten bij de godsdienstles?
Bij de godsdienstles leerden de kinderen dat zij eerbied moesten hebben voor God en het gezag. Ze mochten het gezag nooit tegenspreken of oneerbiedig zijn.
- c. Waarom denk je dat dit onderwijs in het Sranan gegeven werd?
Onderwijs werd in het Sranan gegeven, omdat dit de taal van de slaafgemaakten was. Maar ook zodat zij alleen konden lezen wat vertaald werd in het Sranan.
3. Kies het juiste antwoord.
In 1876 werd in ons land de leerplicht ingevoerd. Met leerplicht wordt bedoeld dat:
 - a. het gouvernement verplicht is scholen te bouwen.
 - b. *kinderen verplicht zijn onderwijs te volgen.*
 - c. onderwijzers verplicht zijn kinderen les te geven.
 - d. ouders verplicht zijn hun kinderen naar school te sturen.
4. Noem drie zaken op die na de invoering van de leerplicht ook door het gouvernement werden gedaan.
 - *Het gouvernement bouwde scholen.*
 - *Het lager onderwijs werd gratis.*
 - *Er kwam een onderwijsinspecteur.*
5. a. Vertel in je eigen woorden of zoek op in een woordenboek wat voor werk een inspecteur in het algemeen doet.
Het antwoord kan per leerling verschillen.
Een inspecteur ziet erop toe dat regels worden nageleefd.
- b. Wat moest meneer Benjamins inspecteren?
Meneer Benjamins moest controleren of de schoolregels werden nageleefd op de verschillende scholen. Bijvoorbeeld dat op de scholen Nederlands gesproken en onderwezen werd.

6. Welke bewering is juist?
- Na de invoering van de leerplicht was het op school verplicht om Nederlands te spreken.
 - Op scholen in ons land werd altijd lesgegeven uit Nederlandse schoolboeken.
- Alleen bewering I is juist.***
 - Alleen bewering II is juist.
 - Bewering I en II zijn juist.
 - Bewering I en II zijn onjuist.
7. Welke uitspraak over mevrouw Vlier is niet juist?
- Haar moeder was vroeger een slaafgemaakte.
 - Ze werd de eerste minister van Onderwijs in ons land.***
 - Ze schreef het eerste schoolboek over de geschiedenis van ons land.
 - Zij was een Surinaamse onderwijzeres.
8. a. Waarom schreef mevrouw Vlier een geschiedenisboek over Suriname?
Mevrouw Vlier schreef een geschiedenisboek, zodat de leerlingen ook over hun eigen land konden leren.
- b. Welke twee zaken wilde zij bij de leerlingen bereiken met haar boek?
- ***Dat de leerlingen meer over de geschiedenis van hun eigen land moesten leren.***
 - ***En dat de leerlingen meer van Suriname zouden houden.***
9. a. Waarom zal het moeilijk zijn geweest om vooral het onderwijs ver van Paramaribo goed te regelen?
- ***De omgeving was niet altijd goed.***
 - ***De schoolgebouwen waren te oud.***
 - ***Er zaten te veel leerlingen in één lokaal.***
 - ***Het lesmateriaal werd mogelijk laat geleverd.***
- b. Leg uit of tegenwoordig nog steeds het onderwijs ver van Paramaribo minder goed op orde is.
Het antwoord zal per leerling verschillen.
10. Schrijf in je schrift het woord schoolomgeving.
- Schrijf vier woorden op die volgens jou met de schoolomgeving te maken hebben. Vertel daarna waarom je voor deze woorden hebt gekozen.
Het antwoord zal per leerling verschillen.
 - Hoe is de schoolomgeving van jouw school?
Het antwoord zal per leerling verschillen.

Hoe belangrijk is goed onderwijs?

VRAGEN EN ANTWOORDEN

1. a. Omschrijf met eigen woorden of zoek op in een woordenboek wat met het begrip zelfstandig wordt bedoeld.
Met zelfstandig wordt bedoeld dat je zelf iets kunt doen of ondernemen.
b. Is het belangrijk dat je een beroep uitoefent om zelfstandig te zijn? Waarom?
Het antwoord zal per leerling verschillen.
2. Waarom is het belangrijk om naar school te gaan?
Het is belangrijk om naar school te gaan, zodat je een bepaald beroep kunt leren uitoefenen wat je thuis niet kunt leren.
3. a. Wanneer werd de eerste Muloschool in Paramaribo opgericht?
De eerste Muloschool werd opgericht in 1887.
b. Reken uit hoe lang geleden dat is.
Antwoord afhankelijk van het schooljaar.
c. Wat is de naam van deze Muloschool?
Deze school wordt de Hendrikschool genoemd.
4. Waarom wordt het onderwijs op een ambachtsschool of een technische school beroepsgericht onderwijs genoemd?
Het onderwijs op een ambachtsschool of een technische school wordt beroepsgericht onderwijs genoemd, omdat je op zo een school een bepaald vak leert, waarbij je na het behalen van je diploma, meteen een beroep kunt uitoefenen.
5. Welk woord is geen synoniem voor ambacht? Twee woorden worden synoniemen genoemd als ze (ongeveer) dezelfde betekenis hebben.
 - a. Beroep
 - b. Handwerk
 - c. **Product**
 - d. Vak
- 6. a. Is beroepsgericht onderwijs belangrijk voor de ontwikkeling van ons land?
Het antwoord zal per leerling verschillen.
b. Geef aan waarom wel of niet?
Het antwoord zal per leerling verschillen.
7. Welke bewering is juist?
 - I. Op de Muloschool wordt er beroepsgericht onderwijs gegeven.
 - II. Met het diploma van de lagere school kun je een beroep uitoefenen.
 - a. Alleen bewering I is juist.
 - b. Alleen bewering II is juist.
 - c. Bewering I en II zijn juist.
 - d. **Bewering I en II zijn onjuist.**

8. Noem een verschil tussen beroepsgericht onderwijs en algemeen vormend onderwijs.
Een verschil tussen beroepsgericht onderwijs en algemeen vormend onderwijs is dat je op het algemeen vormend onderwijs geen beroep leert, maar algemeen vormende schoolvakken.
9. Wat is de goede volgorde?
Welke scholen moet je na de lagere school nog doorlopen als je later dokter of ingenieur wilt worden?
- a. Ambachtsschool – VWO – Universiteit
 - b. Mulo – Universiteit – VWO
 - c. *Mulo – VWO – Universiteit*
 - d. Technische school – Mulo – Universiteit
10. Noem twee redenen waarom er voor kinderen met een beperking speciale scholen zijn.
Voor kinderen met een beperking zijn er speciale scholen, omdat:
- 1. *zij niet als andere kinderen op een gewone school kunnen leren vanwege hun beperking.*
 - 2. *zij op deze scholen toch kunnen leren om een beroep uit te oefenen en later zelfstandig te zijn.*

1. In groepjes bekijken jullie de afbeeldingen.
Bespreek met elkaar op welke plaatjes de kinderen iets leren en wat ze leren.
Tekening 1 = *Dit is de vlaggenparade op school. De kinderen staan in rijen en de vlag wordt gehesen.*
Tekening 2 = *Een piai is bezig om thee te trekken van enkele kruiden en planten. Een paar kinderen staan er omheen.*
Tekening 3 = *De leerlingen zitten in de klas. De juf staat voor het bord en geeft rekenles.*
Tekening 4 = *Slaafgemaakte kinderen spelen op het erf. De krioromama is in de buurt.*

De antwoorden zullen per groep verschillen.

2. In groepjes zoeken jullie de volgende jaartallen in de les op en schrijven kort op waarom het jaartal genoemd wordt.
- 1760 *In ons land werd een school geopend voor de kinderen van de vrije gekleurde bevolking.*
 - 1809 *Johannes Vrolijk kwam terug naar Suriname en opende een school*
 - 1844 *De slaafgemaakten kregen godsdienstles en leesles om het Christendom te leren.*
 - 1863 (2x) *Afschaffing slavernij & Maria Vlier schreef het eerste geschiedenisboek over Suriname*
 - 1876 *Invoering van de leerplicht*

3. Schrijf de juiste namen van de personen bij de onderstaande beschrijvingen.
- "In hetzelfde jaar dat de slavernij werd afgeschaft schreef deze persoon het eerste geschiedenisboek van ons land."
Maria Vlier
 - "In Wanica is een school vernoemd naar deze persoon, die in 1809 een lagere school opende in ons land."
Johannes Vrolijk
 - "Tussen 1878 en 1910 hield deze persoon streng toezicht op het onderwijs in ons land en het aantal kinderen dat naar school ging nam toe."
Herman Benjamins

4. In een land zijn er mensen nodig die verschillende beroepen uitoefenen. Kijk naar de tekeningen.
- Bespreek met elkaar welke beroepen er uitgebeeld worden.
Tekening 1 = *brandweervrouw*
Tekening 2 = *fotograaf*
Tekening 3 = *mijnwerker*
Tekening 4 = *tandarts*
Tekening 5 = *timmerman*
 - Weet jij al wat je later wilt worden?
Het antwoord zal per leerling verschillen.
 - Tegenwoordig kiezen meisjes steeds vaker voor beroepen die vroeger alleen voor jongens waren. Hoe denk jij daarover?
Het antwoord zal per leerling verschillen.

3 Verschillende culturen in ons land

Hoe wij hier ook samenkwamen

BEGINSITUATIE

De leerling heeft in leerjaar 7 geleerd over de komst van verschillende bevolkingsgroepen naar ons land en dat de Inheemsen de eerste bewoners van ons land waren. Ook is de volgorde waarin de andere bevolkingsgroepen naar ons land kwamen, behandeld.

ALGEMEEN DOEL

De leerling heeft kennis opgedaan van het ontstaan van de culturele smeltkroes in ons land. De leerling is trots op de eigen cultuur, maar respecteert ook andere culturen.

LESDOELEN

Aan het einde van les 1 kan de leerling:

- vertellen hoe het komt dat er zoveel verschillende culturen in ons land zijn.
- uitleggen wat met cultuur wordt bedoeld.
- voorbeelden opnoemen van de culturen van de bevolkingsgroepen in ons land (bijvoorbeeld over de taal, de kleding, het eten, de godsdienst).
- uitleggen wat met cultureel erfgoed wordt bedoeld.

Aan het einde van les 2 kan de leerling:

- vertellen waarom de mensen in ons land in het verleden niet altijd vrij waren om hun eigen cultuur te beleven.
- twee manieren opnoemen hoe het beleven van de eigen cultuur werd onderdrukt.
- vertellen dat Johanna Schouten-Elsenhout een van de eerste Surinaamse vrouwen was, die gedichten schreef in het Sranan.
- uitleggen dat mensen en kinderen in ons land tegenwoordig vrij zijn om de eigen cultuur te beleven en dat alle culturen gelijkwaardig zijn.
- deelnemen aan een klassengesprek over culturele verenigingen en hun activiteiten.

Aan het einde van les 3 kan de leerling:

- vertellen hoe het komt dat culturen veranderen.
- uitleggen wat wordt bedoeld met een smeltkroes van culturen.
- voorbeelden van nationale vrije dagen in ons land opnoemen en vertellen bij welke culturen die horen.
- uitleggen wat met culturele uitwisseling wordt bedoeld.
- uitleggen waarom het belangrijk is elkaars cultuur te leren kennen en te respecteren.
- vertellen wat Robin Ravales met het gedicht Wan Bon wilde benadrukken.

KERNBEGRIPPEN

• cultuur	• Johanna Schouten-Elsenhout	• nationaal
• multiculturele samenleving	• Vrijheid van cultuurbeleving	• culturele uitwisseling
• cultureel erfgoed	• culturele vereniging	• respecteren
• minderwaardig	• smeltkroes	• eenheid
• onderdrukt		• Robin Ravales (pseudoniem: Dobru)
• Poelepantje		

MATERIAAL

Voor deze les heeft u het volgende nodig:

- Leerlingenboek thema 3
- Antwoorden thema 3
- Kopieerblad 3.1: verwerkingsopdracht 4
- Evaluatiewijzer
- Voorbeelden van klederdrachten of muziekinstrumenten van de verschillende bevolkingsgroepen en culturen in ons land

ALGEMENE INTRODUCTIE OP HET THEMA

Dit thema behandelt het multiculturele aspect van onze samenleving. De introductie van het thema hangt af van de klassensituatie.

Het kan zijn dat u lesgeeft aan een klas waar leerlingen van veel verschillende culturen bij elkaar zitten. In dit geval kunt u de samenstelling van uw klas als uitgangspunt nemen voor de multiculturele samenleving van ons land en hoe wij hier allemaal zijn samengekomen. U kunt bijvoorbeeld vragen aan de leerlingen in de klas om in hun thuistaal "Ik houd van je" te zeggen.

Geeft u les aan een klas waarin overwegend leerlingen van één cultuur aanwezig zijn, dan zal de introductie anders zijn. U kunt dan bijvoorbeeld gebruik maken van afbeeldingen 1 en 2 en eerst de verschillende bevolkingsgroepen bespreken, die in ons land wonen en hoe zij hier gekomen zijn.

TIJDSHEMA

Voor het thema zijn vier weken beschikbaar. Per les is uitgegaan van 3 x 30 minuten (een week) aan lestijd. Leerlingen lezen de tekst en maken de opdrachten in de klas. De overige lestijd (week 4) is voor de verwerkingsopdrachten en evaluatie.

AANDACHTSPUNTEN

Cultuur is een belangrijk onderwerp in onze multiculturele samenleving. Door te praten over de eigen cultuur en ook die van anderen, leren leerlingen elkaars cultuur kennen en respecteren. Kennis van en respect voor elkaars cultuur is erg belangrijk in onze samenleving. Het heeft invloed op ons denken en doen en het helpt onze identiteit te vormen. Houd in gedachten dat het doel van dit thema niet alleen het bijbrengen van de achtergrond van onze multiculturele samenleving is. Het doel is ook dat de interesse van de leerlingen voor de eigen en andere culturen wordt opgewekt.

Per leerling kopieert u 'Kopieerblad 3.1: verwerkingsopdracht 4'.

Bij elke les zijn er mogelijke bijkomende activiteiten uitgewerkt die u voor, tijdens of op het einde van de les kunt gebruiken indien u dit wenst.

Na elke les worden er 10 vragen gesteld die individueel of in een groep beantwoord moeten worden.

LES 1 HOE WIJ HIER OOK SAMENKWAMEN

INTRODUCTIE

U bekijkt samen met de leerlingen de afbeelding bij de inleiding van dit thema. De inleiding wordt (voor)gelezen of u vertelt waar dit thema over zal gaan.

Aan de hand van afbeelding 2 kunt u toetsen wat de leerlingen nog weten over de komst van verschillende bevolkingsgroepen naar ons land. Van daaruit maakt u een overstap naar de les.

ACTIVITEIT(EN)

Aan het begin van deze les geeft u de leerlingen de opdracht de afbeeldingen in de les te bekijken. In groepjes schrijven ze op wat ze op de afbeeldingen zien. Elk groepje kan één of meer afbeeldingen beschrijven. Daarna vertellen de groepjes wat er op de afbeelding uitgebeeld wordt.

In plaats van aan het begin van de les kunt u deze opdracht ook als evaluatie gebruiken. Zie hiervoor ook verwerkingsopdracht 1.

Om deze activiteit te beoordelen kunt u de evaluatiewijzer gebruiken. Let op 'Uitwerking opdracht' en 'Luisterhouding'. Indien u de opdracht als evaluatie gebruikt, kunt u ook letten op 'Inhoud opdracht'.

LES 2 HET BELEVEN VAN CULTUUR

INTRODUCTIE

Les 2 gaat over de vrijheid van mensen in het beleven van hun eigen cultuur. Stel de vraag aan de leerlingen of ze kunnen vertellen wat met cultuur wordt bedoeld en of ze enkele voorbeelden kunnen opnoemen. U vervolgt door te vertellen dat vroeger niet iedereen vrij was om de eigen cultuur te beleven. Met wetten en regels werden mensen onderdrukt in het beleven van hun eigen cultuur.

U kunt het voorbeeld van Poelephantje uit de les aanhalen, of het voorbeeld dat op school Nederlands gesproken moest worden.

ACTIVITEIT(EN)

In deze les bespreekt u met de leerlingen het recht op vrijheid en de vrijheid van het beleven van de eigen cultuur. Iedereen beleeft cultuur op zijn of haar eigen manier. U kunt de leerlingen hierna verwerkingsopdracht 2 laten maken.

Om deze activiteit te beoordelen kunt u de evaluatiewijzer gebruiken. Let op 'Uitwerking opdracht'.

Als er in de buurt van de school een culturele vereniging is, kan hier een bezoek aan gebracht worden. Dit bezoek moet wel goed voorbereid worden. Er moeten goede afspraken gemaakt worden en de zaken moeten van tevoren afgestemd worden. Of er kan iemand van de vereniging worden uitgenodigd op school.

LES 3 ONS LAND, EEN SMELTKROES VAN CULTUREN

INTRODUCTIE

Bekijk en bespreek afbeelding 11 met de leerlingen. Leg het begrip smeltkroes uit. U kunt ook terugverwijzen naar de eerste les, waarin uitgelegd wordt dat ons land een multiculturele samenleving is.

U kunt bij deze afbeelding ook het gedicht Wan Bon van Robin Ravales voordragen. Het volledige gedicht kunt u op internet zoeken. Vraag de leerlingen welke regels van dit gedicht zij terugzien bij afbeelding 12.

ACTIVITEIT(EN)

In deze les kan naar aanleiding van een (bijna te vieren) nationale dag op school de volgende opdracht gegeven worden: De leerlingen bespreken ideeën hoe deze culturele dag op school/ met de klas gevierd kan worden. Deze ideeën worden uitgeschreven en alle leerlingen leveren daarbij hun eigen bijdrage.

Ook kunt u verwerkingsopdracht 3 laten maken. Daarbij kunt u de leerlingen verdelen in groepen van maximaal 3. Hierbij is het van belang dat er geen onnodige discussies zijn over een keuze. Eenmaal is er een keuze gemaakt voor een nationale vrije dag, dan moet eenieder binnen de groep zich daaraan houden.

Om deze activiteit te beoordelen kunt u de evaluatiewijzer gebruiken. Let op 'Uitwerking opdracht' en 'Inhoud opdracht'.

Cultuur: Cultuur bestaat uit al die dingen die mensen denken, doen en hebben: gewoonten en gebruiken, godsdienst, normen en waarden, bestaanswijze, muziek, voorwerpen, eetgewoonten en wijze van kleden.

(Cultureel) erfgoed: Dit zijn objecten, die afkomstig zijn uit, of verwijzen naar het verleden. Er wordt verband gelegd tussen het verleden, heden en de toekomst. Het gaat er om dat continuïteit van wat mensen hebben gedaan en doen zichtbaar blijft en gewaardeerd wordt.

Erfgoed valt te verdelen in:

- **Immaterieel erfgoed:** Dit is het culturele erfgoed dat niet tastbaar is. Het omvat alle bijzondere elementen van een cultuur, zoals tradities en volksfeesten, die generatie op generatie doorgegeven worden. Immaterieel erfgoed is 'levend erfgoed'. Het omvat sociale gewoonten, voorstellingen, rituelen, tradities, uitdrukkingen, odo's en bijzondere kennis van kruiden of vaardigheden die gemeenschappen en groepen (en soms zelfs individuen) erkennen. Deze vormen van cultureel erfgoed kunnen niet beschermd worden door onderhoud of een plek in een museum. Een vermelding op de culturele erfgoedlijst kan ervoor zorgen dat een traditie meer aandacht krijgt en er meer gedaan wordt om het te laten voortbestaan.
- **Materieel erfgoed:** Dit bestaat uit tastbare cultuurtradities of overblijfselen, ofwel gebouwen en landschappen, bomen en zaken als boeken, kunstwerken, monumenten en begraafplaatsen.

Culturele uitwisseling: Het leren over en delen van elkaars cultuur, draagt bij aan wederzijds begrip tussen verschillende bevolkingsgroepen in een samenleving. Begrip van andere culturen kan vooroordelen en neerkijken op de ander voorkomen. Uitwisseling met andere culturen is ook een verrijking van het eigen bestaan: nieuwe kunstuitingen inspireren en andere inzichten vergroten de eigen kennis. Culturele uitwisseling en activiteiten kunnen op nationaal en internationaal niveau voorkomen.

Cultuurvereniging: Een cultuurvereniging heeft leden. Zo een vereniging wordt opgericht door een verzameling personen met een gezamenlijk doel. Vaak gaat het daarbij om een grote liefde voor een bepaalde vorm van cultuur bijvoorbeeld: muziek, zang, dans, drama, gebed, padvinderij of het houden van zangvogels. Maar ook sport zoals bijvoorbeeld voetbal, atletiek of schaken.

Een cultuurvereniging heeft een bestuur en er zijn statuten. De statuten zijn de grondregels van de vereniging.

Eenheid: Hiermee wordt bedoeld een eensgezind, hecht, samenhangend geheel. Een eenheid kan ook een deel zijn van een groter geheel.

Johanna Schouten-Elsenhout: Johanna Isidoro Eugenia Schouten-Elsenhout was een dichteres. Zij debuteerde in 1962 in het tijdschrift Soela en kwam daarna met twee poëziebundels in het Sranan: Tide Ete en Awese. Zij werd bekend in Nederland en de Verenigde Staten. Zij hield er voordrachten in het Sranan.

Johanna Schouten-Elsenhout werd geboren op 11 juli 1910 in Paramaribo. Zij overleed op 23 juli 1992 in Paramaribo. In de voortuin van het Cultureel Centrum Suriname aan de Henck Aronstraat staat een monument van haar.

Multiculturele samenleving: Wanneer verschillende culturen (uit verschillende landen) vreedzaam naast elkaar bestaan en leven. We hebben het dan over mensen met verschillende culturele achtergronden. Ons land is een multicultureel land: er leven veel verschillende mensen met verschillende culturen bijeen. Onze bevolking bestaat uit veel verschillende bevolkingsgroepen: Inheemsen, Afro-Surinamers, Javanen, Hindoestanen, Chinezen, Europeanen en anderen. Elk met hun eigen culturele achtergrond. Het bijzondere aan ons land is dat de culturen harmonieus met elkaar leven. De verschillende culturen, en de bijbehorende gewoontes, worden beschouwd als gelijkwaardig.

Minderwaardig: Minder waard vinden.

Nationaal: Binnen de eigen landsgrenzen.
Bij een nationale viering zijn grote delen van de samenleving betrokken.

Onderdrukt: overheerst worden.

Poelepantje: Deze plaatsnaam is een samengesteld woord, bestaande uit de woorden poele en pantje. Poele, van het Engelse “to pull”, betekent uittrekken. Paantje is een katoenen heup- of lendendoek (panji). De gedempte Domineekreek, nu de Willem Campagnestraat geheten, was verbonden met het gegraven Wanicakanaal. Er was in de Domineekreek een doorwaadbare plaats. Degenen, die door de Domineekreek moesten waden om de overkant te bereiken, trokken hun paantje uit om dit kledingstuk niet nat te maken. Hieraan ontleent Poelepantje zijn naam.

Het wisselen van de gewone kleding voor de voor de stad acceptabele kleding gaf ook aan hoe de stedelingen aankeken tegen de mensen van het binnenland.

In december 1928 is door het gouvernement bij de doorwaadbare plaats in de Domineekreek begonnen met de bouw van een ophaalbrug.

Respecteren: Elkaar met eerbied behandelen, rekening houden met en waarde hechten aan iets.

Robin Ravales (Dobru): Hij was een Surinaamse dichter, schrijver en politicus. Als pseudoniem (kunstenaarsnaam) gebruikte hij de naam Dobru. Zijn pseudoniem betekent: dubbele R, een verwijzing naar de initialen van zijn voor- en achternaam. Zijn meest bekende gedicht nationaal en internationaal is Wan Bon. Hij werd geboren op 29 maart 1935 in Paramaribo en overleed op 17 november 1983.

Smeltkroes: Het begrip smeltkroes is een aanduiding van een vermenging, een samensmelting, van culturen tot een aparte (sub-)cultuur. Het begrip stamt uit de Verenigde Staten, waar in de steden een aparte cultuur ontstond uit de vele culturen van immigranten.

Vrijheid van cultuurbeleving: Cultuur is een grondrecht. Volgens Artikel 25 van de Grondwet is cultuur geen franje, maar een basisbehoefte. Daarom moet de overheid het fundamentele recht op cultuur waarborgen en beschermen, zodanig dat elkeen zijn of haar cultuur kan beleven.

Hoe wij hier ook samenkwamen

VRAGEN EN ANTWOORDEN

1. Schrijf het woord *cultuur* in je schrift.
 - a. Schrijf daarbij vier woorden die volgens jou bij cultuur horen.
Antwoord kan verschillen per leerling.
Bijvoorbeeld: taal, klederdracht, voeding en muziek.
 - b. Vertel wat de cultuur van een groep wordt genoemd. Gebruik daarbij de vier woorden die je bij a geschreven hebt.
Antwoord kan verschillen per leerling.
Bijvoorbeeld: Verschillende groepen kwamen naar ons land. Daarbij namen ze hun eigen klederdracht, voeding en muziek mee. Ook spraken ze hun eigen taal. Dit alles bij elkaar en nog veel meer wordt cultuur genoemd.
2. Ons land is een multiculturele samenleving. Wat wordt daarmee bedoeld?
Daarmee wordt bedoeld dat er in ons land bevolkingsgroepen met verschillende culturen wonen en samenleven.
3. Kies het juiste antwoord.
In ons land bestaan verschillende culturen. Dit komt omdat:
 - a. er veel toeristen naar ons land komen.
 - b. ons land een kolonie was van Nederland.
 - c. **onze voorouders uit verschillende delen van de wereld komen.**
 - d. veel mensen zich vrij in ons land vestigen.
4. De Inheemsen zijn de oorspronkelijke bewoners van ons land. Daarna kwamen er nog andere bevolkingsgroepen naar ons land.
Uit welke werelddelen en in welke volgorde kwamen deze groepen?
 - a. Afrika – Azië – Zuid-Amerika
 - b. Afrika – Europa – Azië
 - c. **Europa – Afrika – Azië**
 - d. Europa – Afrika – Zuid-Amerika
5. De contractarbeiders die uit Azië naar ons land werden gebracht namen ook hun eigen gebruiken en gewoonten mee.
 - a. Schrijf bij de volgende punten een voorbeeld op:
 - Godsdienst: *Islam - Javanen*
 - Taal: *Hindi - Hindostanen*
 - Eten (gerecht): *Nasi - Javanen*
 - Klederdracht: *Sari - Hindostanen*
 - Dans: *Drankendans - Chinezen*
 - b. Schrijf ook op bij welke groep het voorbeeld hoort.
De antwoorden van a en b kunnen per leerling verschillen. Hierboven zijn voorbeelden genoemd.
6.
 - a. Uit welke verschillende talen is het Sranan ontstaan?
Het Sranan is ontstaan uit verschillende Afrikaanse en Europese talen.
 - b. Waarom was het Sranan belangrijk voor de slaafgemaakten?
Het Sranan was belangrijk voor de slaafgemaakten, omdat zij middels deze taal met elkaar konden praten en elkaar ook konden verstaan.

7. Welke bewering is juist?
- I. De verhalen van Anansi werden al voor de komst van Afrikaanse slaafgemaakten in ons land verteld.
 - II. Tegenwoordig kennen de meeste bevolkingsgroepen in ons land de verhalen van Anansi.
- a. Alleen bewering I is juist.
 - b. **Alleen bewering II is juist.**
 - c. Bewering I en II zijn juist.
 - d. Bewering I en II zijn onjuist.
8. Bekijk afbeelding 7 (zie leerlingenboek).
- a. Is dit ook een voorbeeld van cultuur?
Ja.
 - b. Uit welk werelddeel komt dit oorspronkelijk?
Uit Azië.
9. Waardoor wordt het cultureel erfgoed van ons land gevormd?
Het cultureel erfgoed van ons land wordt gevormd door de gebouwen, gebruiken en gewoonten van alle bevolkingsgroepen samen.
10. Kies het juiste antwoord.
Ons land kan een voorbeeld zijn voor andere landen, omdat...
- a. in ons land veel verschillende culturen zijn.
 - b. in ons land veel verschillende talen gesproken worden.
 - c. **in ons land de mensen van verschillende culturen vriendelijk en in vrede met elkaar leven.**
 - d. in ons land verschillende bevolkingsgroepen wonen.

Het beleven van cultuur

VRAGEN EN ANTWOORDEN

1. Welk antwoord is niet juist?
Vroeger waren niet alle mensen in ons land vrij om hun eigen cultuur te beleven, omdat ...
 - a. andere culturen in de ogen van Europeanen minderwaardig waren.
 - b. de culturen door wetten en regels werden onderdrukt.
 - c. de Europeanen alleen hun eigen cultuur belangrijk vonden.
 - d. *de mensen allemaal volgens de Europese cultuur wilden leven.*
2. Leg met eigen woorden uit wat met minderwaardig wordt bedoeld.
Met minderwaardig wordt bedoeld dat iemand een ander persoon of zijn cultuur of klederdracht minder acht. Die persoon beschouwt zichzelf als beter dan de ander.
3. Noem twee manieren hoe de Europeanen hun cultuur wilden opleggen aan ons volk.
 - *De kinderen die naar school gingen leerden over de Nederlandse cultuur.*
 - *Via de radio of kranten, en met behulp van wetten en regels, werden de culturen van andere bevolkingsgroepen onderdrukt.*
4. Noem twee voorbeelden van hoe de eigen cultuur in de koloniale tijd werd onderdrukt.
 - *De winti godsdienst van de vrijverklaarden werd bij wet verboden.*
 - *De Marrons mochten de stad niet in als ze gekleed waren in een panji.*
5. De plaats in Paramaribo waar mensen vroeger vanuit het binnenland aankwamen wordt Poelepantje genoemd.
 - a. Wat moesten de mensen uit het binnenland op deze plaats doen?
De mensen uit het binnenland moesten hier hun panji afdoen en andere kleding aantrekken.
 - b. Zeg in het Sranan: "Doe je panji af".
Poer joe panji.
 - c. Herken je de plaatsnaam Poelepantje in het antwoord op vraag b?
Inderdaad.
6.
 - a. Heeft het verbod van de Europeanen op het beoefenen van de eigen cultuur gewerkt?
Nee, dat heeft niet gewerkt.
 - b. Leg uit waarom je dat zegt.
Het antwoord kan per leerling verschillen.
Als het gewerkt had, zouden de generaties daarna de winti godsdienst niet meer kennen, net zomin als andere gewoonten.
7. Welke bewering over Johanna Schouten-Elsenhout is niet waar?
 - a. Haar eerste gedichtenbundel had als titel Tide Ete.
 - b. *Haar gedichten werden geschreven in het Nederlands.*
 - c. Zij vond taal een belangrijk onderdeel van cultuur.
 - d. Zij was een van de eerste Surinaamse dichters.

8. Mensen hebben het recht om hun eigen cultuur te beleven. Hoe moet je je gedragen tegenover mensen met een andere cultuur?
Het antwoord kan per leerling verschillen.
Mensen moeten respect hebben voor elkaars cultuur.
9. Wat doet een culturele vereniging?
Een culturele vereniging verzamelt informatie over cultuur en er worden ook activiteiten georganiseerd.
10. Is er in de buurt waar je woont een culturele vereniging?
Het antwoord zal per leerling verschillen.
- Zo ja, ben je er wel eens geweest en waarom?
Het antwoord zal per leerling verschillen.

Ons land, een smeltkroes van culturen

VRAGEN EN ANTWOORDEN

1. Cultuur kan veranderen.
Bedenk een reden waarom mensen soms hun gewoonten veranderen.
Het antwoord kan per leerling verschillen.
Cultuur kan veranderen wanneer je bijvoorbeeld bent getrouwd met iemand met een ander geloof of met een andere culturele achtergrond.
2. Zoek het woord smeltkroes op in een woordenboek of op het internet.
Schrijf met eigen woorden op wat wordt bedoeld met een smeltkroes van culturen.
Onder smeltkroes verstaat men ook wel een mengelmoes van verschillende culturen die steeds zaken van elkaar overnemen.
3. Hieronder staan twee rijtjes. Neem ze over in je schrift.
In het eerste rijtje staan drie nationale vrije dagen. In het tweede rijtje worden vier culturen in ons land genoemd.
Trek een lijn tussen de nationale vrije dag en de cultuur die daarbij hoort.

Nationale vrije dag		cultuur
Chinees nieuwjaar	•	Chinese cultuur
Holi Phagwa	•	Europese cultuur
Kerstfeest	•	Hindostaanse cultuur
		• Inheemse cultuur

4. De nationale vrije dagen die bij vraag 3 zijn genoemd worden ook door andere culturele groepen gevierd.
 - a. Wat vind jij daarvan?
 - b. Leg ook uit waarom je dat vindt.*De antwoorden kunnen per leerling verschillen.*
5. Hier zie je verschillende gerechten.
 - a. Wat zijn de namen van deze gerechten?
Tekening 1 = *Peprewatra met cassavebrood*
Tekening 2 = *saoto*
Tekening 3 = *roti*
Tekening 4 = *her'heri*
 - b. Uit welke cultuur komen deze gerechten oorspronkelijk?
Peprewatra met cassavebrood – Inheems
Saoto – Javaans / Indonesisch
Roti – Hindostaans / Indiaas
Her'heri – Afro-Surinaams
6. Wat wordt bedoeld met culturele uitwisseling?
Hiermee wordt bedoeld dat de verschillende culturen in ons land van elkaar leren en zaken (zoals gebruiken en gewoonten) van elkaar overnemen.

7. Op welke manier zorgen radio, televisie en internet ervoor dat culturen veranderen?
Radio- en televisiestations zenden verschillende programma's uit, die door personen van verschillende culturen worden beluisterd of bekeken. Zo leren zij ook over andere culturen en zorgt dit ervoor dat culturen gaan veranderen.
8. Jullie komen al heel jong in contact met zaken uit andere culturen, bijvoorbeeld op school. Soms neem je ook iets van een andere cultuur over.
Geef een voorbeeld van wat er van elkaar wordt overgenomen.
Eten (diverse gerechten) is een van de dingen die het meest van elkaar wordt overgenomen.
9. Waarom is het belangrijk om elkaars cultuur te respecteren?
Het is van belang om elkaars cultuur te respecteren, omdat je op die manier veel van elkaar kunt leren en elkaar respecteert.
10. Welke bewering over Dobru is niet waar?
- Dobru is een bekende Surinaamse dichter/schrijver.
 - Dobru is een pseudoniem van Robin Ravales.
 - Dobru schreef het gedicht Wan bon.
 - Dobru werd geboren in 1973.*

VERWERKINGSOPDRACHTEN

- 1. In les 1 zijn op de afbeeldingen 3 tot en met 7 voorbeelden te zien van cultuuruitingen uit ons land. In groepjes kiezen jullie een van de cultuuruitingen uit en schrijven of tekenen jullie daar voorbeelden van. Dit kunnen voorbeelden zijn die op afbeeldingen in deze les te zien zijn. Daarnaast bedenken jullie zelf ook voorbeelden.
De verschillende groepen presenteren hun werk aan de klas.
Het antwoord zal per groep verschillen.
- 2. In je schrift maak je een tekening of schrijf een gedicht over het beleven van cultuur. Doe het op je eigen manier. Kies uit wat voor jou te maken heeft met cultuur. Vertel er ook bij waarom je daarvoor gekozen hebt.
Enkele leerlingen kunnen hun werk aan de klas presenteren.
Het antwoord zal per leerling verschillen.
- 3. In groepjes kiezen jullie een nationale vrije dag in ons land, die te maken heeft met een van onze culturen. Geef antwoord op de volgende vragen:
 - a. Bij welke cultuur hoort deze nationale vrije dag?
 - b. Wat wordt er gevierd of herdacht?
 - c. Op of rond welke datum is deze dag?
 - d. In de groep schrijven jullie ook op wat jullie zelf op deze dag gedaan hebben.*Antwoorden verschillen per groep.*
- 4. Puzzel. Vul horizontaal in:
 1. Je moet niet neerkijken op andere culturen, maar je moet ze
 2. In het verleden werd de eigen cultuur van ons volk
 3. Op deze plaats wisselden de Marrons hun panji voor andere kleding.
 4. Welk woord kun je gebruiken voor het vermengen van verschillende culturen?
 5. In ons land wonen veel verschillende culturen samen. We noemen dat een culturele samenleving.
 6. Wie schreef het gedicht Wan bon?
 7. In welke taal schreef Johanna Schouten-Elsenhout haar gedichten?

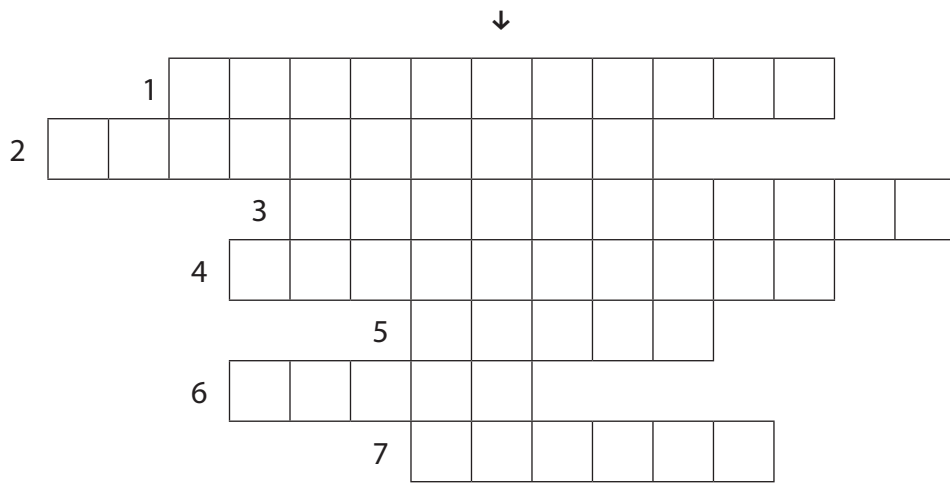
	1	R	E	S	P	E	C	T	E	R	E	N	
2	O	N	D	E	R	D	R	U	K	T			
		3	P	O	E	L	E	P	A	N	T	J	E
	4	S	M	E	L	T	K	R	O	E	S		
			5	M	U	L	T	I					
	6	D	O	B	R	U							
			7	S	R	A	N	A	N				

gebruiken en gewoonten
van een groep mensen.

Verwerkingsopdracht 4

Puzzel. Vul horizontaal in:

1. Je moet niet neerkijken op andere culturen, maar je moet ze
2. In het verleden werd de eigen cultuur van ons volk
3. Op deze plaats wisselden de Marrons hun panji voor andere kleding.
4. Welk woord kun je gebruiken voor het vermengen van verschillende culturen?
5. In ons land wonen veel verschillende culturen samen. We noemen dat een culturele samenleving.
6. Wie schreef het gedicht Wan bon?
7. In welke taal schreef Johanna Schouten-Elsenhout haar gedichten?

gebruiken en gewoonten
van een groep mensen.

Hieronder kan u de kwartaalopdrachten vinden voor het eerste kwartaal.

Uit de volgende vier opdrachten kiest u minimaal één opdracht die u samen met de leerlingen uitvoert.

1. COLLAGE

Doel	Een onderwerp creatief uitbeelden en daarbij inzicht verkrijgen in het onderwerp.
Groepsgrootte	Twee tot vier leerlingen.
Duur	Drie lesuren. De opdracht wordt gegeven en uitgelegd. De leerlingen krijgen tijd om er thuis en ook in de klas aan te werken.
Materiaal	• Foto's, teksten, krantenknipsels, oude tijdschriften, stiften, kleurpotloden, scharen, lijmstiften en papier. U en/of leerlingen brengen deze materialen van thuis mee. • Evaluatiewijzer
Werkwijze	Tijdens het eerste lesuur wordt de opdracht uitgelegd en worden de groepen gevormd. Er wordt per groep een keuze gemaakt voor een onderwerp uit de reeds behandelde thema's. Er kan bijvoorbeeld een collage gemaakt worden over thema 2 (het onderwijs in ons land) of thema 3 (verschillende culturen in ons land). U bespreekt het onderwerp met de leerlingen. Stel enkele vragen over het thema dat reeds behandeld is en spreek af aan welke eisen de collage moet voldoen. Leerlingen gaan op zoek naar foto's en afbeeldingen bijvoorbeeld in (oude) kranten en tijdschriften. Ook kunnen ze informatie in hun leerlingenboek zoeken en zelf een stukje schrijven of tekeningen maken. Van het verzamelde materiaal worden op een creatieve manier collages gemaakt, welke in de klas worden tentoongesteld.
Evaluatie	De werkwijze en de resultaten worden klassikaal besproken.
Beoordeling	Gebruik de evaluatiewijzer om deze opdracht te beoordelen. Observeer 'Uitwerking opdracht', 'Inhoud opdracht' en 'Luisterhouding'.

2. KWARTETTEN

Doel	Het doel van deze opdracht is om informatie rond een (op te geven) onderwerp te herkennen, uit elkaar te halen en weer bij elkaar brengen.
Groepsgrootte	De klas wordt in viertallen opgesplitst.
Duur	Drie tot vier lesuren en tijd om thuis te werken.
Materiaal	• Dun karton om kaarten uit te knippen, scharen, tekenspullen, eventueel (plak)plaatjes en lijm of plakband. • Evaluatiewijzer
Werkwijze	Het aantal viertallen en onderwerpen zijn afhankelijk van het aantal leerlingen in de klas. Elk viertal krijgt een deelonderwerp of een vraag uit de behandelde leerstof. Om het geheugen op te frissen kunt u het gekozen thema kort samenvatten. Kiest u bijvoorbeeld voor thema 3 (verschillende culturen in ons land), dan kan elk viertal een andere cultuur kiezen en hierbij vier kaartjes maken. Voorbeelden van wat er op de kaartjes afgebeeld kan worden, zijn: • Klederdrachten • Gebedshuizen • Gerechten • Dans • Muziekinstrumenten Per viertal worden vier kaartjes gemaakt. Op elk kaartje staat een foto of tekening die hun onderwerp in beeld brengt. Dit wordt eerst binnen het viertal besproken, maar daarna kan iedereen individueel werken aan haar of zijn kaartje. Hiervoor kunnen plaatjes uit tijdschriften of van het internet gebruikt worden. De leerlingen kunnen ook zelf een tekening maken en de kaartjes versieren. Wel moet erop gelet worden dat de vier kaartjes van een groep een verzameling uitmaken van het gegeven onderwerp om zo een kwartet te vormen. Om het kwartet te herkennen kunnen de randen van de vier kaartjes worden gemerkt met dezelfde kleur en staat het onderwerp duidelijk bovenaan de kaartjes.
Evaluatie	Elk viertal presenteert zijn kwartet, waarbij elke leerling individueel over haar of zijn kaartje vertelt. Na de presentatie van het hele kwartet kan het een aantal keer in de klas gespeeld worden in kleine groepjes van drie tot vijf leerlingen.
Beoordeling	Gebruik de evaluatiewijzer om deze opdracht te beoordelen. Observeer 'Uitwerking opdracht', 'Inhoud opdracht', 'Presentatiehouding' en 'Luisterhouding'.

3. ROLLENSPEL

Doel	Het doel van deze opdracht is om de inleving in hoe het vroeger was te ontwikkelen. Ook worden sociale vaardigheden zoals naar elkaar luisteren en samenwerken geoefend.
Groepsgrootte	Afhankelijk van het aantal leerlingen en het gekozen onderwerp, klassikaal of in meerdere groepen.
Duur	Ongeveer vier lessen (afhankelijk van het aantal groepen). Het rollenspel zelf kan 10 tot 15 minuten duren.
Materiaal	• Afhankelijk van het gekozen onderwerp kan door u of de leerlingen materiaal van thuis meegenomen of gemaakt worden. • Evaluatiewijzer
Werkwijze	U legt de opdracht uit. Afhankelijk van het gekozen onderwerp en het aantal deelnemers worden de rollen verdeeld. Als er meerdere groepen in de klas zijn, kan ervoor gekozen worden dat elke groep een ander onderwerp speelt. Om het geheugen op te frissen kunt u de gekozen thema's kort samenvatten. De leerstof biedt meerdere mogelijkheden voor een rollenspel. Zoals: • in thema 1 kan bijvoorbeeld het demonstreren van de arbeiders uitgebeeld worden en het oppakken van Louis Doedel. • in thema 1 kan ook het Adviesbureau, dat Anton de Kom oprichtte, gekozen worden. Men kan daarbij ook uitbeelden hoe hij opgepakt en opgesloten wordt en uiteindelijk op de boot het land uitgezet wordt. • In thema 2 kan uitgebeeld worden hoe vroeger onderwijs gegeven werd aan Inheemse of slaafgemaakte kinderen. • Thema 3 biedt verschillende mogelijkheden voor een toneelstukje over cultuur. U heeft bij deze opdracht de taak om te helpen bij het verdelen van de rollen. Eventueel kunnen de leerlingen in hun groep zelf de rollen verdelen. Maar uw rol als begeleider/regisseur is belangrijk. Ook om uit te leggen wat er ongeveer gespeeld kan en mag worden. Samen met de groep bespreekt u hoe het onderwerp uitgebeeld zal worden. Er wordt kort geoefend, waarbij u nog enkele adviezen meegeeft. De leerlingen krijgen de tijd om hun rol in te studeren.
Evaluatie	Het toneelstukje wordt opgevoerd. U kijkt samen met de andere leerlingen. Na afloop van elk toneelstukje wordt deze in een kringgesprek besproken. Hierbij mogen de andere leerlingen zeggen wat ze goed en mooi vonden, of ze begrepen hebben wat er werd uitgebeeld, en wat misschien anders had gekund.
Beoordeling	Gebruik de evaluatiewijzer om deze opdracht te beoordelen. Observeer 'Uitwerking opdracht', 'Inhoud opdracht' en 'Luisterhouding'.

4. SPREEKBEURT

Doel	Informatie verzamelen over een onderwerp of persoon en dat overzichtelijk kunnen presenteren.
Groepsgrootte	Groepen van 2 of 3 leerlingen.
Duur	Drie tot vier lesuren van 30 minuten. De opdracht wordt gegeven en uitgelegd. De leerlingen krijgen tijd om er thuis aan te werken. De presentaties worden voor de klas gehouden.
Materiaal	• Foto's of tekeningen of ander ondersteunend materiaal voor de spreekbeurt. De leerlingen brengen deze materialen van thuis mee. • Evaluatiewijzer
Werkwijze	In de afgelopen thema's zijn verschillende personen genoemd. Bijvoorbeeld: • Thema 1: Louis Doedel • Thema 1: Anton de Kom • Thema 2: Johannes Vrolijk • Thema 2: Herman Benjamins • Thema 2: Maria Vlier • Thema 3: Johanna Schouten-Elsenhout • Thema 3: Robin Ravales Elke groep kiest één persoon en gaat op zoek naar informatie. Hiervoor wordt als eerste bron het leerlingenboek gebruikt. Maar er kan ook verder gezocht worden in boeken en op het internet. U bespreekt met de leerlingen wat u verwacht dat zij zullen presenteren en waarop u zult letten. De gevonden informatie bespreken de leerlingen eerst met u, voordat het gepresenteerd wordt aan de klas.
Evaluatie	Elke groep presenteert de eigen bevindingen voor de klas.
Beoordeling	Gebruik de evaluatiewijzer om deze opdracht te beoordelen. Observeer 'Uitwerking opdracht', 'Inhoud opdracht', 'Presentatiehouding' en 'Luisterhouding'.

Ons land tijdens de Tweede Wereldoorlog

BEGINSITUATIE

In leerjaar 6 is het onderwerp Wereldoorlog al kort behandeld.

ALGEMEEN DOEL

Aan het einde van dit thema heeft de leerling kennis van gebeurtenissen in ons land tijdens de Tweede Wereldoorlog.

LESDOELEN

Aan het einde van les 1 kan de leerling:

- vertellen wat met een wereldoorlog wordt bedoeld.
- uitleggen waarom ons land ook in oorlog was met Duitsland.
- vertellen dat gouverneur Kielstra de staat van beleg afkondigde en Duitsers in ons land liet interneren.
- over het wrak van de Goslar vertellen en hoe het tot zinken is gebracht.
- uitleggen wie in Jodensavanne gevangen waren gezet.

Aan het einde van les 2 kan de leerling:

- maatregelen opnoemen die werden genomen tegen een mogelijke luchtaanval op ons land.
- opnoemen wanneer de Surinaamse Schutterij werd opgericht.
- uitleggen wat met dienstplicht en met vrijwilligers wordt bedoeld.
- vertellen waarom er een oorlogsmonument is opgericht.
- deelnemen aan een klassengesprek over het Spitfire-fonds.

Aan het einde van les 3 kan de leerling:

- uitleggen waarom er tijdens de Tweede Wereldoorlog in ons land schaarste was.
- vertellen waarom de Surinaamse bauxiet belangrijk was tijdens de Tweede wereldoorlog.
- vertellen waarom Amerikaanse soldaten naar ons land kwamen om de bauxietmijnen te beschermen.
- over de uitbreiding van vliegveld Zanderij vertellen.

KERNBEGRIPPEN

• wereldoorlog	• verduistering	• Spitfire-fonds
• bezet	• schuilkelders	• schaarste
• gouverneur Kielstra	• luchtalarm	• bauxietindustrie
• staat van beleg	• TRIS	• Amerikaanse troepen
• interneren	• Schutterij	• vliegveld Zanderij
• gevangenenkamp	• dienstplicht	• militaire basis
• Goslar	• vrijwilligerskorps	
• landverraders	• oorlogsmonument	

MATERIAAL

Voor dit thema heeft u het volgende nodig:

- Leerlingenboek thema 4
- Antwoorden thema 4
- Een wereldkaart
- Evaluatiewijzer
- Eventueel een smartphone- of internetfaciliteiten (computer)
- Eventueel enkele vellen wit papier, een schaar en lijm

ALGEMENE INTRODUCTIE OP HET THEMA

Dit thema behandelt de Tweede Wereldoorlog en hoe het tijdens deze oorlog in ons land was. In les 1 wordt verteld hoe ons land ook bij de oorlog betrokken raakte. In les 2 leert de leerling welke maatregelen werden getroffen voor de veiligheid van ons land. Het bauxiet dat in ons land werd gewonnen was heel belangrijk voor de bouw van gevechtsvliegtuigen. Hierover wordt in les 3 meer verteld.

TIJDSHEMA

Voor het thema zijn vier weken beschikbaar. Per les is uitgegaan van 3 x 30 minuten (een week) aan lestijd. Leerlingen lezen de tekst en maken de opdrachten in de klas. De overige lestijd (week 4) is voor de verwerkingsopdrachten en evaluatie.

AANDACHTSPUNTEN

Geef aan dat er tijdens oorlog sprake is van vijandigheid tussen volken. Dit is iets wat wij moeten afkeuren. U kunt ook aangeven dat wij in ons land niet vijandig tegen over elkaar moeten zijn.

Als in de omgeving van uw school restanten of monumenten zijn die ons herinneren aan de Tweede Wereldoorlog, kunt u deze onder de aandacht van uw leerlingen brengen.

Bij elke les zijn er mogelijke bijkomende activiteiten uitgewerkt die u voor, tijdens of op het einde van de les kunt gebruiken indien u dit wenst.

Na elke les worden tien vragen (+ antwoorden thema 4) gesteld die individueel of in een groep beantwoord moeten worden.

- Om verwerkingsopdracht 2 te beoordelen, gebruikt u de evaluatiewijzer. Let op 'Luisterhouding' en 'Geschiedenisvaardigheden'.

LES 1 OORLOG MET DUITSLAND

INTRODUCTIE

U bekijkt samen met de leerlingen de afbeelding bij de inleiding van dit thema. De inleiding wordt (voor)gelezen. U stelt enkele vragen over het plaatje en vertelt waar dit thema over zal gaan.

ACTIVITEIT(EN)

U verdeelt de klas in groepjes van vier. Elk groepje leest een stukje tekst van de les (bijvoorbeeld een paragraaf) en stelt twee of drie vragen op. Deze vragen schrijven zij op een blaadje. De vragen worden uitgewisseld met een andere groep. De groep beantwoordt de vragen.

U schrijft op het bord de vragen en de antwoorden op. Deze worden overgenomen door de leerlingen.

U kunt er ook voor kiezen om verwerkingsopdracht 1 te gebruiken. Bij deze opdrachten zijn juist de antwoorden al opgeschreven. De leerlingen bedenken zelf bij deze antwoorden de vragen.

- Om verwerkingsopdracht 1 te beoordelen, gebruikt u de evaluatiewijzer. Let op 'Inhoud opdracht' en 'Luisterhouding'.

LES 2 DE VEILIGHEID IN ONS LAND

INTRODUCTIE

Deze les 2 gaat over maatregelen die getroffen werden om de veiligheid van ons land zeker te stellen.

Bekijk samen met de leerlingen afbeelding 7. De tekst kan (voor)gelezen worden. Laat de leerlingen aangeven wat hun gedachten daarbij zijn.

ACTIVITEIT(EN)

Als het mogelijk is om in de buurt van de school een monument of restanten van de Tweede Wereldoorlog te bezoeken, is dat aan te bevelen. Zo ook als u of uw leerlingen iemand kent/kennen die bereid is om over het dagelijks leven in ons land tijdens de Wereldoorlog te vertellen. U kunt ook informatie hierover vinden op het internet.

Bijvoorbeeld op de website van het verzetsmuseum te Amsterdam kunt u tekst- en beeldmateriaal vinden over deze periode in Suriname. Op YouTube vindt u videokanalen van musea en andere educatieve instellingen waarmee u aan de slag kunt.

Bekijk verwerkingsopdracht 3. Geef de leerlingen de opdracht om in groepjes een kort opstel (150 woorden) te schrijven over de Tweede Wereldoorlog in ons land. Dit kan ook volgen na een (eventuele) gastspreker.

Om verwerkingsopdracht 3 te beoordelen, gebruikt u de evaluatiewijzer. Let op 'Uitwerking opdracht', 'Inhoud opdracht' en 'Schrijfvaardigheden'.

LES 3 DE BAUXIETINDUSTRIE IN ONS LAND

INTRODUCTIE

U kunt bij de introductie van deze les praten over import en export van producten. Hoe denken de leerlingen daarover en wat zien zij als negatieve en positieve gevolgen daarvan.

ACTIVITEIT(EN)

U geeft u de leerlingen de opdracht de eerste stukken tekst aan het begin van deze les te lezen, over schaarste en bauxietindustrie.

Deze les begint met de schaarste die in ons land bestond als gevolg van het feit dat er minder goederen werden geïmporteerd. Daardoor ging de eigen productie in ons land omhoog.

Deze les gaat verder ook over het exporteren van bauxiet en het geld dat ons land daarmee verdiende.

Aan de hand van de teksten kunt u de discussie in de introductie voortzetten.

In deze les kan aan het einde van het hele thema als evaluatie een tekstcollage gemaakt worden van uitspraken over de Tweede Wereldoorlog in ons land.

U laat de leerlingen verwerkingsopdracht 4 maken. De leerlingen schrijven in tweetallen op een blaadje een uitspraak van één regel uit de lessen op over de Tweede Wereldoorlog en ons land. Ze mogen iets opschrijven dat ze uit de lessen hebben onthouden, dat zij interessant vonden of voor hen belangrijk is. Deze mogen zij afronden met een eigen uitdrukking of zin. Zij kunnen hun uitspraak inkleuren of van een tekening voorzien. Alle uitspraken worden op een groot vel papier geplakt en klassikaal besproken. (U kunt de uitspraken ook op het bord laten schrijven).

Bij het antwoord op dit verwerkingsopdracht is een voorbeeld opgenomen van een tekstcollage. De uitspraken in dit voorbeeld kunt u gebruiken om leerlingen die het echt niet weten op weg te helpen.

Om verwerkingsopdracht 4 te beoordelen, gebruikt u de evaluatiewijzer. Let op 'Uitwerking opdracht', 'Inhoud opdracht' en 'Luisterhouding'.

Opmerking vooraf: De meeste kernbegrippen in deze les zijn contextgebonden. Sommige begrippen kunnen uiteraard ook een heel algemene strekking hebben, maar dat is in de context van deze lessen buiten beschouwing gelaten.

Amerikaanse troepen: De Verenigde Staten waren voor hun vliegtuigproductie afhankelijk van het bauxiet in Suriname. De Surinaamse bauxiet was zo belangrijk, dat er in 1941 zelfs zo een 2000 Amerikaanse soldaten naar ons land kwamen om de mijnen te beschermen. Ze vreesden een inval vanuit Frans-Guyana of Brazilië. De komst van de militairen zorgde voor extra werkgelegenheid en een economische opleving.

Nadat ons land in september 1943 als veilig werd bestempeld, vertrokken Amerikaanse militairen. In oktober 1947 vertrokken de laatste Amerikaanse troepen uit ons land.

Bauxietindustrie: In 1916 werd in Suriname een dochteronderneming van Alcoa opgericht, te weten de Surinaamse Bauxiet Maatschappij N.V. (SBxM). Deze werd later SURALCO. De eerste export van bauxiet vond plaats op 6 januari 1922 vanuit Moengo. Door de Tweede Wereldoorlog steeg de vraag naar bauxiet om aluminium te produceren voor de bouw van vliegtuigen. De export van bauxiet uit Suriname nam toe. Tussen 1940 en 1943 leverde Suriname tussen 65 en 80 procent van de Amerikaanse behoefte aan bauxiet. In februari 1941 opende gouverneur Kielstra de Paranam-fabriek. Na de oorlog was er ook een aluinaardefabriek die een hoge productie had en ons land veel inkomsten opleverde. De productie van bauxiet en aluinaarde stopte in november 2015 en de Alcoa vertrok uit Suriname. Behalve de Alcoa heeft ook een Nederlandse bauxietmaatschappij, de Billiton, vanaf 1954 een graantje meegepikt in de bauxietindustrie. In 2010 stopte het bedrijf met de mijnactiviteiten en vertrok.

Bezet (houden): Binnentrekken, binnenvallen, overheersen of veroveren.

Dienstplicht: Wanneer mannen en vrouwen (tussen 18 en 43 jaar) worden opgeroepen om een militaire training te volgen. De rekruten worden behalve militair geoefend, ook discipline en dienstbaarheid bijgebracht.

Gevangenenkamp: Een zeer zwaarbewaakte plaats die als gevangenis(plaats) was ingericht. De plaats was omrasterd met rijen prikkeldraad om te voorkomen dat de gevangenen zouden kunnen ontsnappen.

Goslar: In de Surinamerivier bij de haven van Paramaribo ligt sinds de Tweede Wereldoorlog een gekanteld schip. Hoe is dat wrak daar gekomen? De Goslar was een Duits koopvaardijship dat op 10 mei 1940 tot zinken is gebracht in een nauwe bocht van de Surinamerivier bij Paramaribo. Op 10 mei 1940 was Duitsland, Nederland, binnengevallen. Suriname was ook in oorlog omdat Suriname een kolonie was van Nederland. De commissaris van politie had de opdracht om de Duitse bemanning gevangen te nemen. Een van de bemanningsleden had echter vooraf een luik in de bodem van het schip geopend, zodat het schip in de ochtend van 10 mei al aan het zinken was. Een leestip voor de leerlingen is het boek van Gerrit Baron, *Het geheim van de Goslar* (1984).

Gouverneur Kielstra: Johannes Coenraad Kielstra was gouverneur van Suriname van 1933 tot 1944. Toen hij aan de macht was, probeerde hij zijn zin door te drijven. In 1940 kondigde Kielstra de staat van oorlog en beleg in ons land af. Zo kon hij veel beslissingen in persoon nemen, zonder daarvoor toestemming nodig te hebben van de Koloniale Staten. Veel ontevredenheid wekte hij ook doordat hij verschillende Surinamers die zich kritisch uitlieten over het bestuur in de gevangenis liet zetten. Zij werden geïnterneerd. Ook Duitsers werden geïnterneerd.

Interneren: In 1942 werd vanuit Nederlands-Indië een groep van 146 gevaarlijk geachte NSB'ers en enkele Duitsers die in Nederlands-Indië woonden naar ons land overgebracht en geïnterneerd in het werk-kamp 'Kamp Jodensavanne'. Dit kamp is tot 1946 als gevangenis gebruikt. De gevangenen werden hier door de kampbewakers zeer slecht behandeld.

Ook Surinamers die kritiek hadden op het bestuur van het land zijn geïnterneerd waaronder de heren: Wim Bos Verschuur en Otto Huiswoud.

Noot: NSB was een politieke partij opgericht in Nederland in 1931. De partij was: autoritair, antiparlementair, extreemrechts en streefde naar een nationaalsocialistische staat.

Landverraders: Wanneer burgers van een land de veiligheid van hun land in gevaar brengen. Hierbij kan gedacht worden aan het doorgeven van staatsgeheimen aan andere landen, of het verlenen van diensten aan vijandelijke landen of personen.

Luchtalarm: Dit is een geluidssignaal om mensen in een gebied te waarschuwen voor mogelijke luchtaanvallen. Bij het luchtalarm werd een sirene gebruikt, daarom wordt er ook wel van de sirene gesproken.

Militaire basis: Dit is een terrein dat gebruikt wordt door het leger. Een gebied van waaruit het leger opereert. Het gebied is vaak omgeven door een hoge muur of hekken en bewaakte toegangspoorten.

Oorlogsmonument: Een oorlogsmonument is een gebouw, standbeeld of ander gedenkteken opgericht om een oorlog of overwinning te vieren, of om hen die stierven of gewond raakten in een oorlog te herdenken. Het Oorlogsmonument op het Onafhankelijkheidsplein herdenkt de meer dan 500 inwoners van Suriname die hun leven hebben gegeven in de Tweede Wereldoorlog. Verder hebben we nog:

- het Koreaanse Oorlogsmonument dicht bij de Marinetrap om de bijdrage van 115 Surinamers aan de Koreaanse Oorlog in 1950-1953 te gedenken.

- het TRIS monument op het Zeelandiacomplex.
- het Herdenkingsmonument aan de Gravenbergstraat voor de gevallen militairen tijdens de Binnenlandse oorlog in Suriname die van 1986 tot 1992 duurde.
- het monument voor burgers die zijn omgekomen tijdens de Binnenlandse oorlog bij de plaats Moiwana in het district Marowijne.

Schaarste: Weinig goederen en/of levensmiddelen voorhanden hebben.

Schuilkelder: Dit is een kelder of ruimte onder de grond die soldaten en burgers beschermt tegen aanvallen van een tegenstander of vijandelijk vuur.

Schutterij: De Surinaamse Schutterij werd opgericht in 1939, en was een landmacht in Suriname. De Schutterij werd opgericht om de TRIS te ondersteunen. De Schutterij bestond uit mannen die uit de lokale bevolking waren gerekruteerd.

In eerste instantie kon men zich vrijwillig opgeven om in dienst van de Schutterij te treden. Toen in mei 1940 de Schutterij na de aanval van Duitsland werd opgeroepen, waren er slechts 180 man. Daarna werd de dienstplicht ingevoerd en de troepenmacht nam toe tot rond de 5.000 in 1942. Onder hen bevonden zich ook vrouwen. Hoewel zij geen dienstplicht hadden, meldden velen zich vrijwillig aan.

De Schutterij leverde ook een bijdrage aan de verdediging van de bauxietmijnen in ons land.

Spitfire-fonds: Een Spitfire was een Brits gevechts- en jachtvliegtuig. Het toestel werd gedurende de gehele Tweede Wereldoorlog ingezet voor transport en bombardementen. Er werden in totaal 20.340 stuks gebouwd. Met het geld van Suriname werd tenminste één Spitfire betaald en het vliegtuig kreeg de naam Suriname.

Een fonds heeft als doel kapitaal samen te brengen of te verzamelen. Onder leiding van de journalist J. Wijngaarde van de krant 'Suriname' werd in 1940-1941 38.000 Surinaamse guldens opgehaald voor het Spitfire-fonds.

Staat van beleg: Een staat van beleg of een noodtoestand kan in een land worden afgekondigd, bijvoorbeeld tijdens een oorlog. Tijdens een staat van beleg worden burgerlijke vrijheden en normale bestuurlijke procedures opgeschort. De normale wetgeving is tijdelijk niet meer van kracht. Bij de staat van beleg in ons land, tijdens de Tweede Wereldoorlog kwam het bestuur in handen van de gouverneur en het leger. De gouverneur hoefde niet af te stemmen met de Staten van Suriname.

TRIS: TRIS staat voor **Troepenmacht In Suriname**. Het was het Nederlandse koloniale leger in Suriname, vanaf 1868 tot en met 1975. Toen ons land op 25 november 1975 onafhankelijk werd, werd de TRIS opgeheven. Het materieel, de gebouwen en voorraden van de TRIS werden overgedragen aan de nieuwe Surinaamse Krijgsmacht (SKM).

Verduistering: Dit is het donker maken. Voorbeeld: de verduistering van de stad en district, er mochten 's avonds geen lichten worden aangemaakt.

Vliegveld Zanderij: Dit vliegveld ligt, vanuit Paramaribo gezien, zo een 45 kilometer zuidwaarts. Bij het oorspronkelijk dorp Zanderij was een eenvoudige landingsbaan. De Amerikanen breidden de vliegveldaccommodatie tijdens de Tweede Wereldoorlog ingrijpend uit. Er kwamen verharde start- en landingsbanen. Tijdens de Tweede Wereldoorlog was het vliegveld een Amerikaanse luchtmachtbasis. Zanderij werd gebruikt voor tussenlandingen van vluchten naar Noord-Afrika. Niet alleen het vliegveld werd uitgebreid, maar er werd ook een betere wegverbinding van Onverwacht naar Zanderij aangelegd. Na de oorlog werden de gebouwen en installaties weer overgedragen. Tegenwoordig is het onze nationale luchthaven en heet Johan Adolf Pengel International Airport of Johan Adolf Pengel Luchthaven.

Vrijwilligerskorps: Mannen en vrouwen die zich vrijwillig inschreven als burger om hulp te bieden waar het nodig was. Vrijwilligers kunnen in oorlogstijd ook gemilitariseerd worden. Zo werd tijdens de Tweede

Wereldoorlog de Prinses Irene Brigade opgericht, waarvoor ook een aantal honderd Surinamers zich vrijwillig, aanmelden. Hun aanbod werd in eerste instantie afgewezen. Maar in de laatste jaren van de oorlog werden toch honderden Surinaamse vrijwilligers ingedeeld bij het Nederlandse leger dat in Nederlands-Indië tegen de Japanners vocht.

Wereldoorlog: Een situatie in de geschiedenis waarbij een aantal landen in de wereld direct of indirect in een militair conflict gewikkeld was. Er zijn twee wereldoorlogen geweest:

- De Eerste Wereldoorlog heeft geduurd van 1914 tot 1919. Een oorlog die vier jaar lang duurde en aan 10 miljoen soldaten het leven heeft gekost. Op 28 juni 1919 was het echte einde van de Eerste Wereldoorlog een feit met de ondertekening van de Vrede van Versailles. Op 25 januari 1919 wordt de Volkenbond opgericht om ruzies in de toekomst te voorkomen. De bond was een soort voorloper van de Verenigde Naties, de internationale organisatie die in 1945 werd opgericht. Maar in september 1939 sloeg de vlam weer in de pan.
- De Tweede Wereldoorlog duurde van 1939 tot 1945. In Europa raakten in september 1939 Duitsland en Polen in oorlog. Engeland en Frankrijk gingen meedoen tegen Duitsland en de Verenigde Staten sloten zich aan bij Engeland en Frankrijk. Veel andere landen van de wereld raakten toen ook betrokken omdat zij koloniale banden hadden met Europa. Ons land had een koloniale band met Nederland en raakte zo betrokken bij die oorlog. Ons land leverde veel bauxiet voor de vliegtuigenindustrie van de Verenigde Staten. Ook is geld ingezameld om tenminste één gevechtsvliegtuig te financieren. Nationaal en internationaal hebben mannen en vrouwen uit ons land aan de strijd deelgenomen. Hetzij als militair of als vrijwilliger. Gedurende de Tweede Wereldoorlog vielen verspreid over de hele wereld tussen de 50 en 70 miljoen doden. Van de slachtoffers was meer dan 60% burger.

1 Oorlog met Duitsland

VRAGEN EN ANTWOORDEN

1. Wanneer spreken we van een wereldoorlog?
We spreken van een wereldoorlog wanneer landen uit verschillende werelddelen betrokken zijn bij een gevecht.
2. De landen die tijdens de Tweede Wereldoorlog tegen elkaar vochten kunnen verdeeld worden in twee groepen.
 - a. Maak in je schrift twee rijtjes en schrijf in elk rijtje drie van die landen op.

<i>Duitsland</i>	<i>Engeland</i>
<i>Italië</i>	<i>Frankrijk</i>
<i>Japan</i>	<i>Rusland</i>
	<i>* Suriname</i>

- b. Schrijf ook Suriname erbij in het juiste rijtje.
*Zie * in de tabel bij vraag 2. a.*
3. Waarom was ons land bij de Tweede Wereldoorlog betrokken?
Ons land was bij de Tweede Wereldoorlog betrokken, omdat ons land toen nog een kolonie was van Nederland en Nederland werd tijdens de Tweede Wereldoorlog bezet door Duitsland.
 4. Gouverneur Kielstra kondigde de staat van beleg af. Wat hield deze maatregel in?
Bij de staat van beleg kreeg de gouverneur alle macht in handen, waardoor hij in zijn eentje besluiten kon nemen, zonder dat hij daarvoor toestemming nodig had van anderen.
 5. Waarom liet gouverneur Kielstra Duitsers in ons land oppakken en opsluiten in een gevangenis?
Gouverneur Kielstra liet Duitsers in ons land oppakken en opsluiten, omdat hij hen als vijanden beschouwde toen Nederland werd bezet door de Duitsers.
 6. Welke bewering is juist?
 - I. De meeste Duitsers in ons land hadden gewone beroepen zoals onderwijzer of koopman.
 - II. De Duitsers in ons land werden opgepakt omdat Nederland was bezet door Duitsland en Suriname daardoor ook in oorlog geraakte met Duitsland.
 - a. Alleen bewering I is juist.
 - b. Alleen bewering II is juist.
 - c. *Bewering I en II zijn juist.*
 - d. Bewering I en II zijn onjuist.

7. Bekijk de foto hierna (zie afbeelding 6 leerlingenboek).
 - a. Uit welk land kwam dit schip?
Het schip kwam uit Duitsland.
 - b. Hoe heet dit schip?
Goslar
 - c. In welke rivier ligt het wrak?
De Surinamerivier
8. Vertel hoe het schip op de foto bij vraag 7 tot zinken is gebracht.
De stuurman van het schip had een luik opengezet, waardoor water binnenstroomde. (Het schip is op haar zij gekanteld.)
9. Leg uit waarom Nederland in 1942 gevangenen van Oost-Indië naar ons land liet overbrengen.
Nederland liet de gevangenen naar Suriname overbrengen omdat de Nederlandse kolonie Oost-Indië door Japan bezet werd. De mannen waren gevangengenomen omdat ze ervan werden verdacht landverraders te zijn.
10. Zoek het woord landverrader op in je woordenboek of op het internet. Vertel met eigen woorden wie een landverrader wordt genoemd.
Een landverrader is iemand die geheime informatie van zijn land doorgeeft aan de vijand.
Het antwoord kan per leerling verschillen.

De veiligheid in ons land

VRAGEN EN ANTWOORDEN

1. Gouverneur Kielstra sloot de mogelijkheid van een luchtaanval op ons land niet uit. Daarom werden maatregelen getroffen. Welke hoort er niet bij?
 - a. Bouwen van schuilkelders
 - b. **Inleveren van lampen**
 - c. Oefeningen met luchtalarm
 - d. Opdracht tot verduisteren

2. Leg uit wat de maatregel tot verduistering inhield. Leg ook uit waarom die maatregel er was.
In de avond mocht er geen licht aan, zodat de Duitse vliegtuigen niet konden zien waar ze bommen konden laten vallen.

3. a. Wie beschermt het land en de burgers tijdens een oorlog?
Tijdens een oorlog worden het land en de burgers beschermd door het leger.
 - b. Moet een land beschermd worden? Vertel ook waarom je dat zegt.
Ja, een land moet beschermd worden. Uitleg kan per leerling verschillen.

4. Welke bewering is juist?
 - I. In 1939 werd in ons land de Schutterij opgericht.
 - II. Surinaamse mannen en vrouwen waren verplicht om in dienst te treden van de Schutterij.
 - a. **Alleen bewering I is juist.**
 - b. Alleen bewering II is juist.
 - c. Bewering I en II zijn juist.
 - d. Bewering I en II zijn onjuist.

5. Zijn de volgende beweringen waar of niet waar? Leg ook uit waarom je dat zegt.
 - a. Bij dienstplicht zijn mensen verplicht om in het leger te dienen.
Waar. Mannen van 18 tot 43 jaar werden opgeroepen voor de Schutterij.
 - b. Vrijwillig in het leger dienstdoen is het tegenovergestelde van dienstplicht.
Waar, vrijwillig is het tegenovergestelde van verplicht.
 - c. Vrouwen hadden geen dienstplicht. Zij mochten niet in het leger dienen.
Niet waar, de vrouwen hadden geen dienstplicht, maar namen wel deel in het vrijwilligerskorps.

6. Bekijk afbeelding 9 nog eens.
 - a. Welk monument is te zien?
Het oorlogsmonument.
 - b. Waaraan herinnert dit monument ons?
Het herinnert ons aan de Tweede Wereldoorlog.
 - c. Waar staat dit monument?
Dit monument staat aan de Waterkant.

7. Leg uit waarvoor het Spitfire-fonds was?

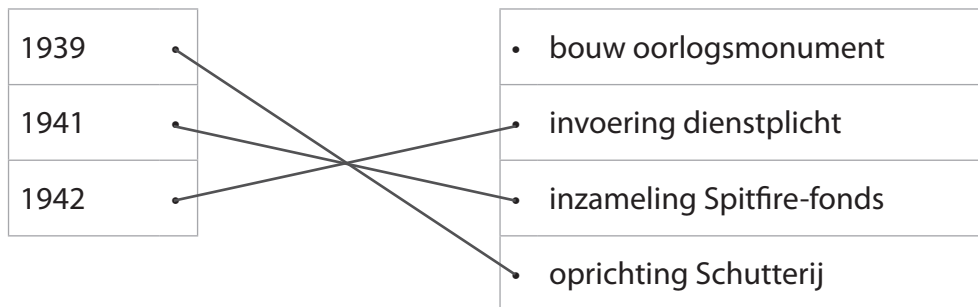
Het Spitfire-fonds was voor het inzamelen van geld voor het kopen van een gevechtsvliegtuig voor Nederland.

8. Waarvoor worden gevechtsvliegtuigen tijdens een oorlog gebruikt?

Deze worden gebruikt om bommen te werpen op gebieden van de vijanden.

9. Neem de volgende jaartallen over in je schrift. Wat gebeurde er in ons land in die jaren tijdens de Tweede Wereldoorlog?

Kies uit het tweede rijtje en schrijf het achter het juiste jaartal.

10. Kies het juiste antwoord.

De Tweede Wereldoorlog vond plaats in de ...

- a. eerste helft van de 19e eeuw.
- b. tweede helft van de 19e eeuw.
- c. **eerste helft van de 20e eeuw.**
- d. tweede helft van de 20e eeuw.

De bauxietindustrie in ons land

VRAGEN EN ANTWOORDEN

1. Waarom was er in ons land tijdens de Tweede Wereldoorlog schaarste aan sommige producten?
Er was schaarste aan sommige producten in ons land, omdat wij geen producten konden importeren uit Europa.
2. Noem twee gevolgen van de schaarste: een vervelend gevolg en een positief gevolg.
Een vervelend gevolg: de prijzen gaan omhoog en er ontstaan lange rijen om producten aan te schaffen.
Een positief gevolg: eigen productie in het land neemt toe. Mensen gaan zelf planten en kweken.
3. Welk product wordt uit bauxiet gemaakt en gebruikt voor de bouw van vliegtuigen?
Aluminium wordt gemaakt uit bauxiet en gebruikt bij de bouw van vliegtuigen.
4. Waarom nam de export van bauxiet toe tijdens de Tweede Wereldoorlog?
De export nam toe omdat er aluminium wordt gemaakt uit bauxiet dat vervolgens wordt gebruikt voor het bouwen van vliegtuigen. De meeste Amerikaanse vliegtuigen zijn gemaakt van Surinaamse bauxiet.
5. Welk antwoord is niet juist?
Er werd dag en nacht gewerkt om bauxiet uit de grond te halen, want ...
 - a. bauxiet leverde veel geld op voor ons land.
 - b. bauxiet was belangrijk voor de bouw van gevechtsvliegtuigen.
 - c. *er waren in die tijd nog geen graafmachines om bauxiet te graven.*
 - d. er waren veel arbeiders om het werk te doen.
6. Op welke drie plaatsen werd in die periode bauxiet gewonnen in ons land?
Bauxiet werd gewonnen in Paranam, Moengo en Onverdacht.
7. Kies het juiste antwoord.
Tijdens de Tweede Wereldoorlog kwamen Amerikaanse soldaten naar ons land, om ...
 - a. *de bauxietmijnen te beschermen.*
 - b. militaire posten te herstellen.
 - c. schuilkelders voor het volk te bouwen.
 - d. Surinaamse soldaten te trainen.
8. Leg uit wat wordt bedoeld met een militaire basis.
Met een militaire basis worden gebouwde accommodaties op een bepaalde plek bedoeld waar militairen kunnen verblijven.
9. Vertel hoe de Amerikaanse soldaten het vliegveld Zanderij uitgebreid hebben en beter bereikbaar hebben gemaakt.
Het vliegveld werd uitgebreid met verharde start- en landingsbanen. Ze bouwden ook de weg van Onverwacht naar Zanderij om het beter bereikbaar te maken.
10. Reken uit hoeveel jaren de Amerikaanse soldaten in ons land zijn gebleven.
De Amerikaanse soldaten zijn 6 jaren in ons land gebleven (1941-1947).

VERWERKINGSOPDRACHTEN

- ✕ 1. Hieronder zijn vijf antwoorden gegeven. In groepjes bedenken jullie bij deze antwoorden vijf vragen.
Daarna kunnen jullie de vragen met andere groepjes uitwisselen. Kijk of jullie het juiste antwoord bij de vraag kunnen vinden.
1. wereldoorlog
 2. gouverneur Kielstra
 3. gevangenenkamp Copieweg
 4. het wrak van de Goslar
 5. Jodensavanne
- De 5 vragen per antwoord zullen verschillen per groep.*
- ✕ 2. Bespreek met elkaar of jullie vinden dat het wrak van de Goslar een oorlogsmonument is.
- Vind je dat het als herdenking moet blijven liggen of dat het uit de rivier verwijderd zou moeten worden?
 - Als het verwijderd moet worden, welk land moet dat volgens jou doen en waarom?
- De antwoorden kunnen per leerling verschillen.*
- ✕ 3. In groepjes schrijven jullie een kort opstel van 150 woorden over ons land tijdens de Tweede Wereldoorlog. Informatie kan je aan je (groot)ouders of een ander familielid of volwassene vragen. Je kan ook informatie op het internet opzoeken.
Gebruik één of meer van de volgende woorden in het opstel:
- Duitsers
 - gevangenenkamp
 - verduistering
 - luchtalarm
 - dienstplicht
 - schaarste
 - bauxiet
- De opdracht zal per leerling verschillen.*
- ✕ 4. Klassikaal een tekstcollage maken.
In tweetallen schrijven jullie een uitspraak (uit de lessen), over de Tweede Wereldoorlog en ons land op een blaadje. Schrijf iets op dat je uit de lessen hebt onthouden, dat je interessant vond of voor jou belangrijk is. Deze uitspraken worden op een groot vel papier bij elkaar geplakt.
- Het antwoord zal per leerling verschillen.*

Een voorbeeld van zo een tekstcollage ziet er als volgt uit.

Bij een wereldoorlog zijn veel landen betrokken.	In 1940 werd Nederland bezet door Duitsland.	Onze bauxiet was belangrijk voor de bouw van Amerikaanse gevechtsvliegtuigen.
De Goslar is nog steeds te zien.	Duitsers in ons land werden gevangen gezet.	Tweede Wereldoorlog van 1939 tot 1945.
De Surinaamse Schutterij werd opgericht.		
Vliegveld Zanderij was een militaire basis.	In Jodensavanne was een gevangenenkamp.	Oorlogsmonument aan de Waterkant.

THEMA

5 Ontwikkeling van ons land na 1945

Bouwen aan een betere toekomst

BEGINSITUATIE

De leerlingen hebben in thema 4 kennis opgedaan over ons land tijdens de Tweede Wereldoorlog.

ALGEMEEN DOEL

Aan het einde van dit thema heeft de leerling inzicht in en kennis van ontwikkelingshulp en ontwikkelingsplannen, die na 1945 in ons land werden uitgevoerd.

LESDOELEN

Aan het einde van les 1 kan de leerling:

- vertellen waarom Europa ontwikkelingshulp kreeg van de Verenigde Staten van Amerika.
- uitleggen waarom ons land ontwikkelingshulp kreeg.
- over projecten tijdens het welvaartsfond vertellen.
- uitleggen welke rol Ronald Kappel heeft vervuld binnen de Surinaamse luchtvaart.

Aan het einde van les 2 kan de leerling:

- vertellen wat de bedoeling was van het Brokopondoplan.
- uitleggen hoe het stuwmeer werd aangelegd.
- vertellen over de noodzakelijke transmigratie als gevolg van het vollopen van het stuwmeer.
- vertellen wat Operatie Gwamba inhield.

Aan het einde van les 3 kan de leerling:

- uitleggen wat in een ontwikkelingsplan wordt beschreven.
- vertellen wat de twee vijfjarenplannen inhielden met betrekking tot huisvesting en werkgelegenheid.
- over woningbouwprojecten en woningen van houtmaatschappij Bruynzeel vertellen.
- voorbeelden noemen van ontwikkelingsprojecten buiten Paramaribo.

KERNBEGRIPPEN

• ontwikkelingshulp	Landbouw	• ontwikkelingsplan
• Marshallplan	• Tienjarenplan	• sociale ontwikkeling
• Welvaartsfonds	• Brokopondoplan	• urbanisatie
• Planbureau	• waterkrachtcentrale	• woningbouwprojecten
• Operation Grasshopper	• stuwdam	• Bruynzeelwoningen
• Ronald Kappel	• Professor van Blommestein	• oliepalmproject Victoria
• Plan Wageningen	• transmigratie	
• Stichting Machinale	• Operatie Gwamba	

MATERIAAL

Voor deze les heeft u het volgende nodig:

- Leerlingenboek thema 5
- Antwoorden thema 5
- Evaluatiewijzer
- Eventueel internetfaciliteiten

ALGEMENE INTRODUCTIE OP HET THEMA

Dit thema gaat over verschillende plannen voor de ontwikkeling van ons land na 1945. De eerste les legt uit waarom er ontwikkelingshulp kwam. Ook enkele projecten tijdens het welvaartsfonds worden opgenoemd. De tweede les gaat over de aanleg van het stuwmeer in Brokopondo en de gevolgen daarvan voor de mensen en dieren die in dat gebied woonden. De laatste les behandelt de sociale ontwikkeling, zoals volkswoningbouw en het opzetten van bedrijven en scholen, die ook onderdeel was van de ontwikkelingsplannen.

TIJDSHEMA

Voor het thema zijn vier weken beschikbaar. Per les is uitgegaan van 3 x 30 minuten (een week) aan lestijd. Leerlingen lezen de tekst en maken de opdrachten in de klas. De overige lestijd (week 4) is voor de verwerkingsopdrachten en evaluatie.

AANDACHTSPUNTEN

De ontwikkelingen die in dit thema behandeld worden, hebben plaatsgevonden in de tweede helft van de 20e eeuw. Sommige zaken, zoals de volkswoningen onder ander te Zorg en Hoop en Beekhuizen, onderwijzerswoningen en schoolgebouwen, vliegveld Zorg en Hoop en de airstrips in het binnenland zijn nog steeds te zien. Maak, indien mogelijk, gebruik van voorbeelden uit de directe omgeving van de school.

Er zijn nog personen in leven die (één van) deze ontwikkelingen meegemaakt hebben. U kunt misschien iemand uitnodigen om er over te komen vertellen.

Bij elke les zijn er mogelijke bijkomende activiteiten uitgewerkt die u voor, tijdens of op het einde van de les kunt gebruiken indien u dit wenst.

Na elke les worden tien vragen (+ antwoorden thema 5) gesteld die individueel of in een groep beantwoord moeten worden.

LES 1 ONTWIKKELINGSHULP AAN ONS LAND

INTRODUCTIE

U bekijkt en bespreekt samen met de leerlingen de afbeelding bij de inleiding van dit thema. De inleiding wordt (voor)gelezen of u vertelt waar dit thema over zal gaan. Laat de leerlingen hun gedachten over de ontwikkeling van Suriname aangeven.

ACTIVITEIT(EN)

Bij les 1 kunt u de volgende activiteit gebruiken. Aan het begin van de les schrijft u de volgende kernbegrippen op het bord:

- Ontwikkelingshulp
- Welvaartsfonds
- Operation Grasshopper
- Plan Wageningen

U verdeelt de klas in vier groepjes. Elke groep gaat in de les op zoek naar één van deze kernbegrippen. Daarna presenteert elke groep de informatie die ze gevonden hebben aan de klas. U stuurt bij en vult aan waar dat nodig is.

Zie voor deze activiteit ook verwerkingsopdracht 1.

Om Verwerkingsopdracht 1 te beoordelen, gebruikt u de evaluatiewijzer. Let op 'Uitwerking opdracht', 'Inhoud opdracht' en 'Presentatiehouding'.

INTRODUCTIE

Les 2 gaat over het ontstaan van het stuwmeer. U kunt samen met de leerlingen een educatieve video over het stijgende water van het Brokopondostuwmeer en de verdronken dorpen bekijken. Bekijk bijvoorbeeld een video via 'Andere Tijden'. Op YouTube vindt u videokanalen van musea en andere educatieve instellingen waarmee u aan de slag kunt.

U bespreekt het filmpje met de leerlingen en vertelt dat deze les gaat over de bouw van de stuwdam in de Surinamerivier.

U kunt ook vragen welke leerlingen de dam zelf gezien/bezocht hebben. Die kunnen dan kort iets erover vertellen.

Mocht u niet de beschikking hebben over mogelijkheden om films te vertonen, dan kunt u gebruik maken van de afbeeldingen in het leerlingenboek. U kunt zelf ook voor de les afbeeldingen zoeken die passen bij deze les.

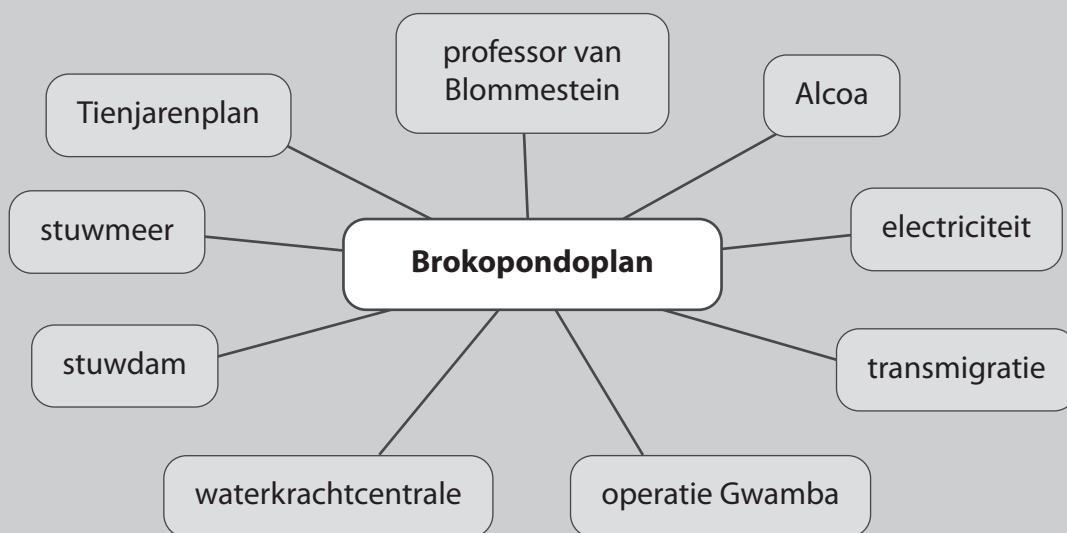
ACTIVITEIT(EN)

Naar aanleiding van deze les kunt u de leerlingen laten kijken naar de documentaire of een educatieve video over Operatie Gwamba. Op YouTube vind je videokanalen van musea en andere educatieve instellingen waarmee je aan de slag kunt. Na afloop kunt u enkele vragen stellen over het filmpje.

Een andere mogelijkheid is dat u een woordspin maakt. U schrijft op het bord: Brokopondoplan.

De leerlingen noemen op waar zij aan denken als ze dit zien. U schrijft dat op het bord en vraagt om ook erbij uit te leggen waarom zij daar aan moeten denken. Minimaal vijf woorden.

Een voorbeeld van een ingevuld woordspin:

Zie voor deze activiteit ook verwerkingsopdracht 2.

Om verwerkingsopdracht 2 te beoordelen, gebruikt u de evaluatiewijzer. Let op 'Uitwerking opdracht', 'Inhoud opdracht' en 'Luisterhouding'.

INTRODUCTIE

U stelt de volgende vraag: Als je plotseling een heleboel geld zou krijgen, wat zou je daar dan mee doen?

De leerlingen kunnen individueel of in groepjes antwoord geven. U gaat in op enkele antwoorden.

Daarna vertelt u dat de les gaat over wat met een ontwikkelingsplan bedoeld wordt.

ACTIVITEIT(EN)

U vertelt dat het geld van de ontwikkelingshulp niet in de wilde weg besteed kon worden, maar dat er ontwikkelingsplannen geschreven werden om aan te geven wat er allemaal met het geld gedaan kon worden. U somt enkele zaken op die in de les zijn genoemd. U kunt de leerlingen verwerkingsopdracht 3 individueel laten maken of in kleine groepen.

U kunt aan het einde van de les verwerkingsopdracht 4 laten maken in groepen. Deze opdracht kan ook als rollenspel uitgebeeld worden. Het gaat erom dat leerlingen leren hoe een plan te schrijven.

Een voorstel voor het rollenspel:

Enkele leerlingen vormen de directie van de school. Hun wens is bijvoorbeeld om de school groter te maken. Er moet een goede omrastering komen en een gymzaal. Ook de speeltuin moet opgeknapt worden. De leerlingen die de directie vormen hebben een plan en dat presenteren zij aan de overige leerlingen. De overige leerlingen mogen vragen stellen.

In dit plan worden onder meer de volgende punten meegenomen:

- Wat is het doel?
- Wat moet er gedaan worden?
- Wanneer wordt het gedaan? (tijdens schooluren/ in de middagen/ in de vakantie)
- Door wie wordt het gedaan?
- Hoeveel geld gaat het kosten?
- Op welke wijze gaat men aan het geld komen?
- Hoe lang gaat het duren?

U kan ook de klas in groepen verdelen. Elke groep presenteert dan zijn/haar plan voor de klas. Andere plannen voor het rollenspel kunnen natuurlijk ook.

Om verwerkingsopdracht 4 te beoordelen, gebruikt u de evaluatiewijzer. Let op 'Uitwerking opdracht' en 'Luistervaardigheden'. Indien u kiest voor het rollenspel, kunt u ook letten op 'presentatievaardigheden'.

Om vraag 4 te beoordelen, gebruikt u de evaluatiewijzer. Let op 'Luisterhouding'.

Brokopondoplan: In 1958 sloten de Surinaamse regering en Alcoa (Aluminum Company of America) de Brokopondo-overeenkomst. Deze overeenkomst gaf Alcoa het recht om goedkope elektriciteit op te wekken en ook een vergunning om gedurende 75 jaar bauxiet te mijnen in ruil voor het bouwen van onder andere de stuwdam en de waterkrachtcentrale.

Met de bouw van de hoofdstuwdam werd begonnen in 1960. De hoofddam werd op 6 februari 1964 gesloten en er ontstond een stuwmeer. Omdat in het gebied vóór de bouw van de dam de bomen niet volledig gekapt waren, steken nog steeds enkele boomtoppen boven het wateroppervlak uit. Binnen enkele maanden was het meer vol genoeg en kon elektriciteit opgewekt worden door waterkracht. De elektriciteit werd gebruikt in de aluminiumsmelter te Paramaribo.

De smelter sloot haar deuren in 1999. Het grootste deel van de opgewekte elektriciteit werd in Paramaribo verbruikt. In juni 2014 maakte Alcoa bekend dat zij uit Suriname wilde vertrekken. De Afobaka-stuwdam en de waterkrachtcentrale zijn op 31 december 2019 officieel in handen gekomen van de Republiek Suriname.

Bruynzeelwoningen: De Bruynzeelwoningen waren een trendsetter in de woningbouw, onder meer vanwege de korte bouwtijd en uiteraard de kwaliteit. Er zijn 24 types prefab woningen die van 1947 tot 2005 voorzagen in de grote woningbehoefte in ons land.

De Bruynzeelwoningen werden gemaakt door de Bruynzeel Suriname Houtmaatschappij N.V. (BSH). Het begon met het Nederlandse bedrijf Bruynzeel. In 1946 werd een overeenkomst getekend voor exploitatie en eventuele verwerking van hout in Suriname. Het bedrijf kreeg een concessie van 4.200.000 ha. Er werd een zagerij opgezet en er werd Bruynzeel-hout, Bruynzeel-triplex, Bruynzeel-spaanplaat en bouwpakketten geleverd voor de binnenlandse markt en export. De BSH heeft in de periode 1946-2000 een belangrijke bijdrage geleverd aan de economische ontwikkeling van Suriname

en was in de houtsector één van de grootste werkgevers in ons land. Het bedrijf kwam in 1985 geheel in Surinaamse handen en maakte moeilijke tijden door onder andere tijdens de Binnenlandse oorlog. Pogingen om een doorstart te maken mislukten en in 2015 werd de BSH failliet verklaard.

Marshallplan: Dit was een grootschalig materieel hulpplan dat drie jaar na afloop van de Tweede Wereldoorlog opgestart werd door George C. Marshall, die toen de Amerikaanse minister van Buitenlandse Zaken was. De hulp werd aan West-Europa gegeven om de landen die door de oorlog arm geworden waren in korte tijd weer op te bouwen. Ook om er voor te waken dat zij zich niet bij de USSR zouden aansluiten. In vier jaar tijd ontving Nederland ongeveer één miljard Amerikaanse dollars. Een klein deel werd in Suriname geïnvesteerd.

Oliepalmproject Victoria: Victoria ligt aan de Surinamerivier op ongeveer 90 km van Paramaribo en is te bereiken via de Afobakaweg.

In 1969 startte de Landbouw Maatschappij Victoria (LMV) met het aanleggen van een oliepalm-plantage. Deze maatschappij maakte deel uit van de Gemeenschappelijke Vetten en Oliënbedrijven. Na vijf jaar werd er een palmoliefabriek in gebruik genomen. In de jaren zeventig en tachtig werd Victoria een bloeiende oliepalm plantage met een raffinaderij waar ruwe palmolie verwerkt werd. Aanvankelijk waren aanplant van de oliepalm en de productie van palmolie een succes. Toen werd de aanplant aangetast door de speerrot ziekte en de productie ging hard achteruit. Mede door de Binnenlandse oorlog raakte de fabriek zwaar beschadigd en de productie hield op. In 2016 maakte Victoria een doorstart met andere investeerders.

Ontwikkelingshulp: Dit is financiële of andere hulp, die door (financieel-economisch) rijke landen wordt verstrekt aan arme(re) landen. Aan deze hulp zijn meestal bepaalde voorwaarden verbonden. Vaker wordt hulp verstrekt aan ex-kolonies. Hulp

wordt gegeven om in verschillende sectoren, zoals volkshuisvesting, gezondheidszorg, onderwijs, infrastructuur en werkgelegenheid de, meestal structurele, achterstand tegen te gaan.

Ontwikkelingsplan: Een (nationaal) ontwikkelingsplan is een plan met korte-, middellange- en langetermijndoelen. Het is een investeringsplan voor de ontwikkeling van de economie, infrastructuur, onderwijs, sociaal welzijn, wetenschap en al wat goed is voor de burgers van het land.

Operation Grasshopper: In het Nederlands Operatie Sprinkhaan. Dit was een project om vanaf 1959 in slechts enkele jaren zeven eenvoudige vliegvelden of airstrips op verschillende plaatsen in de binnenlanden van Suriname aan te leggen. Frank Essed was toen Minister van Opbouw sinds 1958 en leidde het project. In 1947, tijdens het Welvaartsfonds, was onderzoek van het binnenland al begonnen. Maar grote delen van het land waren moeilijk te bereiken waardoor het onderzoek moeilijk verliep. Met de aanleg van de airstrips konden onderzoekers en arbeiders die bodemonderzoek deden, gemakkelijker naar het verre binnenland afreizen.

Operatie Gwamba: In 1965 werden de dieren in het gebied dat onder water kwam te liggen door het stuwmeer, zoveel mogelijk gered en naar andere bossen in de omgeving gebracht. Dat gebeurde onder leiding van de Amerikaan John Walsh, samen met veel lokale bewoners. Bij Operatie Gwamba werden zo een 9700 dieren waaronder jaguars, luiaards, herten en apen van een verdrinkings- of hongerdood gered.

Plan Wageningen: In het district Nickerie is na de Tweede Wereldoorlog dit plan uitgevoerd, toen ons land nog hoorde tot het Koninkrijk der Nederlanden. Het doel was om een (Nederlandse) boerengemeenschap op te zetten en om werkgelegenheid te creëren voor Surinamers. Het bedrijf heette Stichting voor de ontwikkeling van de Machinale Landbouw of SML en is verbonden met Wageningen. Sinds het ontstaan van het

bedrijf is Wageningen in een periode van 5 jaar uitgegroeid tot een woon-, werk- en leefgemeenschap. SML was toentertijd één van de grootste en modernste gemechaniseerde rijstbedrijven in de wereld.

Planbureau: Het Planbureau is opgericht op 30 juli 1951. Dit Bureau werd opgezet voor het ontwerpen van een ontwikkelings- en financieringsplan voor ons land. Het Bureau werd aanvankelijk uit de middelen van het Welvaartsfonds bekostigd. Toen de beschikbare fondsen waren uitgeput, werd deze Stichting geheel door ons eigen land betaald.

Professor van Blommestein: Hij werd in 1905 geboren en groeide op in Nederlands-Indië. Daar kreeg hij een goede opleiding en in 1928 werd hij Ingenieur Weg- en Waterbouwkunde. Hij trad in dienst van de Indische Waterstaat. In 1949 raakte hij op verzoek van de Surinaamse regering betrokken bij de irrigatieplannen van het Plan Wageningen in Suriname.

W.J. van Blommenstein was de ontwerper van het plan voor een stuwmeer. Het Brokopondo stuwmeer heet officieel het Prof. dr. ir. W. J. van Blommesteinmeer.

Ronald Kappel: Ronald Elwin (Rudi) Kappel, geboren in 1926 te Trinidad, heeft als piloot pionierswerk verricht in de Surinaamse Luchtvaart. Met name bij de binnenlandse vluchten, samen met de medepiloot Vincent Fayks geboren in Polen. Bij de bevoorrading voor de aanleg van de airstrip te Palumeu (tijdens Operation Grasshopper) kwam op 6 oktober 1959 zijn vliegtuig in problemen. Bij dit ongeluk verloren zowel Ronald Kappel als zijn mede-piloot Vincent Fayks het leven. Naar Rudi Kappel is de airstrip bij Tafelberg vernoemd. Naar Vincent Fayks is de airstrip te Palumeu vernoemd.

Sociale ontwikkeling: Zaken zoals huisvesting (waar het gezin zich veilig en beschermd voelt), de mogelijkheden voor scholing, werkgelegenheid en vrijetijdsbesteding dragen bij aan de sociale ontwikkeling van een samenleving.

Bij sociale ontwikkeling gaat het om het ontwikkelen van de individuele

persoonlijkheid van mensen en het leren omgaan met andere mensen. De sociale ontwikkeling komt tot stand onder bepaalde omstandigheden waar de sociale vaardigheden ontwikkeld kunnen worden. Thuis, op school en buitenshuis.

Een belangrijk onderdeel van de sociale ontwikkeling is sociale interactie met en tussen mensen. Daarbij spelen gezin, school, werk en vrijetijdsbesteding een grote rol.

Stichting Machinale Landbouw (SML):

Het bedrijf is op 27 juli 1949 gesticht met de financiële ondersteuning van het Welvaartsfonds. Het bedrijf maakte 52.000 ha landbouwgrond in het district Nickerie beschikbaar voor de rijstbouw. De eerste klussen waren het inpolderen, ontginnen en cultuurrijp maken van de landbouwgrond.

Stuwdam: Een stuwdam is een dam die water moet tegenhouden (stuwen). Op die manier ontstaat achter de dam een stuwmeer. In de Surinamerivier werd een stuwdam gebouwd om het water te stuwen (te verzamelen). Zo ontstond het Brokopondostuwmeer. Ongeveer vijfduizend Marrons, onder wie ongeveer 2000 uit Ganzee, moesten verhuizen door ontstaan van het meer.

Tienjarenplan: Voor het Surinaamse Tienjarenplan (1955-1964) werd 245 miljoen Nederlandse gulden gereserveerd, om de stagnerende economie een stevige duw in de rug te geven. Het fonds was voorzien om economische welvaartsbronnen te doen ontwikkelen en sociale omstandigheden te verbeteren. Een aantal belangrijke projecten op vlak van infrastructuur (luchtkartering) en o.a. bodemonderzoek, werd financieel gesteund.

Transmigratie: Transmigratie wil zeggen het verhuizen van een compleet dorp, een grote groep mensen of een heel volk. Toen het Brokopondostuwmeer vol raakte, moesten de mensen die in dorpen in dat gebied woonden, verhuizen naar andere woonplaatsen. Voor hen werden transmigratiedorpen ingericht, waaronder Nieuw Ganzee en Klaaskreek.

Urbanisatie: Hiermee wordt verstedelijking, of de langzame uitbreiding van bewoonde gebieden bedoeld. De uitbreiding vindt plaats door bevolkingsgroei en veranderingen in de levensstijl van de bevolking. Of omdat bewoners van het platteland of binnenland, om verschillende redenen, naar stedelijke gebieden verhuizen.

Waterkrachtcentrale: Dit is een constructie die energie moet opwekken doormiddel van waterkracht. Het vallende water wordt gebruikt om zo een hydraulische turbine in beweging te brengen. Door de beweging wordt elektriciteit opgewekt.

Welvaartsfonds: Na de Tweede Wereldoorlog werd het Welvaartsfonds opgericht (1948 tot 1954) dat door Nederland gefinancierd werd. Dit was een lijst van projecten met als doel de economische opbouw van Suriname te bevorderen volgens een vooraf opgezet werkplan.

Woningbouwprojecten: In 1954 werden in de sociale sector 700 volkswoningen in Zorg en Hoop en 56 in Beekhuizen gebouwd met geld van het Welvaartsfonds. Te Welgelegen werden in opdracht van de regering 110 Bruynzeel(volkswoningen) gebouwd, die in 1962 officieel werden overgedragen aan de regering.

Ontwikkelingshulp aan ons land

VRAGEN EN ANTWOORDEN

1. Na de oorlog kregen landen in Europa ontwikkelingshulp.
 - a. Waarom kregen deze landen ontwikkelingshulp?
Landen kregen na de oorlog ontwikkelingshulp, omdat ze na de bombardementen alles weer moesten opbouwen en het dagelijks leven moest weer op gang komen.
 - b. Welk land gaf deze ontwikkelingshulp?
Ontwikkelingshulp kwam vanuit de Verenigde Staten van Amerika.
2. Leg uit waarom ook ons land na de Tweede Wereldoorlog ontwikkelingshulp kreeg.
Ons land kreeg na de Tweede Wereldoorlog ook ontwikkelingshulp, omdat er veel mensen werkloos en arm waren. Vele producten waren schaars en duur.
3. Wat is in het algemeen het doel van ontwikkelingshulp?
Het doel van ontwikkelingshulp is om een land dat in moeilijkheden verkeert, te helpen opbouwen onder andere door werkgelegenheid te creëren.
4. Welke bewering is juist?
 - I. Ons land kreeg ontwikkelingshulp omdat het in de oorlog gebombardeerd was.
 - II. Ontwikkelingshulp was voor ons land niet nodig, want het ging goed met ons land.
 - a. Alleen bewering I is juist.
 - b. Alleen bewering II is juist.
 - c. Bewering I en II zijn juist.
 - d. *Bewering I en II zijn onjuist.*
5. Noem drie projecten uit het Welvaartsfonds op.
 - *Oprichting van de Volks Credit Bank (VCB)*
 - *Oprichting van het Planbureau*
 - *Onderzoek naar natuurlijke hulpbronnen*
6. Ronald Kappel was een pionier van de Surinaamse luchtvaart.
 - a. Zoek het woord pionier op in een woordenboek of op het internet.
 - b. Vertel met eigen woorden wie een pionier genoemd wordt.
De beschrijving kan per leerling verschillen.
Een pionier is iemand die als eerste ergens mee bezig is. Hij of zij verzet baanbrekend werk en kan niet steunen op ervaringen van anderen.
7. Wat is niet juist over Ronald Kappel?
 - a. Hij kwam om het leven bij een vliegtuigongeluk.
 - b. Hij was een piloot bij de Surinaamse luchtvaart.
 - c. *Onder zijn leiding werden de airstrips in ons binnenland aangelegd.*
 - d. Ronald Kappel nam deel aan Operation Grasshopper.
8. Vertel kort wat het Plan Wageningen inhield.
Bij plan Wageningen werden in het district Nickerie nieuwe rijstpolders aangelegd. Hier werd door Nederlandse boeren machinaal rijst verbouwd.

9. a. Waarvoor staat de afkorting SML?
De afkorting SML staat voor de Stichting Machinale Landbouw.
- b. In welk jaar werd dit bedrijf overgedragen aan Suriname?
De SML werd in 1975 overgedragen aan Suriname.

10. Bekijk de volgende tekeningen.
Leg uit of je kan spreken van machinale rijstbouw.

Tekening 1 = *machinale landbouw*

Tekening 2 = *geen machinale landbouw*

Tekening 3 = *machinale landbouw*

Je kunt spreken van machinale rijstbouw in tekening 1 en tekening 3. Tekening 2 is geen afbeelding van machinale rijstbouw.

De stuwdam in de Surinamerivier

VRAGEN EN ANTWOORDEN

1. Zijn de volgende uitspraken waar of niet waar?
 - a. Het Tienjarenplan kwam toen het Welvaartsfonds was afgelopen. *Waar*
 - b. Het Planbureau is tijdens het Tienjarenplan opgericht. *Niet waar*
 - c. Bij het Welvaartsfonds moest ons land zelf ook een deel van de kosten betalen. *Niet waar*
 - d. Het Planbureau was opgericht om plannen te ontwikkelen en uit te voeren. *Waar*
 - e. Het Tienjarenplan was ontwikkeld voor 1955 tot 1965. *Waar*
2. Vertel kort wat het Brokopondoplan inhield. Wat wilde men bouwen en waarom?
Het Brokopondoplan hield in dat er een stuwdam en een waterkrachtcentrale in de Surinamerivier aangelegd en gebouwd zouden worden om elektriciteit op te wekken.
3. Leg uit waarom het Amerikaanse bauxietbedrijf Alcoa wel geïnteresseerd was in het Brokopondoplan.
Het Amerikaanse bauxietbedrijf was geïnteresseerd in het Brokopondoplan, omdat ze een fabriek wilden opzetten om bauxiet te verwerken waarvoor ze elektriciteit nodig hadden.
4. Vul in wat er bij de Brokopondo overeenkomst werd afgesproken.
 Alcoa zou een *stuwdam* aanleggen en een fabriek bouwen om *bauxiet* te verwerken. Deze fabriek had veel *elektriciteit* nodig om *aluminium* te smelten.
 Het voordeel voor ons land was meer *werkgelegenheid* en we konden meer *geld* verdienen.
5. In 1958 werd de Brokopondo overeenkomst gesloten. Noem de twee partijen bij het sluiten van de Brokopondo overeenkomst.
 1. *Alcoa*
 2. *Surinaamse regering*
6. a. De stuwdam zou pas na 75 jaar van Suriname zijn. Reken uit in welk jaar dat zou zijn.
 $1958 + 75 = 2033$
- b. De stuwdam is per 1 januari 2020 officieel aan Suriname overgedragen. Reken uit hoeveel jaren eerder dan afgesproken de stuwdam aan ons land is overgedragen.
 $2033 - 2020 = 13 \text{ jaren eerder}$
7. Welk antwoord is juist?
 De officiële naam van het stuwmeer is:
 - a. Alcoa stuwmeer
 - b. Brokopondo stuwmeer
 - c. *Professor dr. ir. W. J. van Blommesteinmeer*
 - d. Suriname stuwmeer
8. a. In welke rivier is het stuwmeer ontstaan?
In de Surinamerivier
- b. Waarom moesten de mensen die langs deze rivier woonden verhuizen?
Omdat het gebied waar deze mensen woonden onder water gezet werd voor de aanleg van het stuwmeer.

9. Welk antwoord is juist?

Het verhuizen van een hele groep mensen van een plaats naar een andere noemen we:

- a. Emigratie
- b. Immigratie
- c. *Transmigratie*
- d. Urbanisatie

10. Leg uit wat Operatie Gwamba inhield.

Operatie Gwamba hield in dat de dieren die door het stijgende water vast kwamen te zitten in bomen of op kleine eilandjes, gered werden.

Sociale ontwikkeling

VRAGEN EN ANTWOORDEN

1. Geef twee voorbeelden van zaken die in een ontwikkelingsplan opgenomen kunnen zijn.
De antwoorden kunnen per leerling verschillen.

In een ontwikkelingsplan kan bijvoorbeeld staan:

1. *welke bedrijven opgericht gaan worden.*
2. *waar scholen gebouwd moeten worden.*

2. Wat wordt in het algemeen in een ontwikkelingsplan beschreven?

In een ontwikkelingsplan is beschreven wat het doel is en hoe dit bereikt zal worden.

3. Welk antwoord is juist?

Ontwikkelingsplannen werden uitgevoerd, om ...

- a. De band tussen Nederland en ons land te versterken.
- b. De onafhankelijkheid voor ons land te verkrijgen.
- c. De verdediging van ons land te verbeteren.
- d. *De welvaart van ons land te laten toenemen.*

4. Hieronder volgen twee uitspraken. Wat vind jij van deze uitspraken?

Uitspraak 1: "Als ik een plan voor ons land zou schrijven, zou ik vooral veel wegen aanleggen en bedrijven oprichten waar mensen kunnen werken. Scholen en huizen zijn niet zo belangrijk. Als mensen werken, kunnen ze zelf geld verdienen en hun huizen bouwen."

Uitspraak 2: "Als ik een plan voor ons land zou schrijven, zou ik veel scholen bouwen. Als kinderen naar school gaan en goed leren, kunnen ze later beter werk vinden. Ook zou ik een fonds opzetten waar mensen geld kunnen lenen om een eigen bedrijf te beginnen."

De meningen zullen per leerling verschillen.

5. Welk project hoort niet bij sociale ontwikkeling.

- a. Bouw van het Academisch Ziekenhuis
- b. Oliepalmproject Victoria
- c. *Operation Grasshopper*
- d. Woningbouwproject

6. Welke bewering is juist?

- I. De woningnood in Paramaribo nam toe door de urbanisatie.
- II. Om urbanisatie tegen te gaan waren er ook projecten in de districten.

- a. Alleen bewering I is juist.
- b. Alleen bewering II is juist.
- c. *Bewering I en II zijn juist.*
- d. Bewering I en II zijn onjuist.

7. Waarom werd de Stichting Volkshuisvesting Suriname opgericht?
De Stichting Volkshuisvesting Suriname werd opgericht voor het bouwen van volkswoningen.
8. Hier zie je een tekening van een Bruynzeelwoning.
- a. Waarom worden deze huizen Bruynzeelwoningen genoemd?
Deze huizen worden Bruynzeelwoningen genoemd, omdat ze door de Bruynzeel-fabriek werden gebouwd.
 - b. Van welk materiaal werden deze huizen gebouwd?
Van hout
 - c. Waar kwam dat materiaal vandaan?
Het materiaal kwam van Bruynzeel Suriname Houtmaatschappij N.V., een hout-fabriek. Het hout was van bomen uit het Surinaamse bos.
9. Er werden ook bedrijven opgericht waar mensen konden werken. Hieronder worden voorbeelden genoemd. Welke drie waren in Paramaribo?
☐ <i>Academisch Ziekenhuis</i>	☐ <i>Melkcentrale</i>
☐ <i>Aluminiumfabriek</i>	☐ <i>Sappenfabriek</i>
☐ <i>Bacovenbedrijf</i>	☐ <i>Victoria</i>
10. Vertel in het kort wat het oliepalmproject Victoria inhield.
Voor het oliepalmproject werd een groot stuk grond op de oude plantage Victoria aan de Surinamerivier ontbost en beplant met obepalmen. Er werd ook een fabriek gebouwd voor de productie van palmolie.

- ✕ 1. In groepjes gaan jullie in les 1 op zoek naar één van de volgende kernbegrippen:

1. Ontwikkelingshulp
2. Welvaartsfonds
3. Operation Grasshopper
4. Plan Wageningen

De informatie die jullie vinden, schrijven jullie op en om de beurt vertellen de groepen aan de rest van de klas over hun kernbegrip.

De antwoorden zullen per groep verschillen.

- ✕ 2. Maak in je schrift een woordspin. Schrijf het woord Brokopondoplan op in een cirkel. Daaromheen schrijf je vijf woorden of begrippen op, die volgens jou daarmee te maken hebben. Je weet ook te vertellen waarom je dat zegt. Deze opdracht wordt klassikaal besproken.

De antwoorden kunnen per leerling verschillen.

Bijvoorbeeld: Brokopondoplan: stuwdam, elektriciteit, transmigratie, bauxietfabriek, aluminium.

3. Met ontwikkelingshulp zijn in ons land verschillende projecten uitgevoerd. Hierna volgen een aantal projecten en de beschrijvingen die erbij horen. Zoek bij elke beschrijving om welk project het gaat.

Je kunt kiezen uit de volgende projecten:

• Plan Wageningen	• Oliepalmproject Victoria
• Brokopondoplan	• Operation Grasshopper
• Woningbouwproject	• Operatie Gwamba

Beschrijvingen:

- a. Tijdens dit project werden in ons binnenland verschillende airstrips aangelegd.

Operation Grasshopper

- b. Door de urbanisatie en de woningnood was er behoefte aan huizen. Daarom werden verschillende van deze projecten uitgevoerd.

Woningbouwproject

- c. In het westen van ons land werden tijdens dit project een rijstbedrijf en rijstpolders aangelegd.

Plan Wageningen

- d. Toen het water in het stuwmeer begon te stijgen werd dit project uitgevoerd om de dieren in het onder water gelopen gebied te redden.

Operatie Gwamba

- e. De aanplant van obepalmen tijdens dit project moest zorgen voor de productie van palmolie.

Oliepalmproject Victoria

- ✕ 4. In groepjes gaan jullie een plan opstellen. Dit plan kan bijvoorbeeld gaan over de uitbreiding van de school, maar ook over de aanleg van een sportveld of de bouw van huizen, een kinderopvang of een mediatheek.

Bij het schrijven van het plan nemen jullie de volgende vragen mee:

- Wat is het doel?
- Wat moet er gedaan worden?
- Door wie gaat het gedaan worden?
- Hoeveel geld gaat het kosten?
- Hoe kom je aan het geld?
- Hoe lang gaat het duren?

De opdracht zal per groep verschillen.

THEMA

6 Hoe ons land werd bestuurd

Van kolonie tot republiek

BEGINSITUATIE

In leerjaar 7 is de kolonisatie van ons land reeds behandeld. De leerlingen zijn bekend met de Geoctrooieerde Sociëteit van Suriname en hoe ons land werd bestuurd.

ALGEMEEN DOEL

Aan het einde van dit thema heeft de leerling kennis van en inzicht in het bestuur van ons land, in de periode toen ons land een kolonie van Nederland was.

LESDOELEN

Aan het einde van les 1 kan de leerling:

- uitrekenen hoe lang de Geoctrooieerde Sociëteit van Suriname eigenaar van ons land is geweest.
- vertellen door wie ons land in die tijd bestuurd werd.
- in de juiste volgorde uitleggen hoe het bestuur van ons land er tussen 1816 en 1866 uitzag.

Aan het einde van les 2 kan de leerling:

- vertellen dat ons land tijdens het staatstoezicht voor het eerst werd verdeeld in districten.
- de bestuursveranderingen van 1866 en 1937 opnoemen.
- vertellen waar het Statenmonument aan herinnert.
- uitleggen wie bij censuskiesrecht en wie bij capaciteitskiesrecht mochten stemmen.

Aan het einde van les 3 kan de leerling:

- uitleggen waarom er tussen de gouverneur en de Statenleden wel eens conflicten waren.
- vertellen welke twee onderwerpen er tijdens de Ronde Tafel Conferenties werden besproken.
- uitleggen wat het algemeen kiesrecht van 1948 inhield.
- vertellen dat Grace Schneiders-Howard in 1938 als eerste vrouwelijke Statenlid werd gekozen.
- vertellen wanneer het Statuut voor het Koninkrijk de Nederlanden tot stand kwam en wat dat voor ons land betekende.

KERNBEGRIPPEN

• Geoctrooieerde Sociëteit van Suriname	• Staten van Suriname	• Ronde Tafel Conferenties
• Politieke Raad	• capaciteitskiesrecht	• Ministerraad
• minister van Koloniën	• Statenmonument	• algemeen kiesrecht
• districtscommissaris	• conflicten	• Grace Schneiders-Howard
• Koloniale Staten	• Wim Bos Verschuur	• autonomie
• censuskiesrecht	• radiorede	• Statuut
	• Unie Suriname	

MATERIAAL

Voor dit thema heeft u het volgende nodig:

- Leerlingenboek thema 6
- Antwoorden thema 6
- Evaluatiewijzer
- Kaart met districtenindeling van ons land (indien beschikbaar een historische districtenindeling)
- Bordkrijt (in verschillende keuren) of enkele vellen wit papier, lijm, een schaar en stiften (in verschillende kleuren)

ALGEMENE INTRODUCTIE OP HET THEMA

Dit thema gaat over het bestuur van ons land en het verloop hiervan. In de verschillende lessen wordt verteld hoe dat vroeger was. Zo gaat het in les 1 over het bestuur van ons land vanaf de 17e eeuw. In de tweede les wordt over de veranderingen na de afschaffing van de slavernij geschreven en over de invoering van kiesrecht. De derde les gaat over het bestuur en het kiesrecht in ons land na de Tweede Wereldoorlog.

U kunt de leerlingen vragen om de situatie van vroeger steeds te vergelijken met hoe het nu gebeurt. Zo gaat de tekst bij hun leven en kunnen zij een eigen mening vormen over wat er nu gebeurt.

TIJDSHEMA

Voor het thema zijn vier weken beschikbaar. Per les is uitgegaan van 3 x 30 minuten (een week) aan lestijd. Leerlingen lezen de tekst en maken de opdrachten in de klas. De overige lestijd (week 4) is voor de verwerkingsopdrachten en evaluatie.

AANDACHTSPUNTEN

De ontwikkelingen die in dit thema behandeld worden beslaan een lange periode. Het is aan te bevelen om samen met de leerlingen een tijdlijn te maken. Deze tijdlijn loopt van 1650 tot 1975. Bij de behandeling van elke les bevestigt u steeds de belangrijke jaartallen op de tijdlijn en geeft u uitleg wat er in dat jaar, of in die periode, gebeurde (zie ook verwerkingsopdracht 1).

U laat de tijdlijn gedurende de behandeling van het hele thema hangen.

Aan het einde van het thema kunt u de tijdlijn ook gebruiken voor verwerkingsopdracht 1.

Bij elke les zijn er mogelijke bijkomende activiteiten uitgewerkt die u voor, tijdens of op het einde van de les kunt gebruiken indien u dit wenst.

Na elke les worden tien vragen (+ antwoorden thema 1) gesteld die individueel of in een groep beantwoord moeten worden.

LES 1 DE GOUVERNEUR EN DE POLITIEKE RAAD

INTRODUCTIE

U bekijkt en bespreekt samen met de leerlingen de afbeelding bij de inleiding van dit thema. Wat zegt het de leerlingen? Wat herkennen zij op de foto?

U kunt de inleiding lezen of laten lezen door een leerling en vertelt waar dit thema over zal gaan.

ACTIVITEIT(EN)

Bij deze les kunt u gebruik maken van een tijdlijn.

U kunt de tijdlijn opsplitsen. Bij les 1 loopt de tijdlijn van 1650 tot 1866. Bij les 2 verlengt u de tijdlijn tot 1937 en in les 3 tot 1975.

Bij les 1 legt u stapsgewijs in punten uit hoe vanuit de Geoctrooieerde Sociëteit van Suriname het bestuur van ons land werd ingericht en welke belangrijke bestuursvormen er waren.

Vraag 1 aan het einde van les 1 kunnen de leerlingen aan de hand van de tijdlijn in hun schrift maken.

INTRODUCTIE

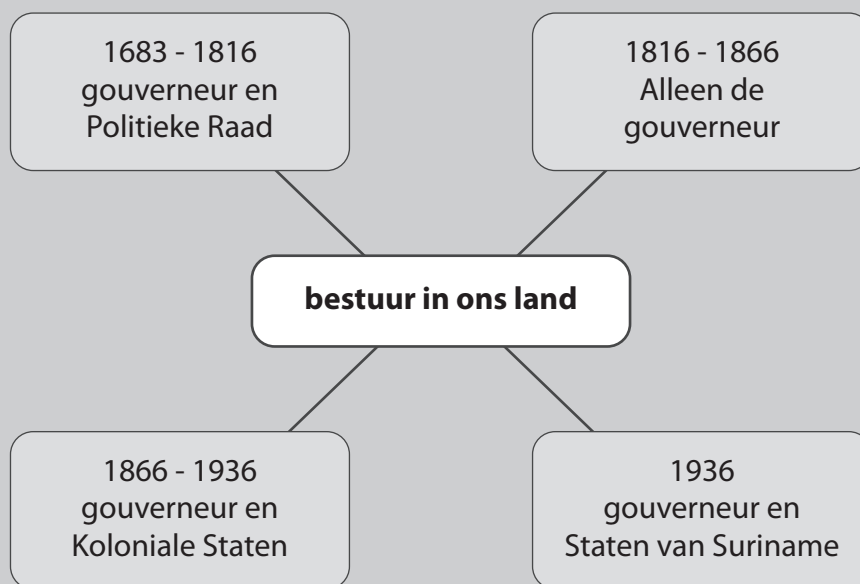
Bij les 2 maakt u weer gebruik van de tijdlijn. Herhaal wat bij les 1 is behandeld. Tijdens deze les wordt de tijdlijn aangevuld met de jaartallen 1866 en 1937. U staat ook stil bij de afschaffing van de slavernij en de periode van het Staatstoezicht, toen ons land voor het eerst in districten werd verdeeld.

ACTIVITEIT(EN)

Aan het einde van de les kunt u gebruik maken van een bordschema om de veranderingen in het bestuur van ons land weer te geven. U schrijft in het midden op: bestuur van ons land. U neemt ook mee wat er in les 1 behandeld is. Op het bord komt dus een overzicht van het bestuur.

Tip: Gebruik voor elke periode een andere kleur.

Het overzicht kan er ongeveer als volgt uitzien:

U geeft ook aan volgens welk kiesrecht de verschillende Statenleden gekozen werden. De leerlingen kunnen hierna verwerkingsopdracht 2 maken.

Om verwerkingsopdracht 2 te beoordelen, gebruikt u de evaluatiewijzer. Let op 'Uitwerking opdracht' en 'Inhoud opdracht'.

Vraag 1 aan het einde van les 2 kunnen de leerlingen aan de hand van de tijdlijn in hun schrift maken.

U geeft de leerlingen een huiswerkopdracht mee voor de volgende les om thuis op te zoeken wat een leus is. Ze kunnen ook zelf een leus bedenken en opschrijven.

INTRODUCTIE

U begint de les met de antwoorden op de huiswerkopdracht: Wat is een leus? U geeft een paar leerlingen de beurt om hun eigen leus voor te lezen. Daarna stelt u de volgende vraag: Wat denken jullie dat er met de leus: "Baas in eigen huis!" wordt bedoeld. De leerlingen mogen hun antwoord op een blaadje schrijven en het dichtvouwen. Daarna wordt de les behandeld.

Aan het einde van de les komt u terug op de vraag. De leerlingen mogen hun blaadjes weer openvouwen. Laat een paar leerlingen vertellen wat ze hebben opgeschreven en aangeven of ze er nog steeds zo over denken.

Op het einde moet het duidelijk zijn dat de leus "Baas in eigen huis!" ermee te maken had dat ons land zelfbestuur wilde hebben.

ACTIVITEIT(EN)

Ook bij deze les wordt de tijdlijn, die gemaakt is in les 1 en les 2, verder gebruikt en aangevuld met de jaartallen 1948 en 1963.

Enkele kernbegrippen uit dit thema lenen zich ervoor om in de klas uitgebeeld te worden. Zo kunt u kiesrecht bijvoorbeeld laten ervaren door tijdens een deel van het lesuur enkel de jongens in de klas aan het woord te laten en pas later ook de meisjes. U kunt ook op basis van bijvoorbeeld leeftijd een gedeelte van de klas "kiesrecht" geven.

U kunt, om de Ronde Tafel Conferentie uit te leggen, de leerlingen te laten plaatsnemen in een kring. Indien de klasse-inrichting dit toelaat kan het in het klaslokaal of eventueel buiten op het schoolerf. De ronde tafel (kring) geeft symbolisch aan dat er geen "tafelhoofd" is en wekt een idee van gelijkheid. De ronde tafel nodigt meer uit tot samenwerken en samen beslissingen nemen.

Aan het einde van deze les kunt u de leerlingen in groepjes verwerkingsopdracht 3 en 4 laten maken.

Om verwerkingsopdracht 3 en 4 te beoordelen, gebruikt u de evaluatiewijzer. Let op 'Inhoud opdracht' en 'Luisterhouding'.

Algemeen kiesrecht: Bij het algemeen kies- of stemrecht mag een burger die voldoet aan het kiesreglement voor verkiezingen het kies- of stemrecht uitoefenen. In ons land werd in 1948 het kiesrecht voor mannen en vrouwen in Suriname ingevoerd. Dit is gebeurd met inspanning van het Tweede Kamerlid Corry Tenderloo van de Partij van de Arbeid in Nederland. De eerste verkiezing in Suriname volgens het Algemeen kiesrecht werd in 1949 gehouden.

Autonomie: Hiermee wordt bedoeld vrijheid voor een individu, of collectief (bijvoorbeeld een land) om zelf te bepalen en te beslissen wat er met hem/haar of het land moet gebeuren.

Capaciteitskiesrecht: In 1937 werd in ons land het capaciteitskiesrecht ingevoerd. Volgens dit kiesrecht mochten burgers (alleen mannen) die konden aangeven een diploma te hebben, van minimaal het ULO naar de stembus te gaan.

Censuskiesrecht: Hiermee wordt bedoeld het kiesrecht voor burgers die een bepaald bedrag aan belasting betaalden.

Conflict: Met een conflict wordt bedoeld een botsing, strijd of verschil van mening. Een meningsverschil kan uitlopen in een slaande ruzie of in langdurige tegenwerking.

Districtscommissaris (dc): Dit is een bestuursambtenaar en het administratieve hoofd van een district. Hij of zij bekleedt de hoogste functie in een district en moet zorgen voor goed bestuur. De districtscommissaris bezoekt ook burgers die iets bijzonders te vieren hebben, bijvoorbeeld een gouden of diamanten bruiloft.

Geotrooieerde Sociëteit van Suriname:

Op 21 mei 1683 werd de Geotrooieerde Sociëteit van Suriname opgericht. Deze Sociëteit heeft bestaan tot 1795. Er waren drie aandeelhouders die geld hadden bijgelegd om de kolonie te kopen. De West-Indische Compagnie was een aandeelhouder, alsook de stad Amsterdam en de familie van Aerssen van Sommelsdijck. De Geotrooieerde Sociëteit van Suriname was belast met het beheer van de kolonie Suriname.

Grace Schneiders-Howard: Zij is geboren in Suriname en leefde van 1869 tot 1968. Haar ouders waren Alfred Ernest Howard, een plantage-eigenaar, en Helena Sophia van Emden. In 1893 trouwde Grace in Duitsland met Wilhelm Schneiders. Zij keerde terug naar Suriname en werd hygiëne-opzichteres en werkte hard aan programma's voor de bestrijding van de mijnwormziekte (ancylostomiasis). Het programma was opgesteld om onder meer de hygiëne te verbeteren aan de hand van de constructie van latrines en het gebruik ervan te bevorderen. In 1936 verwierven vrouwen in ons land het passieve kiesrecht. Grace Schneiders-Howard was de eerste vrouwelijke kandidaat voor de Koloniale Staten en werd gekozen. Hiermee was zij de eerste Surinaamse politica.

Koloniale Staten: In 1866 werd 'Koloniale Staten' van Suriname opgericht als volksvertegenwoordiging en medewetgever. Het instituut bestond in het begin uit 13 leden. Hiervan werden 9 leden gekozen door de kiezers die belasting betaalden (censuskiesrecht). De overige 4 leden werden benoemd door de gouverneur.

Minister van Koloniën: Hij was een ambtenaar in Nederland die belast was met zaken over de Nederlandse Koloniën.

Ministerraad: De ministerraad was de vergadering van alle ministers en werd voorgezeten door de minister-president. Tegenwoordig staat de vergadering van alle ministers onder leiding van de vicepresident.

Politieke Raad: De Politieke Raad werd ook 'het Hof van Politie en Criminele Justitie' genoemd. Deze raad was een groep van rijke plantage-eigenaren, die samen met de gouverneur beslissingen nam over allerlei zaken die met het bestuur van de kolonie te maken hadden. Tussen 1816 en 1866 had zij slechts een adviserende functie.

Radiorede: Een radiorede is een toespraak via de radio. Tijdens de Tweede Wereldoorlog sprak koningin Wilhelmina van Nederland (toen ook koningin van Suriname) de landgenoten in Nederland en zij die in de koloniën woonden, via de radio toe. Tijdens één van deze radioredes deed zij de belofte aan de koloniën voor meer zelfbestuur na afloop van de oorlog.

Ronde Tafel Conferentie(s): Begin 1948 vond er een eerste Ronde Tafel Conferentie plaats. Deze conferentie was een grote vergadering tussen Nederland, Suriname en de Nederlandse Antillen in Den Haag. Op deze conferentie werd gesproken over kiesrecht en zelfbestuur. De Ronde Tafel staat symbool voor de gelijkwaardigheid van de verschillende delen van het koninkrijk de Nederlanden die deelnamen aan deze conferenties. Er werd tijdens deze vergaderingen een akkoord of overeenstemming bereikt over het Koninkrijksstatuut.

Staten van Suriname: In 1937 werd de naam Koloniale Staten veranderd in Staten van Suriname. Het aantal leden veranderde ook en werd 15. Hiervan werden 10 gekozen door stemgerechtigde burgers (toen census- en capaciteitskiesrecht). De overige vijf leden werden benoemd door de gouverneur.

Statenmonument: Dit monument staat op het Vaillantsplein in Paramaribo. Het bestaat onder meer uit vijf vaandeldragers, die de rechten en vrijheden van het Surinaamse volk voorstellen. Het monument is ontworpen door Stuart Robles de Medina en is in 1966 opgericht omwille van het 100-jarig bestaan van de Volksvertegenwoordiging.

Statuut: Het Statuut was een officieel reglement of (rijks)grondwet, dat het intern bestuur regelde in de verschillende Rijksdelen van het Koninkrijk der Nederlanden. Dus ook in Suriname en de Nederlandse Antillen. Zij kregen zelfbestuur over binnenlandse aangelegenheden. Maar over Buitenlandse betrekkingen en Defensieaangelegenheden besliste het Koninkrijk.

Unie Suriname: Deze organisatie werd in 1943 opgericht. Tijdens de Tweede Wereldoorlog verzette de Unie Suriname zich vooral tegen het beleid van gouverneur Kielstra. De Unie streefde naar de eenwording van de verschillende bevolkingsgroepen. De Unie Suriname streefde ook naar meer zelfstandigheid binnen het koninkrijk en had daarom als spreuk 'Baas in eigen huis'.

Wim Bos Verschuur: Willem (Wim) Bos Verschuur werd geboren op 23 mei 1904 in Paramaribo. Hij overleed op 4 januari 1985, ook in Paramaribo. Verschuur was leraar, schrijver, vakbondsleider, kunstenaar en politicus. In 1941 werd hij lid van de Koloniale Staten en was dat ook van 1945 tot 1951. Hij protesteerde tegen de sociale wantoestand in ons land. Hij kwam in conflict met gouverneur Kielstra en schreef hierover een brief aan Koningin Wilhelmina op 23 juli 1943. De gouverneur vond dit ongehoord en liet Wim Bos Verschuur gevangen nemen. Wim Bos Verschuur was ook medeoprichter van de Unie Suriname en een groot voorstander van "Baas in eigen Huis".

De gouverneur en de Politieke Raad

VRAGEN EN ANTWOORDEN

1. Neem de tijdlijn over in je schrift.

Plaats de volgende gebeurtenissen in de juiste volgorde op de tijdlijn:

- Oprichting Geoctrooieerde Sociëteit van Suriname – **1683**
- Opheffing Geoctrooieerde Sociëteit van Suriname – **1795**
- Periode van Engels tussenbestuur – **vanaf 1799 tot en met 1816**

2. In 1683 werd de Geoctrooieerde Sociëteit van Suriname eigenaar van ons land. Deze Sociëteit bleef bestaan tot 1795. Reken uit hoeveel jaar de Geoctrooieerde Sociëteit van Suriname heeft bestaan.

De Geoctrooieerde Sociëteit van Suriname heeft 112 jaren bestaan. (1795 – 1683 = 112)

3. Door wie werd het bestuur van ons land in de 18e eeuw gevormd?

1. In Nederland door: Geoctrooieerde Sociëteit van Suriname
2. In Suriname door: Gouverneur en Politieke Raad

4. Leg uit hoe iemand lid werd van de Politieke Raad.

De leden van de Politieke Raad werden door de gouverneur benoemd. Voor elk lid moest de gouverneur uit twee kandidaten kiezen, die eerst door de blanke kolonisten gekozen waren.

5. Leg uit waarom de samenwerking tussen de gouverneur en de Politieke Raad niet altijd goed was.

De samenwerking tussen de gouverneur en de Politieke Raad was niet altijd goed, omdat zij het niet altijd eens waren met elkaar. Dit omdat de gouverneur de belangen van de Sociëteit diende en de Raad opkwam voor de plantage-eigenaren. (Anders gezegd: de gouverneur lette vooral op de belangen van de Geoctrooieerde Sociëteit en de Politieke Raad vooral op de belangen van de plantage-eigenaren)

6. Welke bewering over de Politieke Raad is niet juist?

- a. Een andere naam voor Politieke raad was Hof van Politie.
- b. De gouverneur benoemde de leden van de Politieke Raad.
- c. *De Politieke Raad vertegenwoordigde de bevolking van ons land.*
- d. Tussen 1816 en 1866 had de Politieke Raad geen bestuursbevoegdheid

7. De periode van 1799 tot 1816 wordt wel het Engels tussenbestuur genoemd. Leg deze benaming uit.

In deze periode was ons land onder gezag van Engeland. Engelse gouverneurs bestuurden ons land. Het wordt tussenbestuur genoemd, omdat dit Engelse bestuur tussen twee periodes van Nederlands bestuur valt.

Toelichting voor de leerkracht: eerste Nederlandse bestuur van 1667 tot 1799 en tweede Nederlandse bestuur van 1816 tot 1975. Het Engelse bestuur ligt ertussen.

8. In 1799 kwam ons land onder Engels gezag.
- a. Hoeveel jaar duurde dit Engels gezag?
Dit gezag duurde 17 jaren. (1816-1799 = 17)
 - b. Welke belangrijke maatregel werd in die periode genomen?
*Een belangrijke maatregel in deze periode was het verbod op de handel in slaafge-
maakten.*
 - c. Noem het jaartal waarin die maatregel genomen werd.
In 1808 werd de maatregel genomen.
9. Noem een verschil in de bevoegdheden van de Politieke Raad in de periode voor 1816 en daarna.
Voor 1816 bestuurde de gouverneur samen met de Politieke Raad ons land. Na 1816 had de Politieke Raad alleen nog maar een adviserende rol en bestuurde de gouverneur het land alleen.
10. Welke bewering is juist?
- I. Het bestuur van ons land werd tussen 1816 en 1866 in Nederland bepaald.
 - II. Het bestuur van ons land werd tussen 1816 en 1866 gevormd door de gouverneur en de Politieke Raad.
- a. *Alleen bewering I is juist.*
 - b. *Alleen bewering II is juist.*
 - c. *Bewering I en II zijn juist.*
 - d. *Bewering I en II zijn onjuist.*

Invoering van kiesrecht

VRAGEN EN ANTWOORDEN

1. Neem de tijdlijn over in je schrift.

Plaats de volgende gebeurtenissen in de juiste volgorde op de tijdlijn:

- Periode van het Staatstoezicht – **1863-1873**
- Instelling Koloniale Staten – **1866**
- Invoering capaciteitskiesrecht – **1937**

2. Welke twee gebeurtenissen in het bestuur van ons land vonden plaats tijdens het Staatstoezicht?
- a. Oprichting Hof van Politie en instelling van districten.
 - b. **Oprichting Koloniale Staten en instelling van districten.**
 - c. Oprichting Koloniale Staten en invoering algemeen kiesrecht.
 - d. Oprichting Koloniale Staten en invoering capaciteitskiesrecht.
3. Leg uit welke mensen volgens het censuskiesrecht konden stemmen.
Volgens het censuskiesrecht konden alleen die mensen stemmen die een bepaald inkomen hadden of een bepaald bedrag betaalden aan belasting.
4. Vertegenwoordigde de Koloniale Staten de hele bevolking van ons land? Leg ook uit waarom je dat zegt.
Nee, de Koloniale Staten vertegenwoordigde alleen de rijkste mensen in ons land, want alleen zij mochten stemmen volgens het censuskiesrecht. Het grootste deel van de bevolking had geen stemrecht.
5. Welk antwoord is juist?
 De Koloniale Staten werd opgericht in 1866. Dit was in de ...
- a. eerste helft van de 18e eeuw.
 - b. tweede helft van de 18e eeuw.
 - c. eerste helft van de 19e eeuw.
 - d. **tweede helft van de 19e eeuw.**
6. a. Wanneer werd het Statenmonument opgericht?
Het Statenmonument werd opgericht in 1966.
- b. Ter gelegenheid van welke gebeurtenis was dit?
Ter herdenking aan 100 jaar Koloniale Staten.
7. Welke bewering is juist?
- I. Wetten in ons land werden gemaakt door de gouverneur en de Koloniale Staten.
 - II. De gouverneur vormde samen met de Koloniale Staten de regering van ons land.
- a. Alleen bewering I is juist.
 - b. Alleen bewering II is juist.
 - c. **Bewering I en II zijn juist.**
 - d. Bewering I en II zijn onjuist.

8. Noem drie veranderingen op die in 1937 plaatsvonden in het bestuur van ons land.
 - a. *De naam van de Koloniale Staten veranderde in Staten van Suriname*
 - b. *Het aantal leden werd verhoogd van 13 naar 15. 10 werden gekozen en 5 werden door de gouverneur benoemd.*
 - c. *Het kiesrecht veranderde. Naast het censuskiesrecht kwam nu ook het capaciteitskiesrecht.*
9. Leg uit welke mensen volgens het capaciteitskiesrecht konden stemmen.
Volgens het capaciteitskiesrecht konden mensen met minimaal een ULO-diploma stemmen.
10. Neem het schema over in je schrift en vul het in:

	Koloniale Staten	Staten van Suriname
Jaar van oprichting	<i>1866</i>	<i>1937</i>
Aantal leden	<i>13</i>	<i>15</i>
Kiesrecht	<i>Censuskiesrecht</i>	<i>Capaciteitskiesrecht</i>

Baas in eigen huis!

VRAGEN EN ANTWOORDEN

1. a. Vertel met eigen woorden of zoek op in een woordenboek wat met conflict bedoeld wordt.
Met conflict wordt ruzie of onenigheid bedoeld.
b. Leg uit waarom er tussen de gouverneur en de Statenleden conflicten waren.
Er waren wel eens conflicten tussen de gouverneur en de Statenleden, omdat de gouverneur meer op de Nederlandse belangen lette dan op die van het Surinaamse volk.
2. In thema 4 is gesproken over de staat van beleg.
 - a. Wat hield dat ook alweer in?
Bij de staat van beleg kreeg de gouverneur alle macht in handen, waardoor hij in zijn eentje beslissingen kon nemen.
 - b. Waarom zal niet altijd iedereen het met de gouverneur eens zijn geweest?
Niet iedereen zal het altijd eens zijn geweest met de gouverneur omdat hij vaak genoeg beslissingen nam in het voordeel van Nederland.
3. Welke bewering over Wim Bos Verschuur is niet juist?
 - a. Hij had veel kritiek op het beleid van gouverneur Kielstra.
 - b. Hij kwam op voor het Surinaamse volk.
 - c. Gouverneur Kielstra liet hem oppakken en opsluiten.
 - d. *In 1942 werd hij door de gouverneur benoemd tot Statenlid.*
4. Welke belofte deed de Nederlandse koningin in 1942 aan ons land?
De Nederlandse koningin beloofde dat de koloniën na de oorlog meer inspraak zouden krijgen in het bestuur van hun eigen land.
(Anders gezegd: De Nederlandse koningin beloofde ons land zelfbestuur.)
5. Leg uit wat wordt bedoeld met de leus: "Baas in eigen huis."
Met de leus 'Baas in eigen huis' wordt bedoeld dat je in je eigen huis zelf de baas bent. In je eigen huis heb jij het voor het zeggen. In dit geval wordt met eigen huis ons eigen land (Suriname) bedoeld.
6. Welke twee belangrijke onderwerpen werden tijdens de Ronde Tafel Conferenties besproken?
Twee belangrijke onderwerpen bij de Ronde Tafel Conferenties waren het kiesrecht en zelfbestuur.
7. Leg uit welke mensen volgens het algemeen kiesrecht in 1948 konden stemmen.
Bij het algemeen kiesrecht mochten mensen stemmen die de leeftijd van 23 jaar bereikt hadden. Later is deze leeftijd verlaagd naar 21 en tegenwoordig is dat 18 jaar.
8. Welke bewering over Grace Schneiders-Howard is juist?
 - a. Zij heeft het vrouwenkiesrecht ingevoerd.
 - b. Zij was de eerste vrouw die mocht stemmen.
 - c. *Zij was het eerste vrouwelijke Statenlid.*
 - d. Zij werd gekozen volgens het algemeen kiesrecht.

9. a. In welk jaar werd het Statuut in ons land van kracht?
In 1954
- b. Wat betekende het zelfbestuur voor ons land?
Dat betekende dat ons land zelf de binnenlandse zaken kon regelen.
10. Welke bewering is juist?
- I. Met de autonomie kon ons land over alles zelf beslissen.
- II. Veel mensen in ons land waren ontevreden over de autonomie.
- a. Alleen bewering I is juist.
- b. Alleen bewering II is juist.
- c. Bewering I en II zijn juist.
- d. *Bewering I en II zijn onjuist.*

1. In de klas maken jullie een tijdlijn vanaf 1650 tot 1975. Deze tijdlijn kan getekend worden op het bord of worden opgehangen aan de muur. De volgende jaartallen komen op de tijdlijn te staan:

- 1683 *Oprichting van de Geoctrooieerde Sociëteit van Suriname*
- 1795 *Opheffing van de Geoctrooieerde Sociëteit van Suriname*
- 1799 – 1816 *Periode van Engels Tussenbestuur*
- 1866 *Eerste verkiezingen volgens het censuskiesrecht*
- 1937 *Verandering van Koloniale Staten naar Staten van Suriname en invoering van capaciteitskiesrecht*
- 1948 *Het aantal Statenleden werd gebracht op 21 en mocht volgens het algemeen kiesrecht worden gekozen.*
- 1975 *Onafhankelijkheid Suriname*

Vertel welke veranderingen in het bestuur van ons land in die jaren plaatsvonden.

- 2. In groepjes maken jullie een tekening over het bestuur van ons land. Als voorbeeld kan afbeelding 3 gebruikt worden. Maar het mag ook anders. Geef in de tekening aan voor welke periode het is. Teken onder andere het volk. Geef aan welk deel mag stemmen en volgens welk kiesrecht. Teken ook het bestuur van het land, door wie het wordt gevormd en hoe zij gekozen of benoemd worden.
De antwoorden zullen per groep verschillen.

- 3. In groepjes kiezen jullie één van de volgende jaartallen. Jullie vertellen over het kiesrecht in dat jaar en wie volgens dat kiesrecht mocht stemmen.
- 1866 *Censuskiesrecht; 4 leden werden benoemd door de gouverneur en 9 leden werden gekozen door hen die een bepaald inkomen hadden of een bepaald bedrag aan belasting betaalden.*
 - 1937 *Capaciteitskiesrecht; vijf leden werden benoemd door de gouverneur en 10 leden werden gekozen door hen die in het bezit waren van een ULO-diploma.*
 - 1948 *Algemeen Kiesrecht; iedereen die de leeftijd van 23 jaar bereikt had, mocht gaan stemmen.*

- 4. In groepjes kiezen jullie één van de volgende bestuursvormen. Schrijf op hoe de bestuurders werden gekozen of benoemd.
- Gouverneur: *De gouverneur werd benoemd in Nederland. Dit gebeurde tot 1795 door de Geoctrooieerde Sociëteit en na 1816 door de Nederlandse koning(in).*
 - Politieke Raad: *De leden van de Politieke Raad werden door de gouverneur benoemd. Voor elk lid moest de gouverneur uit twee kandidaten kiezen, die eerder door de blanke kolonisten gekozen waren.*
 - Koloniale Staten: *De Koloniale Staten bestond uit 13 leden. Hiervan benoemde de gouverneur 4 leden. De overige 9 leden werden door middel van het censuskiesrecht gekozen voor zes jaar.*
 - Staten van Suriname (vanaf 1937 en vanaf 1948): *Vanaf 1937 bestond de Staten van Suriname uit 15 leden. Hiervan werden 5 benoemd door de gouverneur en 10 gekozen volgens het census- en het capaciteitskiesrecht. Vanaf 1948 waren er 21 leden die voor vier jaar werden gekozen volgens het algemeen kiesrecht.*

Ons land, een zelfstandige republiek

BEGINSITUATIE

In leerjaar 6 is de onafhankelijkheid van ons land al kort behandeld.

ALGEMEEN DOEL

De leerling verwerft kennis over en inzicht in de onafhankelijkheid van ons land en de gebeurtenissen in de jaren daarna.

LESDOELEN

Aan het einde van les 1 kan de leerling:

- opnoemen wanneer ons land een onafhankelijke Republiek werd.
- vertellen wie de laatste gouverneur en eerste president van ons land was.
- vertellen dat in de Grondwet staat hoe ons land bestuurd moet worden.
- de nationale symbolen van ons land beschrijven.

Aan het einde van les 2 kan de leerling:

- vertellen dat ons land bij de onafhankelijkheid ook een eigen leger kreeg.
- opnoemen wanneer de militaire staatsgreep in ons land plaatsvond.
- uitleggen dat de macht in ons land in de militaire periode lag bij het Militair Gezag en de Nationale Militaire Raad.
- uitleggen waar het Monument van de Revolutie aan de Waterkant in Paramaribo aan herinnert.

Aan het einde van les 3 kan de leerling:

- vertellen wanneer de Binnenlandse oorlog in ons land uitbrak en welke groepen tegen elkaar streden.
- vertellen dat er tijdens de Binnenlandse oorlog vernielingen en vluchtelingen waren.
- vertellen wanneer er een einde kwam aan de Binnenlandse oorlog.
- uitleggen dat er in 1987 een nieuwe Grondwet en een nieuw bestuur kwamen.

KERNBEGRIPPEN

• onafhankelijk	• Nationaal Leger	• Moiwana
• Republiek	• BOMIKA	• vluchtelingen
• president	• staatsgreep	• Lelydorp Akkoord
• Johan Ferrier	• Militair Gezag	• referendum
• Parlement	• Nationale Militaire Raad	• De Nationale Assemblée
• Grondwet	• revolutie	• politieke partijen
• nationale symbolen	• Jungle Commando	
• Surinaamse Krijgsmacht	• burgeroorlog	

MATERIAAL

Voor deze les heeft u het volgende nodig:

- Leerlingenboek thema 7
- Antwoorden thema 7
- Kopieerblad 7.1: verwerkingsopdracht 4
- Eventueel de Surinaamse vlag of een doek of karton dat daarvoor kan dienen
- Afbeeldingen rond de staatsgreep en/of internetfaciliteiten om beeldmateriaal te tonen
- Een pion voor elke leerling en een dobbelsteen per groep
- Evaluatiewijzer

ALGEMENE INTRODUCTIE OP HET THEMA

In 1975 werd ons land onafhankelijk. Daar gaat dit thema over. In de eerste les wordt verteld over de onafhankelijkheid en de nationale symbolen die ons land toen kreeg. De tweede les behandelt de staatsgreep die in 1980 in ons land plaatsvond. In 1986 brak er ook de Binnenlandse oorlog uit. Over die oorlog en over de vrede die werd gesloten, wordt in de derde les verteld. Tenslotte wordt over de nieuwe Grondwet van 1987 verteld.

TIJDSHEMA

Voor het thema zijn vier weken beschikbaar. Per les is uitgegaan van 3 x 30 minuten (een week) aan lestijd. Leerlingen lezen de tekst en maken de opdrachten in de klas.

De overige lestijd (week 4) is voor de verwerkingsopdrachten en evaluatie.

AANDACHTSPUNTEN

De periode die in dit thema behandeld wordt, is vrij recent. Personen uit deze periode van de geschiedenis zijn nog in leven. U zelf misschien, uw familie of anderen in uw omgeving hebben veel gezien en of meegemaakt. Het een en ander kan best emoties doen oplaaien. Het is daarom goed dat u zich goed voorbereidt.

U bent bezig met een stuk hedendaagse geschiedenis, wees terughoudend in het geven van uw eigen mening en geef aan dat onze hedendaagse geschiedenis nog onvoltooid is en er nog veel onderzocht moet worden.

Per groep kopieert u 'Kopieerblad 7.1: verwerkingsopdracht 4'.

Bij elke les zijn er mogelijke bijkomende activiteiten uitgewerkt die u voor, tijdens of op het einde van de les kunt gebruiken indien u dit wenst.

Na elke les worden tien vragen (+ antwoorden thema 7) gesteld die individueel of in een groep beantwoord moeten worden.

LES 1 DE ONAFHANKELIJKHEID VAN ONS LAND

INTRODUCTIE

U bekijkt en bespreekt samen met de leerlingen de afbeelding bij de inleiding van dit thema. De inleiding wordt door u of een leerling (voor)gelezen of u vertelt waar dit thema over zal gaan.

ACTIVITEIT(EN)

Door middel van een rollenspel kan de onafhankelijkheidsviering worden nagespeeld in de klas. De rollen worden in de klas verdeeld. Hierbij kunnen onder meer de volgende aspecten uit de les worden meegenomen:

- Het presenteren van de nieuwe Surinaamse vlag.
- Johan Ferrier die benoemd wordt als eerste president van ons land.
- Het zingen van ons volkslied.
- Vertellen over de nieuwe Grondwet die ons land kreeg en wat daar onder meer in staat.

Zie ook verwerkingsopdracht 1.

Om verwerkingsopdracht 1 te beoordelen, gebruikt u de evaluatiewijzer. Let op 'Uitwerking opdracht' en 'Luisterhouding'.

Aan het einde van de les kunt u aandacht besteden aan het wapen van Suriname. U geeft de leerlingen de opdracht op zoek te gaan naar voorbeelden waar dit wapen nog meer voorkomt.

LES 2 EEN STAATSGREEP IN ONS LAND

INTRODUCTIE

Les 2 gaat over de staatsgreep die in ons land werd gepleegd op 25 februari 1980. U laat de leerlingen aan het begin van de les de afbeeldingen bekijken en vertellen wat zij daarop zien. U kunt hen ook hun mening laten geven over wat zij zien.

ACTIVITEIT(EN)

Bij deze les kunt u ook stil staan bij de functie van een leger in de verdediging en bescherming van een land. Indien mogelijk is ook een bezoek aan het Legermuseum een optie of het laten zien van foto's en filmmateriaal van dit museum.

Aan het einde van deze les kunt u de leerlingen in tweetallen de opdracht geven om met eigen woorden een aantal begrippen uit deze les te beschrijven op een creatieve manier. U kunt bijvoorbeeld kiezen voor de volgende begrippen:

- Krijgsmacht/ leger
- Staatsgreep
- Militair gezag
- Revolutie

Zie ook verwerkingsopdracht 2.

Om verwerkingsopdracht 2 te beoordelen, gebruikt u de evaluatiewijzer. Let op 'Inhoud opdracht' en 'Luisterhouding'.

LES 3 VERANDERINGEN IN HET BESTUUR

INTRODUCTIE

U kunt uit de vorige les herhalen dat er protest was tegen het Militair Gezag. Niet iedereen was het eens met de wijze waarop ons land werd bestuurd. U kunt de leerlingen vragen wat zij in hun dagelijkse leven merken van het bestuur van Suriname. In deze les behandelt u de Binnenlandse oorlog tussen 1986 en 1992 en ook de terugkeer naar een gekozen regering in 1987.

ACTIVITEIT(EN)

Aan het einde van deze les maken de leerlingen op hun eigen manier een tijdlijn waarop zij de verschillende gebeurtenissen plaatsen, die in dit thema genoemd zijn. Hierbij valt te denken aan de volgende jaartallen en gebeurtenissen:

- 25 november 1975: Suriname wordt onafhankelijk.
- 25 februari 1980: Er vindt een staatsgreep plaats in ons land.
- 1986: Er breekt een Binnenlandse oorlog uit.
- 1987: Er vinden verkiezingen plaats.
- 1992: Met het Lelydorp Akkoord komt er een einde aan de Binnenlandse oorlog.

U kunt de leerlingen aangeven om hun eigen impressie te geven bij elk van de gebeurtenissen met plaatjes, stickers of tekeningen.

Zie hiervoor ook verwerkingsopdracht 3.

Om verwerkingsopdracht 3 te beoordelen, gebruikt u de evaluatiewijzer. Let op 'Uitwerking opdracht' en 'Inhoud opdracht'.

Aan het einde van het thema kan ook verwerkingsopdracht 4 gespeeld worden. Per spelbord kunnen twee tot vijf leerlingen tegen elkaar spelen. U heeft een dobbelsteen nodig en voor elke speler een pion. Het spelbord kan u kopiëren.

Aan de hand van de vragen wordt de lesstof getoetst. Deze vragen worden gesteld als een speler op een vakje met een vraagteken terecht komt.

Er kan niet zomaar over zo een vakje gelopen worden. Een speler moet met een pion precies op het vakje terechtkomen. Hij of zij moet dus het juiste aantal ogen gooien. Dan krijgt de speler een vraag om te beantwoorden. Is het antwoord juist, dan mag de speler verder. Anders wordt zijn/haar volgende beurt overgeslagen. De speler die als eerste met een pion precies op de gele ster uitkomt, heeft gewonnen.

Om verwerkingsopdracht 4 te beoordelen, gebruikt u de evaluatiewijzer. Let op 'Inhoud opdracht' en 'Luisterhouding'.

ACHTERGRONDINFORMATIE

BOMIKA: Dit is de afkorting van **Bond van Militair Kader**. Het was een bond waarin de onderofficieren en korporaals van het Nationaal Leger zich hadden gebundeld. De bond voerde actie. Er werd ook aangedrongen op erkenning van de bond door de regering.

Burgeroorlog: Een burgeroorlog is een gewapende strijd van verschillende groepen (burgers) in een land. In ons land was er een burgeroorlog tussen 1986 en 1991, de Binnenlandse oorlog genaamd. Die begon als een gewapende strijd van het Jungle Commando tegen het Militair Gezag.

De Nationale Assemblée: Sinds 1987 heet het parlement van ons land **De Nationale Assemblée van Suriname**, afgekort DNA, die uit 51 leden bestaat. In de periode hieraan voorafgaand, van 1 januari 1985 tot 14 december 1987 kende ons land reeds een benoemde Nationale Assemblée (Staatsblad 1984 no. 116). Het zogenoemde overgangsparlement. In deze assemblee hadden 31 leden zitting. Hiervan waren 14 leden geselecteerd door de 25 Februari Beweging, 11 leden werden afgevaardigd door de vakbeweging en het bedrijfsleven mocht 6 leden voordragen.

Grondwet: Een grondwet of constitutie is de grondslag van een land. De voornaamste regels voor het besturen van het land staan in dit document. Onder andere staan hierin de grondrechten en de organisatiestructuur van een land. Ook de rechten en plichten van de burgers zijn erin opgenomen.

Johan Ferrier: Johan Henri Eliza Ferrier werd op 12 mei 1910 te Paramaribo geboren. Hij was de oudste zoon van Henri Robert Ferrier en Reinhardina Suzanna Fernandes. Hij was medeoprichter van de Unie Suriname en tot 1947 was hij de voorzitter. Als lid van deze organisatie was hij een voorstaander van meer autonomie voor de kolonie Suriname.

Verder was hij medegrondlegger van de Nationale Partij Suriname (NPS) en nam hij deel aan het bestuur van ons land. Eerst als gekozen lid van de Staten van Suriname van 1946-1948. En tussen 1955 en 1958 als Minister-President van ons land en tegelijkertijd ook Minister van Algemene Zaken en Binnenlandse Zaken.

In 1968 werd hij gouverneur. Dit bleef hij tot 25 november 1975. Hij was de laatste gouverneur van ons land. Op 25 november 1975 werd hij de eerste president van de Republiek Suriname.

Bij de militaire overname op 25 februari 1980 bleef hij in functie maar trad af toen op 13 augustus 1980 leiders van de Militaire Raad de Grondwet buiten werking stelden. Johan Ferrier overleed op 4 januari 2010 in Nederland.

Jungle Commando: In Oost Suriname werd door Ronnie Brunswijk een verzetsleger opgebouwd, dat het Jungle Commando werd genoemd. In 1986 begon het Jungle Commando een guerrillaoorlog en slaagde erin een deel van Oostelijk Suriname te bezetten.

Het Nationaal Leger voerde strijd tegen het Jungle Commando. Aan de zijde van beide strijdende partijen vielen slachtoffers, maar ook burgers werden slachtoffer van deze strijd. Er werden veel vernielingen aangericht in het oosten van ons land. Ook sloegen mensen op de vlucht.

Lelydorp Akkoord: In augustus 1992 werd te Lelydorp het einde van de Binnenlandse oorlog bekrachtigd. Verschillende conflicterende groepen tekenden het akkoord van Nationale Verzoening en Ontwikkeling. Dit akkoord staat bekend als het Lelydorp Akkoord. Hierbij waren aanwezig Jungle-Commando-leider Ronny Brunswijk, Tucajanacommandant Thomas Sabajo en minister Willy Soemita, als vertegenwoordiger van de regering en coördinator van het vredesoverleg.

Thomas Sabajo was leider van een verzetsgroep de Tucajana Amazonas, die overwegend uit Inheemsen bestond.

Militair Gezag: Onder leiding van Desiré Delano Bouterse werd na de machtsovername in ons land in februari 1980 het Militair gezag geïnstalleerd, de burgerregering werd afgezet en de Grondwet buiten werking gesteld. Vanaf juli 1980 tot en met augustus 1987 heeft het Militair Gezag in Suriname het bestuur uitgemaakt.

Moiwana: op 29 november 1986 vond een heel tragisch incident plaats in het Oost-Surinaamse Marrondorp Moiwana. Dit voorval staat bekend staat onder de naam Moiwana. Ongeveer 50 mensen kwamen hierbij om het leven, onder wie zwangere vrouwen en kinderen. Het Nationaal Leger was verantwoordelijk voor dit treurig incident. De mensen die wisten te ontkomen vluchtten met duizenden andere bewoners van het binnenland naar buurland Frans-Guyana.

Nationaal Leger: het Nationaal Leger is voor de verdediging van ons land. Deze verdediging kan om verschillende redenen nodig zijn. Het kan gaan om grensbewaking, zodat ongewenste personen het land niet binnenkomen. Maar ook bescherming tegen een buitenlandse (gewapende) aanval. Tot ons grondgebied behoort niet alleen het land, maar ook de territoriale wateren en het luchtruim. Daarom beschikt het Nationaal Leger over een Landmacht, een Marine en een Luchtmacht.

Nationale Militaire Raad: Deze raad werd direct na de machtsovername van 25 februari 1980 in ons land geïnstalleerd. De Raad nam het bestuur van het land over.

Nationale symbolen: De belangrijkste nationale symbolen van ons land zijn de nationale vlag, het wapenschild en het volkslied. Een korte toelichting op deze symbolen:

- Nationale vlag: Deze is ontworpen door Jacques Herman Pinas. De verschillende kleuren hebben een betekenis:
 - o De groene kleur symboliseert de vruchtbaarheid van de grond.
 - o De witte kleur is het symbool voor gerechtigheid en vrede.
 - o De rode kleur staat voor vernieuwing en progressiviteit.
 - o De gele ster symboliseert opoffering, eensgezindheid en gerichtheid op een gouden toekomst van ons land.
- Wapenschild: Het schild bestaat uit twee delen. Op de linkerhelft is een zeilschip op zee te zien. Op de rechterhelft is een koningspalm afgebeeld. Aan beide zijden van het schild staan twee Inheemsen. Onder het schild is een wimpel met het opschrift: Justitia, Pietas en Fides dat staat voor: Gerechtigheid, Vrede en Trouw.
- Volkslied: De oorspronkelijke tekst en compositie zijn van respectievelijk 1876 en 1893. In 1959 door Henri de Ziel (Trefossa) bewerkt in haar huidige vorm met twee coupletten. Eén couplet in het Nederlands en één in het Sranan.

Onafhankelijk: Dit is niet onder invloed zijn van een instantie, iemand of iets anders. Wanneer een land staatkundig onafhankelijk is, valt de regie van een land niet meer onder een ander land. Het onafhankelijke land kan zelf beslissen over haar politiek beleid in binnenland en buitenland.

Parlement van de Republiek Suriname: De naam van de volksvertegenwoordiging van ons land tussen 1975 en 1980. Volksvertegenwoordigers zijn onder meer de parlementsleden die door de bevolking worden gekozen en samen met de regering het land besturen. In de Grondwet van 1987 zijn ook de districtsraden en ressortraden genoemd als volksvertegenwoordigende organen.

Politieke partij(en): Een politieke partij is een groep van mensen die dezelfde politieke standpunten, ideeën en opvattingen over hoe de samenleving eruit zou moeten zien deelt en invloed wil uitoefenen op het beleid van het land. Politieke partijen proberen gehoord te worden bij het bestuur van het land door aan verkiezingen deel te nemen en zetels te veroveren in de volksvertegenwoordiging.

President: In de context van de les wordt met president bedoeld het hoofd van een Republiek.

Referendum: Dit is een volksraadpleging of volksstemming over een bepaalde (politieke) zaak. In ons land werd op 30 september 1987 door middel van een referendum het voorstel voor een nieuwe Grondwet aan het volk voorgelegd. De uitslag werd bekrachtigd bij Staatsbesluit.

Republiek: Een staatsvorm die een land kan hebben of aannemen. Het is ook een regeringsvorm, met als staatshoofd een president.

Revolutie: Een grote verandering of ommekeer, bijvoorbeeld in de manier waarop een land bestuurd wordt.

Staatsgreep: Een plotselinge (vaak militaire) overname van de macht in een land. In ons land werd een staatsgreep gepleegd op 25 februari 1980.

Surinaamse Krijgsmacht: Toen de Nederlandse troepenmacht in Suriname (TRIS) in 1975 uit ons land vertrok, werden de taken voor de verdediging van grondgebied, land, lucht van ons land overgenomen door een eigen Surinaamse Krijgsmacht.

Vluchtelingen: In de context van dit thema gaat het over duizenden, overwegend bewoners van het binnenland in Oost Suriname, die vluchtten vanwege de Binnenlandse oorlog naar het buurland Frans-Guyana en naar Paramaribo.

De onafhankelijkheid van ons land

VRAGEN EN ANTWOORDEN

1. a. Zoek het woord onafhankelijk op in een woordenboek of op het internet en leg met eigen woorden uit wat daarmee bedoeld wordt.
Onafhankelijk betekent niet meer afhankelijk zijn. Wanneer iemand onafhankelijk is betekent het dat de persoon zelfstandig is.
b. Wanneer werd Suriname onafhankelijk?
Ons land werd onafhankelijk op 25 november 1975.
2. Welk antwoord is juist?
Bij de onafhankelijkheid werd ons land een ...
 - a. Kolonie
 - b. Koninkrijk
 - c. **Republiek**
 - d. Rijksdeel
3. Neem over in je schrift en vul in:
Suriname werd op **25 november 1975** onafhankelijk. Sinds die dag is ons land een **republiek**. Het bestuur van ons land veranderde. In plaats van een gouverneur kregen wij een **president**. De naam van de Staten van Suriname veranderde in het **Parlement (van de Republiek Suriname)**.
Suriname kreeg ook een **Grondwet** waarin onder meer staat hoe het land bestuurd moet worden.
4. Welke bewering is juist?
 - I. Johan Ferrier was de eerste gouverneur van Suriname.
 - II. Johan Ferrier was de eerste president van Suriname.
 - a. Alleen bewering I is juist.
 - b. **Alleen bewering II is juist.**
 - c. Bewering I en II zijn juist.
 - d. Bewering I en II zijn onjuist.
5. a. Leg met eigen woorden uit wat een grondwet is.
Een grondwet is de basis voor alle andere wetten.
b. Wat staat er zoal in een grondwet geschreven?
In een grondwet staat er geschreven hoe een land bestuurd moet worden. Ook staan de rechten en plichten van alle burgers in de grondwet genoteerd.
6. Leg met eigen woorden uit wat rechten en plichten zijn.
Rechten zijn regels die aangeven wat je allemaal mag, terwijl plichten de regels zijn die aangeven wat je allemaal moet.

7. Welk antwoord is geen burgerrecht?
 - a. Je eigen mening geven.
 - b. *Het betalen van belasting.*
 - c. Het volgen van goed onderwijs.
 - d. Oprichten van een vereniging.

8. Noem een plicht van de regering.
Antwoord kan per leerling verschillen.
Bijvoorbeeld: Een plicht van de regering is om haar burgers goede gezondheidsvoorzieningen te bieden.

9. Noem de drie nationale symbolen van Suriname.
De drie nationale symbolen van ons land zijn het volkslied, de vlag en het wapen.

10. Leg uit welke betekenis de nationale symbolen hebben.
Deze drie symbolen symboliseren ons land en zijn bewoners zowel in ons eigen land als in het buitenland.

Een staatsgreep in ons land

VRAGEN EN ANTWOORDEN

1. a. In welk jaar is de Surinaamse Krijgsmacht opgericht?
De Surinaamse Krijgsmacht is opgericht in het jaar 1975.
- b. Wie kon in dienst treden van de Surinaamse Krijgsmacht?
Surinaamse militairen in ons land en Surinaamse militairen die uit Nederland teruggekeerd waren konden in dienst treden van de Surinaamse Krijgsmacht.
- c. De naam van de Surinaamse Krijgsmacht is later veranderd in *het Nationaal Leger*.
2. Noem drie problemen waar de bevolking van ons land in de eerste jaren na de onafhankelijkheid mee te maken had.
De problemen waar de bevolking van ons land in de eerste jaren mee te maken had, waren: werkloosheid en armoede, hoge woningnood, gebrek aan schoon drinkwater, goede elektra- en telefoonverbinding.

De leerlingen hoeven er maar drie op te schrijven.

3. Waarom werd in 1979 veel geprotesteerd tegen de regering?
Er werd geprotesteerd tegen de regering omdat er veel ontevredenheid was in ons land. De regering kon het land niet goed besturen, want de verschillende politieke partijen en parlementsleden waren het vaak niet met elkaar eens.
4. a. Wanneer vond de staatsgreep in ons land plaats?
De staatsgreep vond plaats op 25 februari 1980.
- b. Leg uit waarom de militairen een staatsgreep pleegden.
De militairen pleegden een staatsgreep, omdat 3 van hun bestuursleden werden gearresteerd door de regering (omdat de regering weigerde de vakbond, opgericht door de militairen, te erkennen).
5. Bekijk de foto. Aan welke gebeurtenis herinnert dit monument ons? (zie leerlingenboek afbeelding 10)
 - a. De brand van het politiebureau.
 - b. De onafhankelijkheid van Suriname.
 - c. De oprichting van de Surinaamse Krijgsmacht.
 - d. *De staatsgreep van 25 februari 1980.*
6. Neem de volgende rijtjes over in je schrift. Wat was de naam van de volksvertegenwoordiging in die jaren? Kies uit de tweede rij en trek een lijn.

1948 – 1975	• Koloniale Staten
1975 – 1980	• Nationale Militaire Raad
1980 – 1987	• Staten van Suriname
	• Parlement van de Republiek Suriname

7. Welk antwoord is juist?
De hoogste macht in ons land lag in de periode 1980 – 1987 bij ...
- a. ***het Militair Gezag.***
 - b. het Parlement van de Republiek Suriname.
 - c. de President.
 - d. het volk.
8. Wat wil zeggen een revolutie teweegbrengen?
Dat wil zeggen dat er grote veranderingen in onze samenleving en in het bestuur van ons land zouden komen.
9. Waarom nam de ontevredenheid van de bevolking na de eerste jaren van de staatsgreep toe?
De ontevredenheid van de bevolking nam na de eerste jaren toe, omdat de beloofde verkiezingen niet kwamen.
10. Hoe werd er in binnen- en buitenland gereageerd op het harde optreden van de militairen?
In binnen- en buitenland werd er afkeurend gereageerd op die gebeurtenissen. Vanuit Nederland werd de ontwikkelingshulp stopgezet en ons land kreeg financiële problemen. Er ontstond schaarste van veel producten en er heerste grotere armoede onder grote delen van de bevolking. De populariteit van de militairen onder de bevolking nam af.

Veranderingen in het bestuur

VRAGEN EN ANTWOORDEN

1. Neem over in je schrift en vul in:
In juli 1986 begon de strijd van het *Jungle Commando* tegen het Militair Gezag. Er brak een *burgeroorlog* uit, waarbij er vooral in het *oosten* van ons land veel verwoest werd. Plaatsen werden vernield en er vielen ook doden. Veel mensen *vluchtten* weg naar bijvoorbeeld Frans-Guyana. Daar werden ze opgevangen in *vluchtelingenkampen*.
2. a. Wat wordt bedoeld met een akkoord bereiken?
Met het bereiken van een akkoord wordt bedoeld dat men tot overeenstemming kwam. Eindelijk een oplossing vinden, waar de partijen het allemaal mee eens zijn.
b. Hoe heet het akkoord dat gesloten werd tussen de regering en het Jungle Commando?
Het akkoord dat gesloten werd tussen de regering en het Jungle Commando heet het Lelydorp Akkoord.
3. Reken uit hoe lang de Binnenlandse oorlog heeft geduurd.
De Binnenlandse oorlog heeft zes jaren geduurd. (1986-1992)
4. Welke bewering is juist?
 - I. Tussen 1980 en 1987 was onze Grondwet buiten werking gesteld.
 - II. In 1987 kreeg ons land voor het eerst een eigen Grondwet.
 - a. *Alleen bewering I is juist.*
 - b. Alleen bewering II is juist.
 - c. Bewering I en II zijn juist.
 - d. Bewering I en II zijn onjuist.
5. a. Zoek in een woordenboek of het internet het woord referendum op.
b. Leg met eigen woorden uit wat met een referendum wordt bedoeld.
Met referendum wordt bedoeld dat je je mening mag geven of je het eens of oneens bent met een voorstel.
6. Welke bewering is juist?
 - I. In ons land werd in 1987 een referendum Gehouden.
 - II. Het referendum van 1987 ging over een nieuwe grondwet.
 - a. Alleen bewering I is juist.
 - b. Alleen bewering II is juist.
 - c. *Bewering I en II zijn juist.*
 - d. Bewering I en II zijn onjuist.

7. Neem over in je schrift en vul in:
In 1987 kreeg ons land een nieuwe **Grondwet**. Er vonden verandering plaats in het **bestuur** van ons land. Het parlement veranderde in **De Nationale Assemblée**. Er zijn **51** leden, die gekozen worden door het volk. De gekozen leden worden daarom ook wel **volksvertegenwoordigers** genoemd. Iedere vijf jaar zijn er **verkiezingen** waaraan verschillende politieke partijen deelnemen.
8. Om de vijf jaar worden in Suriname verkiezingen gehouden. Op wie mag de bevolking dan stemmen?
- a. De ministers
 - b. De president
 - c. De vicepresident
 - d. **De volksvertegenwoordigers**
9. De regering van ons land wordt gevormd door de:
1. President
 2. Vicepresident
 3. Raad van Ministers
10. Wie zijn de huidige president en vicepresident van Suriname?
Antwoord hangt af van het schooljaar waarin dit boek gebruikt wordt.

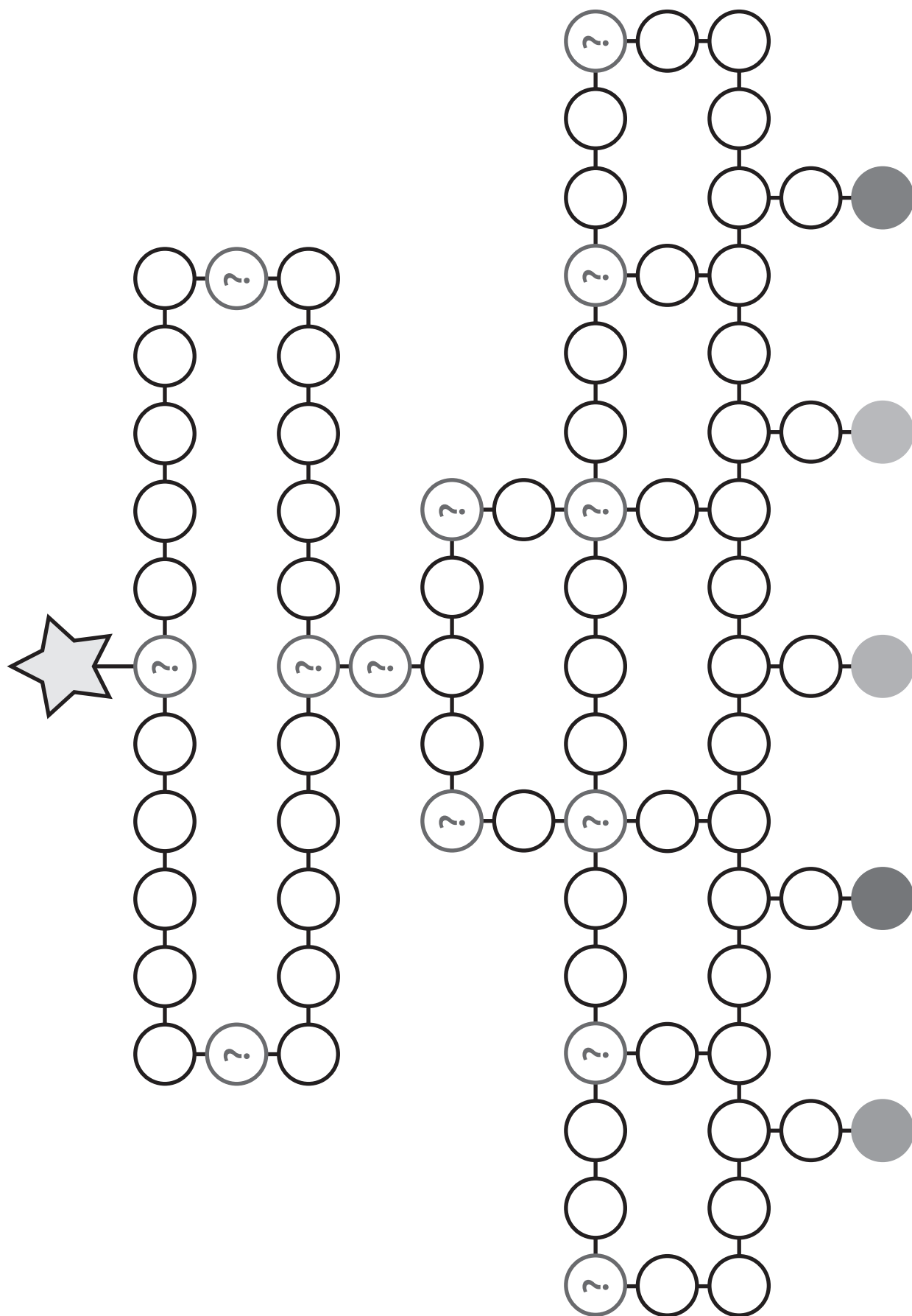
- ✕ 1. In de klas kan door middel van een rollenspel de onafhankelijkheidsviering van ons land worden nagespeeld. Samen met de leerkracht worden de rollen verdeeld en daarna gespeeld. Verschillende punten rond de onafhankelijkheid van ons land op 25 november kunnen daarbij meegenomen worden.
Te denken valt bijvoorbeeld aan:
- het presenteren van de nieuwe Surinaamse vlag.
 - Johan Ferrier die benoemd wordt als eerste president van ons land.
 - het zingen van ons volkslied.
 - vertellen over de nieuwe Grondwet die ons land kreeg en wat daar onder meer in staat.
- De opdracht zal per groep verschillen.*
- ✕ 2. In tweetallen beschrijven jullie met eigen woorden wat met de volgende begrippen uit dit thema wordt bedoeld:
- Grondwet – *In de Grondwet staat hoe een land bestuurd moet worden en wat de rechten en de plichten van de burgers zijn.*
 - Krijgsmacht – *Surinaamse Krijgsmacht was de vroegere naam voor het Nationaal Leger.*
 - Staatsgreep – *Overname van het bestuur in ons land door de militairen.*
 - Militair gezag – *De hoogste macht in ons land was in handen van de militairen.*
 - Revolutie – *Grote veranderingen in de samenleving en in het bestuur van ons land.*
 - Referendum – *Burgers mogen stemmen of ze het eens of oneens zijn met een voorstel.*
- ✕ 3. Maak in je schrift een tijdlijn van de periode in dit thema en schrijf daarbij de jaartallen en gebeurtenissen op die in dit thema genoemd zijn.
- 1975 – Onafhankelijkheid Suriname/ eerste president/ parlement van de Republiek Suriname*
1980 – Staatsgreep
1980-1987 – Militair gezag
1987 – Nieuwe Grondwet/ verkiezingen/ De Nationale Assemblée
1986-1992 – Binnenlandse oorlog
1992 – Lelydorp Akkoord
- ✕ 4. Het volgende bordspel kan door twee tot vijf leerlingen gespeeld worden. Voor het spel is een dobbelsteen nodig en voor elke speler een pion. Je pion plaats je op een van de gekleurde vakjes. De bedoeling van het spel is om met je pion precies op de gele ster in de top aan te komen. Onderweg zijn er vakjes met een vraagteken. Hier kun je niet zomaar overheen. Je moet met een dobbelsteen precies het juiste aantal ogen gooien om boven op het vakje met het vraagteken terecht te komen. Dan moet je een vraag beantwoorden. Als het antwoord goed is, mag je bij de volgende beurt verder. Anders sla je een beurt over.
De eerste speler die de ster bereikt, heeft gewonnen.

Vragen:

1. Wanneer werd ons land onafhankelijk?
25 november 1975
2. Wie was de eerste president van ons land?
Johan Ferrier
3. Noem een burgerrecht.
Bijvoorbeeld het recht op vrije meningsuiting
4. Noem een burgerplicht.
Bijvoorbeeld de plicht om belasting te betalen

5. Noem de drie nationale symbolen van ons land.
Het volkslied, de vlag en het wapen
6. Wanneer vond de staatsgreep in ons land plaats?
In 1980 (op 25 februari)
7. Waar staat het Monument van de Revolutie?
Aan de Waterkant
8. Waaraan herinnert het Monument van de Revolutie?
De staatsgreep van 25 februari 1980
9. Wat wordt bedoeld met een revolutie?
Hiermee wordt bedoeld dat men grote veranderingen in onze samenleving en het bestuur van ons land wilde brengen.
10. Wanneer begon de Binnenlandse oorlog in ons land?
In 1986
11. Waaraan herinnert het Moiwana Monument?
Aan de slachtoffers van de Binnenlandse oorlog
12. Met welk akkoord eindigde de Binnenlandse oorlog?
Het Lelydorp Akkoord
13. Wat wordt bedoeld met een referendum?
Een volksraadpleging of volksstemming
14. In welk jaar kreeg ons land een nieuwe Grondwet?
In 1987
15. Uit hoeveel leden bestaat De Nationale Assemblée?
Uit 51 leden

Zelf kunnen jullie ook nog andere vragen bedenken die met het thema te maken hebben.

Hieronder kan u de kwartaalopdrachten vinden voor het tweede kwartaal.

Uit de volgende vier opdrachten kiest u minimaal één opdracht die u samen met de leerlingen uitvoert.

1. MUURKRANT

Doel	Een gegeven onderwerp op een creatieve en overzichtelijke manier schriftelijk presenteren.
Groepsgrootte	Individueel of in tweetallen werken en klassikaal presenteren.
Duur	Drie tot vier uren. De opdracht wordt gegeven en uitgelegd. De leerlingen krijgen tijd om er thuis en ook in de klas aan te werken.
Materiaal	• Flappen (papier of karton), eventueel een prikbord, foto's, tijdschriften, krantenknipsels, kleurpotloden, scharen, plakband/lijm of magneten en andere materialen die u en/of leerlingen van thuis meebrengen. • Reserveer een gedeelte van het schoolbord of ruimte op een muur. Als er flappen gebruikt worden kan de muurkrant langer bewaard worden. • Evaluatiewijzer
Werkwijze	Tijdens het eerste lesuur legt u de opdracht uit. De onderwerpen waarover de leerlingen informatie gaan verzamelen worden afgebakend. Er worden afspraken gemaakt welke leerling(en) zich met welk deelonderwerp zullen bezighouden. Deze kunt u aangeven of ze kunnen samen met de leerlingen besproken worden. Noteer de afspraken op het bord. De leerlingen nemen dit over in hun schrift. Er kan bijvoorbeeld gekozen worden voor thema 4 (ons land tijdens de Tweede Wereldoorlog). De leerlingen gaan zelfstandig (of in tweetallen) aan de slag. De reeds behandelde leerstof dient als basis, maar ze mogen ook in kranten, tijdschriften en op het internet op zoek gaan naar informatie. Of hun ouders of andere personen vragen stellen. De leerlingen kunnen zelf: • een tekstje of een artikel schrijven: geef van tevoren aan in hoeveel woorden en aan welke criteria het moet voldoen; zie hiervoor de evaluatiewijzer. • op zoek gaan naar afbeeldingen en daar een onderschrift bij schrijven. • een tekening maken met een onderschrift. Als een werkje af is, wordt het op de muurkrant geplakt.
Evaluatie	De muurkrant wordt klassikaal besproken. Elke leerling (of tweetal) geeft een korte toelichting bij het eigen stukje in de krant.
Beoordeling	Gebruik de evaluatiewijzer om deze opdracht te beoordelen. Let op 'Uitwerking opdracht'. Let op 'Luisterhouding' indien de opdracht in tweetallen uitgevoerd wordt.

2. HET MAKEN VAN EEN KUNSTWERK

Doel	Op een creatieve manier een onderwerp uitbeelden.
Groepsgrootte	Groepen van 4 tot 5 leerlingen (afhankelijk van de klassengrootte).
Duur	Drie tot vier lesuren. De opdracht wordt gegeven en uitgelegd. De leerlingen krijgen tijd om er thuis en ook in de klas aan te werken.
Materiaal	• Er zijn verschillende mogelijkheden, afhankelijk van wat er beschikbaar is of wat leerlingen en u van thuis kunnen meenemen. Het kan om een tekening of poster gaan, maar het kan ook een kunstwerk zijn van restmateriaal zoals lege dozen en petflessen. Ook het gebruik van klei of papier-maché behoort tot de mogelijkheden. • Evaluatiewijzer
Werkwijze	Bij de vorige thema's zijn foto's geplaatst van standbeelden en monumenten. Misschien heeft u met uw leerlingen ook een bezoek gebracht aan een monument of standbeeld. Monumenten en beelden die in de thema's 1 tot en met 7 voorkomen zijn: • Thema 1: borstbeeld van Louis Doedel • Thema 1: herdenkingsteken bij het ouderlijk huis van Anton de Kom (er is ook een borstbeeld van Anton de Kom) • Thema 2: monument bij de Technische School (zie afbeelding 11) • Thema 3: beeld van Johanna Schouten-Elsenhout • Thema 4: Oorlogsmonument • Thema 6: Statenmonument • Thema 7: Moiwana monument Met deze voorbeelden in gedachten kunnen de leerlingen tijdens deze opdracht zelf een gebeurtenis of een onderwerp uit de vorige thema's kiezen. Rondom het gekozen onderwerp of de gebeurtenis maken de leerlingen in groepjes een miniatuur monument, standbeeld of kunstwerk.
Evaluatie	Er kan een minitontoonstelling worden opgezet, waarbij elke groep zijn kunstwerk aan de klas presenteert, met een korte uitleg welke gebeurtenis of onderwerp het uitbeeldt, welke materialen zijn gebruikt en hoe het geheel in elkaar is gezet.
Beoordeling	Gebruik de evaluatiewijzer om deze opdracht te beoordelen. Let op 'Luisterhouding', 'Uitwerking opdracht' en 'Presentatiehouding'.

3. EDUCATIEVE (DAG)TOCHT

Doel	Informatie over het onderwerp verkrijgen en eventueel tentoongestelde voorwerpen te bezichtigen en hierover vragen stellen.
Groepsgrootte	De educatieve (dag)tocht is klassikaal. Afhankelijk van de gekozen evaluatievorm worden er groepjes gevormd.
Duur	1 lesuur (30 minuten) voorbereiding in de klas. 1 schooldag voor de educatieve (dag)tocht. Een blokuur (2 keer 30 minuten) voor de verwerking/evaluatie.
Materiaal	• Naar behoefte van het onderwerp. • Evaluatiewijzer
Werkwijze	Een educatieve (dag)tocht vergt een goede voorbereiding van u. U kiest waar u met uw leerlingen naar toe wilt gaan. U gaat ook de bereikbaarheid na. Ga na wat de openingstijden zijn en of er een gids aanwezig is die de leerlingen kan rondleiden. Zorg ervoor dat er een andere leerkracht of ouder(s) meegaat of meegaan, als het aantal leerlingen in uw klas groot is. Ook is het belangrijk goede afspraken te maken over hoe de leerlingen zich horen te gedragen. Aansluitend op de thema's die in het tweede kwartaal van leerjaar 8 behandeld worden kunt u bijvoorbeeld een bezoek brengen aan het Legermuseum. In thema 5 wordt het leger besproken. Een bezoek aan De Nationale Assemblee is in combinatie met thema 6 aan te bevelen. Verder behoort ook een bezoek aan bijvoorbeeld het Monument van de Revolutie tot één van de mogelijkheden. Het is sterk aan te bevelen dat u zelf de plaats een keer bezoekt, voordat u met uw klas er naar toe gaat. U moet van tevoren weten welke informatie de leerlingen te horen zullen krijgen. De leerlingen worden door u voorbereid op het educatieve uitstapje en wat zij ervan kunnen verwachten. Hieronder valt ook een inhoudelijke voorbereiding. Trek een lesuur uit om in te gaan op de onderwerpen die bij de uitstap besproken zullen worden. Vraag aan de leerlingen waar ze nieuwsgierig naar zijn en wat ze graag te weten willen komen. Bespreek ook de manier waarop de uitstap geëvalueerd zal worden.
Evaluatie	Er zijn verschillende evaluatiemogelijkheden. Hieronder enkele voorbeelden (maar een andere evaluatievorm zou ook kunnen): • U kunt kiezen voor een quiz of speurtocht. Die kunt u zelf opstellen of uitzetten en de leerlingen kunnen die tijdens of na de rondleiding maken. • Een andere mogelijkheid is het schrijven van een korte tekst over het educatieve bezoek. Bijvoorbeeld een artikel voor de kinder- of schoolkrant. • Nog een andere mogelijkheid is de leerlingen een opstel te laten schrijven over het verloop van de dag en wat ze geleerd hebben.
Beoordeling	Gebruik de evaluatiewijzer om deze opdracht te beoordelen. Indien u kiest voor een quiz of speurtocht, let op 'Inhoud opdracht'. Indien u kiest voor een schrijfopdracht, let op 'Schrijfvaardigheden', 'Uitwerking opdracht' en 'Inhoud opdracht'.

4. QUIZ

Doel	Informatie rond een onderwerp herkennen en testen binnen een bepaald tijdsbestek.
Groepsgrootte	Klassikaal.
Duur	Drie lesuren van 30 minuten. De opdracht wordt gegeven en uitgelegd. De leerlingen krijgen tijd om er in de klas aan te werken. De quiz wordt tijdens een blokuur gehouden.
Materiaal	• Dun karton om kaartjes van te knippen, scharen en zwarte viltstiften om de vragen en antwoorden op te schrijven. • Evaluatiewijzer
Werkwijze	Gezamenlijk wordt afgesproken over welk thema of welk onderwerp er vragen geformuleerd zullen worden. In groepjes gaan de leerlingen aan de slag om vragen over het onderwerp op te schrijven. Ook antwoorden worden opgeschreven. Er kan bijvoorbeeld gekozen worden voor meerkeuzevragen, waarbij er steeds twee antwoorden staan (A en B). Als alle vragen op kaartjes geschreven staan kan daarna als quiz bijvoorbeeld het spel "één tegen de rest" gespeeld worden. • Elke leerling krijgt twee kaartjes met daarop de letters A en B. • Eén leerling neemt plaats voor de klas. De andere gaan staan. • U leest een vraag met de antwoorden voor. De leerlingen in de klas krijgen 10 seconden de tijd om een van hun kaartjes op te steken (A of B), met de lege kant naar voren. De leerling voor de klas kan hun antwoorden niet zien. • De leerling voor de klas geeft daarna antwoord. Als het antwoord goed is, mag die leerling blijven zitten. • De leerlingen in de klas draaien hun kaartjes om. Wie het antwoord fout heeft, gaat zitten. De anderen blijven staan en gaan naar de volgende ronde. • Als de leerling voor de klas het antwoord fout heeft, dan komt een andere leerling voor de klas en mag iedereen weer mee doen.
Evaluatie	Bespreek de quiz met de leerlingen. Was het (te) moeilijk of (te) makkelijk? Door middel van het toekennen van punten aan correcte antwoorden kunt u bijvoorbeeld nagaan wie de meeste vragen goed had.
Beoordeling	Gebruik de evaluatiewijzer om deze opdracht te beoordelen. Let op 'Luisterhouding' en 'Uitwerking opdracht'.

Bijlage 1 Evaluatiewijzer

Evaluatiewijzer voor geschiedenisopdrachten

	onvoldoende	voldoende	goed	zeer goed	Conclusie en eventuele werkpunten
	Beschikt niet over de vaardigheid	Beschikt over de vaardigheid			
Uitwerking opdracht	De leerling heeft niet gedaan wat gevraagd werd.	De leerling heeft een groot deel van de opdracht goed uitgevoerd.	De leerling heeft de opdracht goed uitgevoerd.	De leerling heeft de opdracht op een creatieve en originele manier uitgevoerd.	
Inhoud opdracht	De leerling kan de basisinformatie uit het leerlingboek over het onderwerp niet vertellen.	De leerling kan de basisinformatie van het onderwerp wel vertellen.	De leerling kan iets meer dan de basisinformatie van het onderwerp vertellen.	De leerling kan met meer details over het onderwerp vertellen.	
Geschiedenis-vaardigheden *	De leerling gebruikt de vaardigheden onvoldoende of op een foute manier.	De leerling gebruikt één vaardigheid.	De leerling gebruikt twee vaardigheden.	De leerling gebruikt drie of meer vaardigheden.	
Luisterhouding	De leerling luistert niet naar de anderen of onderbreekt anderen voortdurend.	De leerling luistert oppervlakkig naar de anderen of onderbreekt de anderen af en toe.	De leerling luistert aandachtig maar reageert niet op de anderen.	De leerling luistert actief naar de anderen en laat de anderen volledig uitspreken.	
Presentatie-houding **	De leerling is aarzelend, kijkt weg van de klas en is een beetje onzeker.	De leerling is rustig en begint gemakkelijk te vertellen.	De leerling kan levendig vertellen en gemakkelijk op vragen antwoorden.	De leerling is heel zelfverzekerd en kan interactie tot stand brengen.	
Schrijfvaardigheden ***	De leerling gebruikt de vaardigheden onvoldoende of op een foute manier.	De leerling gebruikt één vaardigheid.	De leerling gebruikt twee vaardigheden.	De leerling gebruikt drie vaardigheden.	

*** GESCHIEDENISVAARDIGHEDEN:**

- Verbanden leggen tussen gebeurtenissen
- Kritisch zijn
- Respect en een positieve houding tegenover andere culturen
- Verbanden leggen met het heden

**** PRESENTATIEHOUDING**

Geef de leerling de gelegenheid om de juiste houding te vinden. Help de leerling zich op haar of zijn gemak te voelen. Beoordeel de houding niet aan het begin van de presentatie, maar gaandeweg.

***** SCHRIJFVAARDIGHEDEN**

Beoordeel een (schrijf)verslag op:

- Structuur: Is er een inleiding, kern en slot?
- Opbouw: Is de opbouw van de informatie logisch weergegeven?
- Zinsbouw/woordkeuze: Zijn de zinnen volledig en is er voldoende variatie in de woordkeuze?

U BENT ALS LEERKRACHT VRIJ OM TE BESLISSEN:

- welke onderdelen van de evaluatie u zal beoordelen per opdracht.
- om bij discussie of groepswork de leerlingen te beoordelen op hun luisterhouding.
- om bij presentaties de leerlingen te beoordelen op hun presentatiehouding.
- om bij schrijfopdrachten rekening te houden met de schrijfvaardigheden van de leerlingen.

Laat de leerlingen steeds bij aanvang van de les of een opdracht weten waarop ze geëvalueerd worden.

